

M. kir. **L**
Hadtörténelmi Levéltár
IV. csoport
Nagykönyvtár
Budapest. IV., Váci utca 1. E.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Tíz esztendő.

Ma van tíz esztendeje, hogy az ellenség lábai elé dobtuk a puskát és hazajöttünk forradalmat csinálni. Ma tíz esztendeje tettünk bizonyosságot róla, hogy amilyen erősek és rettenthetetlenek, világ csodálatára méltók voltunk négy éven keresztül az ellenség fegyvereivel szemben, annyira gyöngékké és állhatatlanokká lettünk huszonnégy óra alatt csillogó hazugságaikkal és az emberies igazság álarcába öltözött gyilkos jelszavaikkal szemben, amikor megbocsáthatatlan könnyelműséggel és büszke multunkhoz méltatlan kishitűséggel elleneink kénye-kedvére biztuk hazánk és nemzetünk jövő sorsának eldöntését.

Mindazt, ami ma tíz éve történt, most már nemcsak a benneélés lázas deliriumával, hanem tíz esztendő távlatának higgadt, nyugodt megfontolásával is meg tudjuk ítélni, mégsem vagyunk képesek a történetek számára nem igazolást, de még mentséget sem találni. Ma sem nevezhetjük a világtörténelemnek ezt a legbűnösebb forradalmát egyébnek, mint aminek akkor neveztük: a korlátoltság, könnyelműség, kalandorság, nagyravagyás, hazaárulás és balsors eszeveszett konglomerátumának.

De most már késő. Csehszlovákia fényes ünnepek közepette ünnepli fennállásának tízéves jubileumát, Romániában is tűzijátékok magasba sziporkázó fénye hivalkodik az első tíz esztendővel, Jugoszlávia pedig katonai parádék sorozatával csatlakozik az ünneplőkhöz. Indulók pattogó üteme, vidám, mosolygós arcok és lenéző büszkeséggel kifeszített mellék köröskörül: nekünk pedig ökölbeszorított kezekkel, vérig alázva, szótlanul kell néznünk a mi ősi földünkön ünneplők sokaságát s hallgatnunk a vidám muzsikát, napról-napra tengődve ezen a kegyelemből meghagyott földön, amelyet Csonkamagyarországnak nevezünk.

Ez a megalázó, szégyenteljes évforduló, ez a forradalom egyedüli vívmánya és gyászos öröksége. Amíg a csehek, a románok és a szerbek, felfogva a sorsdöntő napok jelentőségét, katonás rendekben, fegyelmetten engedelmeskedve szállották meg egyik vármegyénket a másik után, addig mi itt Budapesten meg a környékén fizetést rendeztünk, csillagokat varrtunk, parancsnokot meg bizalmi választottunk: ezt ünneplik most helyettünk a csehek, a szerbek meg a románok. Nekünk nincs ünnepelni valónk, nekünk csak megbánni és szégyenleni valónk van.

Es aztán tíz esztendeje annak is már — emlékezünk-e vagy eltakarjuk az arcunkat és szégyenkezünk? — hogy közöttünk, magyar királyi csendőrök

között is akadt egynéhány valaki, akit a forradalom mótelye megfertőzött s aki józsefvárosi jasszokkal megdobutcai zsidó katonaszökevényekkel együtt ordított halált hazára, királyra, tisztjeire és — nem tudva, mit cselekszik — még a saját bajtársaira is. Igen, a saját bajtársaira is, mert huszonkilenc vértanunk tragédiája eléggé bebizonyította, hogy a csendőrök egy felülkerekedett forradalomtól nincs mit várnia egyebet, mint amit a forradalmárjaink természetes utódaitól, a kommunistáktól kapott: golyót és kötelet. A mézes-mázos ígéret, a kézfogás, a jancsibankó meg az aranygallér csak bódításra való, hogy a puskát kicsalhassák a kézből: a többi azután szokott következni. Ez nem véletlen és nem kivétel, hanem törvényszerűség: a fény és az árny, a tűz és a víz, a jó és a gonosz összeegyeztethetetlen, örök ellentétének szigorúan megszabott törvényszerűsége.

Csak tíz esztendővel lettünk öregebbek s elámulunk rajta, hogy milyen gyermekek voltunk tíz évvel ezelőtt, amikor csak egy hordóra kellett felállania akármelyik fajankónak s máris akadtak, akik szájatva hallgatták és megéljenztek a botorságait, amikor öreg altiszteknek el kellett tűrniök, hogy tudálékos történetők meg sárgacsörű fiatal csendőrök az orruknál fogva vezessék, bölcsen oktassák és fölényesen leintsek őket s amikor szebb és jobb jövőnkét éjjel-nappali ivással és kártyázással véltük biztosítani. A fizetés sohasem volt elég sok és a munka elég kevés: ebbe a Krözusok birodalmának is bele kellett volna pusztulnia.

Most már okosabbak lettünk. Most már belátjuk, hogy szónoklatokkal és fegyelmetlenséggel nem lehet hasznára lenni sem a köznek, sem önmagunknak. Belátjuk, hogy amióta és amíg a világ fennáll, mindig kétféle ember volt és lesz: egy, aki parancsol és egy, aki engedelmeskedik. Hogy ezen a forradalom hazug jelszavai sem tudnak, de nem is akarnak segíteni, arra példa Oroszország, amely idegen országokban a legféltelenebb izgatást folytatja a tiszti- és altisztikar ellen, a maga hadseregében azonban drákói fegyelmet tart, a parancsnokok hatalmát szinte korlátlaná emeli s visszaad nekik a fegyelmi fenyítő hatalomtól kezdve a rendfokozatig és a tisztiszolgáig mindent, amit elvett, mert belátja, hogy fegyelem és rend nélkül hasznavehető fegyveres erőt teremteni és fenntartani lehetetlen.

Egyetlen vigasztalásunk, hogy a forradalom nem a magyar nép lelkéből fakadt, hanem ellenségeink és az általuk felbérelt, velük cimborált hazaárulók bujtogatásának volt a következménye. Ezután majd jobban vigyázunk rájuk is, magunkra is. A forradalom bűnét az elmúlt tíz év alatt alaposan levezekeltük, de teljesen jóvátenni csak akkor fogjuk majd, amikor az eldobott puskákkal megindulunk a könnyelműen eltékozolt ezeréves határok felé s amikor se Szob, se Biharkeresztes, se Mohács nem fogja többé soha eszünkbe juttatni ezt a szomorú évfordulót!

A nyomozó osztályról.

Írta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(3. közlemény).

A nyomozó osztályok ugynevezett belső csoportjának feladatát két részre oszthatjuk és pedig:

1. a csendőrség működési területén elkövetett bűncselekményeknek, valamint a Szut. értelmében elfogandó gyanúsítottakra és a bűnjelekre vonatkozó adatoknak a nyomozásra hivatott szervekkel, tehát a csendőrörsökkel és rendőrhatalóságokkal való gyors közlése és

2. a bűnügyi nyilvántartó szolgálat centralizálása.

Említettem, hogy a nyomozó alosztályoknak az a ténykedése, hogy az elkövetett bűncselekményeket és a gyanúsítottakra vonatkozó adatokat a csendőrörsökkel és a rendőrhatalóságokkal közlik, nem azonos a »nyomozólevél«-nek perrendtartásszerű fogalmával, azért én itt a »körözés« fogalmának megfelelő eljárást a rövidség okáért és mert jobb kifejezést nem találhatunk, a »nyomozás«-tól való megkülönböztetés végett »nyomozat«-nak fogom nevezni.

A csendőrség részéről nyomozat tárgyát képezhetik:

- a) büntetvel alaposan gyanúsítható személyek, akik megszöktek vagy akiknek tartózkodási helye ismeretlen;
- b) élő vagy elhalt személyek (hullák), akiknek személyazonosságát meg kell állapítani;
- c) megszökött foglyok vagy fegyencek;
- d) eltűnt személyek, továbbá elveszett tárgyak és állatok;
- e) tárgyak és állatok, amelyek bűncselekményre engednek következtetni vagy amelyek bűncselekményekből származnak és végül

f) olyan — az utasításban majd részletesen felsorolandó — bűncselekmények, amelyeknek gyanúsítottját nem sikerült megállapítani és amelyeknek kiderítése csak széleskörű nyomozat útján várható.

Az ideális állapot az lenne, ha egyáltalában minden néven nevezendő bűncselekményt, tehát a kisebb jelentőségűeket is, bevonhatnánk a nyomozatba, ez azonban, sajnos, nem lehetséges, mert olyan nagytömegű nyomozatot eredményezne, amelynek a publikációjára nem tudnánk berendezkedni anélkül, hogy az egész eljárásnak a két legfőbb célját és előnyét, a gyorsaságot és az áttekinthetőséget ne veszélyeztetnők. Ezért tehát egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogy a nyomozatoknál csak a súlyosabb bűncselekményekre, elsősorban a büntettekre és azoknak gyanúsítottjaira szorítkozunk. Miután ezen a téren még nincsenek tapasztalataink, csak egy-két év elteltével fogjuk tudni megállapítani, hogy a büntettek egymagukban milyen terjedelmű munkát fognak adni; lehet, hogy a nyomozatba bevont személyek és bűncselekmények körét majd még tágítani lehet, most még azonban — már csak a gyakorlatlan személyzet miatt is — nem látnám tanácsosnak tulságosan nagy méretekkel kezdeni.

A nyomozatoknak az ország egész területére kiterjedő kezelésével egy alosztályt, a budapestit kell megbízni. Annak, hogy a nyomozatokat minden kerület területén az illetékes alosztályok külön-külön adják ki, nincsen értelme. Mert ha csak az illető kerület területét érintő nyomozatokat adná ki a nyomozó alosztály, csak félmunkát végezne, mert a másik kerületbeli örs azt már nem kapná meg, ha pedig az ország egész területét illető körözéseket az ország valamennyi örsének ki akarjuk adni, akkor kár azt hétszeres költséggel és hétszeres munkával hét helyen sokszorosítani,

Üzent a Tátra.

Üzent a Tátra, üzent a Vág,
Hulló haragja szivünkbe vág,
Nem küld a hangja üres panaszt:
Mi tőlünk többé nem vár tavaszt!
Érettük itthon bánat se kél,
Nem róluk suttog halkan a szél,
Nem hullnak itthon értük a könnyek,
Régi szerelmek vissza se jönnek,
Ne is feleljünk mi neki a vádra
Haragszik a Tátra!

Üzent a Tátra, üzent a Vág,
Vad üzenetje szemünkbe vág,
Szoros az ökle, kemény a kéz,
Felfele tőlünk senkise néz,
Senkise búsul, senkise sír,
Panaszos ódát senkise ír:
Táncol a magyar Magyarországra...
Kassa is árva, Pozsony is árva,
Rongyos az ország nagy északi sátra,
Odavan a Tátra...

Üzent a Tátra, üzent a Vág,
Haragja szent, a lelkünkbe vág,
Haragos hangja oda se hív:
Minek a könny és minek a szív?
Magasra tartja fel a kezét,
Küldi a Tátra üzenetét:

Ennyi közönyt még sohase hittem,
Vigyázzatok, mert megver az Isten
És csak a halál marad akkor hátra:
Igy üzent a Tátra!

Liszt Nándor.

Egy rémes éjszaka humoros története.

Írta: SETTMAYER FERENC
osztrák csendőrőrsparancsnok.

Karácsony előtt történt. Az oberhollabrunni, járás székhelyi örsön éppen a délutáni önképzéssel foglalatostkodtunk, amikor ezt a bizony nem valami nagyon lebilincselő időtöltést H. csendőr címzetes örsvezető hirtelen félbeszakította azzal a kérdéssel, hogy: »Mit csinálunk ma?»

Az idő a hónap vége felé járt s mi tudtuk, hogy örsparancsnokunknak még két ellenőrzése hiányzik, azért rögtön ráfeleltem, hogy egyikünk¹⁾ valószínűleg szolgálatba fog menni és ellenőrzést fog kapni. És tényleg, alig telt el néhány perc s az esti »programról« folytatott tanácskozásunkat megzavarta az örsiroda ajtajának ismert csikordulása. T. örmester, örs- és járásparancsnokunk lépett a legénységi szobába, ideadta a szolgálati könyvecskémet²⁾ s kiadta a rendelkezést: »Hat órákor megy a huszórásba!«

1) Az osztrák csendőrségnél a járőrök úgy nappal, mint éjjel csak egy főből állanak.

2) Az osztrák csendőrségnél önjárati lap helyett szolgálati könyvecske van rendszeresítve, az örsparancsnok ebbe írja elő a szolgálatot s a kivezényléskor azt adja át a szolgálatba induló csendőrnek.

mikor a budapesti alosztálynak mindegy, hogy a nyomozatot kétszáz vagy ezerkétszáz példányban sokszorosítja-e s az őrsnek is mindegy, hogy azt Miskolcra vagy Budapestről kapja-e, mert ez a mai, igazán jó postaközlekedés mellett úgy szólva semmi különbséget nem jelent.

De lássuk most, hogy a gyakorlatban hogyan is történne a nyomozatok kezelése?

X. örskörletben előfordul egy olyan bűncselekmény, amely az országos nyomozatba bevonandóként van megjelölve. (Ezeket az utasítás részletesen fel fogja sorolni; itt nem akarom egyenként tárgyalni, mert a technikai lebonyolítás szempontjából nem lényeges.) Feltéve, hogy az előfordult bűncselekmény nem lokális jellegű és hogy gyanúsított nincsen vagy megszökött, az őrsparancsnok annak tudomásulvétele után egy, erre a célra rendszeresített ürlapon azonnal jelentést tesz a budapesti nyomozó alosztálynak. A jelentésben leírja röviden, hogy mi történt, ha van gyanúsított, bejelenti a reá vonatkozó ismert adatokat, ha pedig bűnjelek veszték el, azokat is részletesen leírja.

Az ilyen jelentések céljára feltétlenül kérdőpontokkal ellátott ürlapot gondolok rendszeresítettnek, mert még egy egyszerűbb bűncselekményt is nehéz úgy leírni, — különösen az első sietségben — hogy a leírásban minden fontos adat benne legyen és hogy az minden egyes részletében tökéletesen érthető legyen; ha kérdőpontok vannak, azokra könnyebb válaszolni és biztosítva van az is, hogy a jelentésben minden benne lesz, amit a nyomozó alosztálynak tudnia kell. A rendkívüli eseményekről szerkesztett jelentésekből tapasztalhattuk, hogy az őrsparancsnokok mennyire nem szeretik a pontot és mennyire szeretik az állítmányt a következő mondatba átvinni; harmincsoros mondatokból az ember rendszerint éppen azt tudja a legnehe-

zebben kihámozni, amit a legjobban szeretne tudni. Ezen csak egy bizonyos mérvű sablonizálással lehet némiképpen segíteni.

Ha az őrs a gyanúsított személyére vonatkozó adatokat is bejelenti, ennek is feltétlenül ürlapon és pedig olyan ürlapon kell történnie, amelyen nemcsak a kérdések, hanem a feleletek is megvannak, úgy hogy az őrsparancsnokoknak a helyes választ csak hogy az őrsparancsnoknak a helyes választ csak káros személyleírás, hogy »orra: rendes, szája: rendes, fogai: épek... stb.« nemcsak kényelmeskedésből származik, hanem abból is, hogy az, aki a személyleírást felveszi, rendszerint nem rendelkezik olyan gyakorlattal, hogy az emberi test egyes részeinek minden, esetleg csak apró nüanszokban eltérő alakját és elváltozását észrevenni és megkülönböztetni tudja, ezért tozását észrevenni és megkülönböztetni tudná, ezért tességet nem vesz észre, beírja, hogy az illetőnek az orra is rendes, a szája is, holott valóban »rendes«, vagyis minden egyéniség nélküli orra és szája csak nagyon kevés embernek van, olyan ember pedig egyáltalában nincsen, akinek például az egész fején semmi egyéni karakterisztikumot ne lehetne találni.

A második hiba, hogy a személyleírást felvevő, ha meg is lát egyes jellegzetességeket, az egyes testrészek különleges alakját vagy elváltozását, vagy a leírandónak egyes tulajdonságait, rendszerint nem rendelkezik olyan nagy és biztos szöbőséggel, hogy az arra illő, rendszerint csak egyetlen helyes kifejezést eltalálja. Ha azonban előtte van egy ürlap, amelyen pl. »arca« után ott van, hogy: kerek, tojásdad, négyszögletes, felfelé vagy lefelé keskenyedő, stb., akkor először is észreveszi, hogy ennek az embernek tényleg olyan arca van, mintha négyszögletes lenne, másodszor meg nyugodtan aláhuzza a »négyszögletes« szót,

Ez alatt a második számú őrjáratot értette, amelyben hét községünk, sok tereptárgyunk és egy nagy erdőségünk is volt és amelynek leportyázására husz óra volt illetékes.

Schöngrabern községben, abban az épületben, amelyben a tűzoltószerkezet tartották, volt egy kis, primitíven berendezett szobácska, amelyet a község az őrsnek pihenő céljaira átengedett s amelyben — ez volt a földolog — egy kiérdemesült hatalmas tanterem-kályha is volt, bőséges tüzelőanyaggal.

Az esti »programmom« tehát hamarabb elkészült, mint gondoltam volna.

Az őrsön maradt bajtársaim egy, a laktanyaépületben lakott pénzügyőrrel leültek a jó meleg szobában beszélgetni, én pedig felszereltem és dideregve indultam neki a hideg és szeles téli éjszakának. Mielőtt azonban elindultam volna, bepillantottam az őrs csizmás kamrájába, egy kissé felbentettem a csizmákról a függőnyt és megállapítottam, hogy az éjjel ellenőrzést fogok kapni. T. őrmester egyik pár csizmájából ugyanis, amelyet rendszerint szolgálatban szokott használni, hiányzott már a sámfa, amely egyébként mindig benne szokott állani. Persze rögtön tudtam, hogy ez mit jelent: »Ma éjjel szolgálatba megyek«.

Én tehát nekiindultam a szolgálatnak és portyáztam csendesen az előirt uton Oberhollabrunn-téglagyáron keresztül Suttentbrunn községbe, ahol a községi biró egyuttal korcsmáros is volt s ahol tehát egy kis teát is magamhoz vehettem, anélkül, hogy a Szolgálati Utasítással konfliktusba keveredtem volna. Innen Schöngrabernben keresztül tovább mentem Windpassingba és onnan aztán újra vissza Schöngrabernbe, ahova a pihenő is elő volt írva. Amikor

Schöngrabernbe először megérkeztem, bementem a pihenőszobába és tüzet raktam, hogy amikor a körülbelül 4 km.-nyire fekvő Windpassingból visszakerülök, a szoba már meleg legyen, mert kiadós tűz nélkül a vékonyfalu helyiségben és még vékonyabb takaróju ágyban nem öt órát, de egyet sem lehetett volna kibírni. Ámbár tudtam, hogy csak úgy három óra múlva tudok visszatérni, mégis bizonyos voltam benne, hogy a kályhát még melegen fogom kapni, mert — amint mondtam — akkora volt, hogy csak gránitkocka nagyságu széndarabokkal lehetett megtölteni.

Amikor a tüzrakással készen lettem és felszedelözködtem, hogy Windpassingba utnak induljak, 10 óra lett. Schöngrabernben minden csendes és kihalt volt, még a két korcsma is be volt már zárva. Az idő sem volt valami kitünő, úgy hogy még a falusi kutyák rendes ugatása sem kísért végig a falun: lehet, hogy már hallottak valamit az ebzárlatról, amit éppen akkor rendeltek el. A Windpassing felé való portyázás elég vigan ment, mert a szél hátulról fujt; maga a község szintén egészen sötét és csendes volt. Az éjjeli őrs is az igazak álmát aludta s amig rejtekhelyén megkerestem, felköltöttem és kiállítottam úgy eltelt az idő, hogy a Schöngraberni toronyóra ütése juttatta csak eszembe, hogy már ideje lesz visszaindulni. Tizenegyet ütött a toronyóra.

Visszafelé az ut már valamivel nehezebb volt. A szél sokkal élesebben fujt és hegyes jégtüket csapott az arcomba, a bajuszom pedig hozzáfagyott a köpenyem prémgallérjához. Megörvendtem tehát, amikor az uttól balra a schöngraberni temető fehér falkerítése újra előbukkant. Hogy egy kissé kipihenjem magamat s hogy a szélről is védve legyek, pár pillanatra a temető fala mögé húzódtam.

amit egyébként maga aligha irt volna be. És így lesz ez tovább, minden testrésznél, a nyomtatvány szinte figyelmezteti, hogy mit kell észrevennie s egyuttal a tollára adja a helyes kifejezést is. Ez gyorsabban is megy, mintha a leírónak minden egyes tételnél gondolkodnia kellene, hogy mit írjon ebbe vagy abba a rovatba.

A személyleírásnál még sokkal nehezebb a tárgyak leírása, főleg olyan tárgyaké, amelyeknek nincsen könnyen felismerhető ismertető jelük. Ezt bárki megpróbálhatja, meg fogja látni, hogy milyen nehezen megy. A leírás alatt természetesen olyan leírást értek, amelynek az alapján az illető tárgyat nemcsak a leíró, hanem az is, aki a leírást olvassa, fel tudja ismerni. Ezen a legkönnyebben illusztrált árjegyzékekkel lehet segíteni. Különböző cégektől, áruházaktól, ékszerészek-től, stb. képes árjegyzékeket kellene beszerezni annyi példányban, hogy azzal minden örsöt és hatóságot el lehessen látni, amely a nyomozó alosztály nyomozatait megkapja. A kép minden leírásnál többet ér, a káros is jobban felismeri benne a maga elveszett tárgyához hasonlót s az is jobban fogalmat tud alkotni magának a tárgyról, aki hasonlót lerajzolva lát. Tárgyak leírásánál tehát elegendő lenne, ha az örs bejelentené, hogy pl. az elveszett vagy elloptott óra olyan volt, mint a II. sz. (mondjuk Sárga János-féle) árjegyzék 48. oldalán a 363. sz. minta, ezzel vagy azzal az eltéréssel.

Ma ugyan még a nagy cégek sem állanak annyira jól, hogy a háboru előttihez hasonló nagy, illusztrált árjegyzékeket adjanak ki, de ha ilyen majd mégis lehetséges lesz beszerezni, azt hiszem, hogy mindenik cég szívesen bocsátaná rendelkezésre akárhány példányban, mert hiszen ezek az árjegyzékek a szolgálati cél mellett reklámot is jelentenek.

A müncheni rendőrigazgatóság 1924-ben maga

adott ki egy kis füzetet: »Mustersammlung von Wertgegenständen« cím alatt, amely óra- és ékszertípusokat tartalmaz a szakszerű leíráshoz, szükséges magyarázatokkal; ha nem tudnánk árjegyzékeket beszerezni, esetleg nekünk is jó lenne egy ilyet kiadni.

A nyomozati bejelentésnek — a sok adat, személyleírás miatt — az örs részéről rendszerint írásban kellene történnie, csak egészen kivételesen sürgős és fontos esetben lehetne a jelentést távbeszélőn vagy távirattal megtenni.

A jelentéseket a budapesti nyomozó alosztály az ország bármelyik örséről már másnap reggel megkapja és azonnal munkába veszi. Megállapítja a maga nyilvántartásából, hogy a gyanúsított abban nem szerepel-e még valami más ügygel kapcsolatban (priorálás) s azután a jelentést — az esetleges előzmények feljegyzése után — átadja a »Nyomozati értesítő«-nek, amely az alosztály kebelén belül működik.

A »Nyomozati értesítő« a budapesti nyomozó alosztálynak naponta megjelenő kiadványa lenne, amelyet az alosztály az összes nyomozó alosztályoknak, csendőrsöknek, rendőrhatalóságoknak és a kir. ügyészségeknek is naponta és közvetlenül megküldene. Ez az értesítő a következő részekre tagozódna:

- a) Elfogandó egyének.
- b) Kinyomozandó és eltűnt egyének (tartózkodási hely megállapítása).
- c) Ismeretlen személyek és talált hullák (akiknek a személyazonosságát kell megállapítani).
- d) Elveszett értéktárgyak és bűnjelek.
- e) Talált tárgyak és bűnjelek.
- f) Kiderítetlen fontosabb bűncselekmények, amelyeknek elkövetésével még senkit sem lehet gyanúsítani.
- g) Helyesbítések és kiegészítések és végül
- h) Visszavonások.

Egyszerre csak felfigyeltem. Valami zajt hallottam, amit nem a szél okozott; zörgést, csörgést, csikorgást vagy ilyesvalamit. A helyzet nagyon alkalmas volt arra, hogy felizgassa a fantáziámat, annál is inkább, mert éppen tizenkét óra, a szellemek órája körül járt az idő. Izgatottan figyeltem a falon keresztül: most már tisztán hallottam a zajt: olyan volt, mintha szellemek táncolnának körbe-körbe, de látni a magas fal miatt nem tudtam semmit. Rövid hallgatóság után elhatároztam, hogy csendesen megkerülöm a temető sarkát egészen a rácsos vaskapujáig, amelyről tudtam, hogy nem szokott bezárva lenni.

A kapu rácsán keresztül, ahol lövésre kész karabéllyal állottam, a hó világossága dacára sem bírtam semmit látni, mert a sarkok eltakarták előlem a kilátást. A lárma, amelyből főleg csörgést tudtam kivenni, tovább folyt a temetőnek abban a sarkában, ahol a halottasház állott. Nem tudtam elképzelni, hogy ki vagy mi okozhatja ezt az egészen különös zajt. A temetői lopások abban az időben nem fizetődtek ki, télen pedig a halottasházban aligha van halott. (Télen a halottakat — kivéve a ragályos betegségben elhaltakat — rendszerint a halottasházaknál szokták felravatalozni, csak nyáron viszik ki a hullaházba.) De hát akkor mi lehet az?

Egyszerre csak megszűnik a lárma, a következő pillanatban azonban már a temető másik sarkában folytatódik. Erre aztán elhatároztam a támadást. Most már sem nem fáztam, sem nem voltam álmos. Hangosan dobogó szívvel ragadtam meg a karabélyomat, csendesen besiklottam a kapun és a sarkok mögött bujkálva megindultam abba az irányba, ahonnan a lármat hallottam. A következő pillan-

atban azonban szinte kövé meredtem és a vérkeringésem is elállott: alig harminc lépésnyire tőlem egy furcsa szörnyeteg bukkant fel, amelyet izgatottságomban szokatlanul nagynak láttam. Az alak megállott szótlanul velem szemben. Boszniában teljesített határszéli katonai szolgálatom reflexiójaképpen szinte önkéntelenül is elordítottam magam: »Állj! Ki vagy!«

A temető csendjében rémesen visszhangzott a kiáltás. A szemben álló szörnyeteg mintegy válasz gyanánt néhány artikulátlan hangot hallatott s a következő percben hatalmas ugrásokkal felém rohant. Én nem lőttem, hogy meglepetésből-e vagy miért, nem tudom. Csak az utolsó pillanatban vettem észre, hogy borzalmas ellenfelem nem más, mint egy nagy — kutya, amely nekem rohant, vidám csaholással üdvözölt és mindenáron a kezemet igyekezett megnyalni. Fellélegzettem. A kutya nyakán egy több méter hosszú vaslánc volt, amelyet maga után húzgált s ez okozta a kísérteties csörgést. A lánc végén egy facövek volt, világos volt tehát, hogy a kutya valahol meg volt kötve s aztán a cöveket a földből kirántva kiszabadult. Kőborlása közben eljutott a temetőbe is, a nyitott kapun bement, de kimenni már nem tudott, mert közben a szél a kaput becsapta. Ugy látszik, unalmas volt neki a temetőben való tartózkodás, mert, amint megállapítottam, több helyütt megkísérelte, hogy a falon átugorjék. Eközben a lánc hozzáütődött a sarkokhoz és a vaskeresztekhez s ez okozta a lármat, amely az idegeimet annyira felizgatta és valószínűleg magát a kutyát is ijesztette.

Megfogtam a szökevényt és »elővezettem« a községbe, ahol aztán hamarosan előkerült az éjjeli őr is. Amint a

Szigoru elv gyanánt kell szolgálnia, hogy a nyomozó alosztályhoz beérkezett összes nyomozatoknak a Nyomozati Ertesítőben még aznap feltétlenül meg kell jelenniök, azokat tehát a Nyomozati Ertesítő számára azonnal leírják és — mondjuk — délután két órakor sokszorosítják, úgy tehát, hogy a délután két óráig beérkezett összes nyomozatok még aznap szétküldhetők legyenek. Ezzel biztosítjuk a nyomozatok eredményességének egyik leglényegesebb feltételét, a gyorsaságot. Arról, ami egy örskörletben ma történik, holnapután, de különösen sürgős esetekben (ha az esetet az örs a nyomozó alosztálynak távirattal vagy távbeszélőn jelenti be) már holnap az ország összes csendőrőrsi és rendőrhatóságai tudomást szereznének.

A »Nyomozati Ertesítő« gyors sokszorosítása céljából a budapesti nyomozó alosztályt motorhajtásos sokszorosító géppel (teljesítőképessége óránként 4000 gépirásos oldal) és »Adrema« rendszerű címezőgéppel kellene ellátni; ezek segítségével az esetleg többoldalas és délután 2 órakor lezárt »Nyomozati Ertesítő« délután 4 órára már 1000—1200 példányban sokszorosítva és megcímezve készen lehet. A mozgópostavonalak szerinti kötegelés kb. fél órát vesz igénybe, így tehát az értesítőt az alosztály délután 5 órára már postára is adhatja, közvetlenül a Budapest 72. sz. (keleti pályaudvari) irányító postahivatalnál, amely azt az esti vonatokkal továbbítja, másnap délig pedig az ország összes őrsi és rendőrhatóságai kézhez kapják.

Ezen az általános, mindennapi expedíciók kivül azonban minden nyomozó alosztálynak expedíciós rendszert kell szerveznie, hogy különösen fontos esetben késedelem nélkül tudjon minden érdekelt hatóságot vagy a szükség szerint egyes hatóságokat értesíteni. Készletben kell tehát tartani pl. az összes határszéli örsök, rendőrségek, vámőrségek stb. részére, a nyo-

kutyát a kezemben meglátja, azt mondja: »Örsvezető ur, honnan hozza ezt a kutyát? Ez az U. mészáros kutyája. Hagyta magát, hogy az örsvezető ur megfogja? Csodálatos, mert harapós«. Ezután aztán mind a hárman elmentünk U. mészároshoz, aki hosszas dörömbölés után végre kinyitotta az ablakot és dörögve kérdezte, hogy mit akarunk. Mikor megmondottam, hogy a megszökött kutyáját hoztuk haza, bosszusan mormogott, hogy ezért a dögért ugyan kár volt öt felkelteni. Én aztán felszólítottam, hogy vegye át a kutyát és kilátásba helyeztem, hogy még majd meglátogatom az ebzárlat ellenőrzése végett. Ezzel aztán a kaland véget is ért. Visszatértem a pihenőszobába, az éjjeli ör egynéhány hatalmas széndarabot beledobott a kályhába, én pedig a jól megérdemelt álmra hajtottam a fejemet.

Az ellenőrzést illetően nem csalatkoztam. A pihenő letelével, amint a pihenőszobát elhagytam, szorgalmasan kerestem T. örmestert vagy legalább is a lábnyomát, míg végre aztán a szomszéd Alpersdorf község bejáratánál megtaláltam a hóban örsparancsnokomnak meglehetősen karakterisztikus, hatalmas lábnyomait, a bal lábnyomok mellett pedig egy hosszan húzódó vonalat, a hosszú kard nyomát. Na, most már aztán egészen bizonyos volt, hogy itt van. Rögtön rá is találtam a tejszövetkezet épülete mellett, amint engem keresett. A szokásos jelentést megtettem, azt is megjelentettem, hogy U. mészároshoz az ebzárlat be nem tartása miatt figyelmeztettem, de a temetői kalandomról nem beszéltem, mert féltem, hogy ha otthon megtudják, ki-nevetnek érte.

mozó alosztályok részére, a rendőrhatóságok, ügyészségek stb. részére megcímezett címszalagokat és távirati ürlapokat, hogy szükség esetén azok azonnal rendelkezésre álljanak. Így azután mindig lehetséges lesz, hogy az éppen lefordult eset természetéhez képest a nyomozó alosztály parancsnoka kiválassza azokat a hatóságokat, amelyeket értesítenie kell s hogy az értesítés technikai munkáját szinte percek alatt elintézzék.

A »Nyomozati Ertesítő« ilyen módon való kiadásával azonban a kérdés még nincsen teljesen megoldva. A nyomozatok gyorsaságát elértük, de még mindig fennáll az a ma is tapasztalt hiányosság, hogy a nyomozat csak az örsön lesz meg, de a külszolgálatban álló járőröknek semmiféle segédletük nem lesz, amiből szolgálati eljárások, igazoltatások, idegenellenőrzések, razziák stb. alkalmával meg tudnák állapítani, hogy valaki nyomozva van-e vagy nincsen, vagyis hogy az illetőt el kell-e fogniok vagy sem? Pedig a cél voltaképpen ez.

Azt nem lehet a járőrvezetőktől kívánni, hogy a Nyomozati Ertesítőben közölt összes egyénekről maguknak névmutatót vezessenek, egyrészt, mert ez meglehetősen sok munkát adna, másrészt és főleg pedig azért nem, mert egy ilyen névmutató kézírással írva olyan nagyterjedelmű lenne, hogy a járőrnek azt alkalmatlan lenne magával vinnie. A budapesti nyomozó alosztályra hárul tehát a feladat, hogy az összes örsöket és azokat a hatóságokat, amelyek a »Nyomozati Ertesítő«-t megkapják, negyedévenként egy zsebben hordható nyomtatott betűsoros névmutatóval, úgynevezett kulccsal lással el. Ez a kulcs betűrendben tartalmazná nemcsak a »Nyomozati Ertesítő«-ben, hanem a »Bűnügyi Körözések Lapja«-ban is körözött, illetve nyomozott összes elfogandó egyének neveit és álneveit annyi személyi adattal, amennyi a személyazonosság megállapítására mulhatatlanul szükséges, továbbá mind azokat a neveket is, amelyekre szóló személyazonossági igazolványok elvesztek. Így, miután a gyakrabban előforduló megjelöléseket rövidíteni is lehet, minden név átlag egy-egy sort foglal el. Egy 3—400 oldalas kulcsot a járőrtáskában még könnyen el lehet vinni. Eppen a terjedelem csökkentése miatt kell a személyi adatokat a lehető legrövidebbre szabni s azt például, hogy az illetőt miért kell elfogni, nézetem szerint, teljesen ki is lehet hagyni, mert az a járőrre nézve az elfogás szempontjából mellékes, elég, ha azt majd az örsön megállapítják. A veszélyes egyéneket, akikkel szemben a járőrnek egészen különös elővigyázatot kell tanúsítania, egy betűvel vagy feltűnőbb szedéssel is meg lehet jelölni.

Természetes, hogy a kulcsot csak akkor lehet eredményesen használni, ha az ellenőrzött egyén a valódi nevét mondja be vagy olyan álnevet, amely a nyomozó alosztály előtt már ismeretes volt s amely tehát a kulcs névmutatójában is szerepel. Ha azonban más álnevet mond be, akkor őt a kulcs alapján nem lehet leleplezni. Ez olyan nehézség, amelyet megszüntetni nem fogunk tudni, legfeljebb csökkenteni. Azokat a büntetéseket ugyanis, akiknek könnyen felismerhető különös ismertető jelük van, a kulcsnak nemcsak a névmutatóban, hanem a második, ismertetőjelek szerint csoportosított részében is tartalmaznia kell. A különös ismertetőjeleket testrészek vagy tulajdonságok szerint kell csoportosítani s az egyes csoportok után következnek azoknak a nevei, akiknek az illető testrészen különös ismertetőjelük van. Például:

Homlok:

a szemöldökök között kb. 5 cm. merőleges sebhely: *Kovács János* 1891, kazánkovács.

A bal szem fölött égési sebhely: *Ebner János*.

Bal arc:

szurási sebhely: *Fekete János* 1897, földműves, Mezőtúr.

Jobb felsőkar:

nyíllal átlőtt sziv tetoválva: *Baumholzer János*. Stb.

Ebben a részben elég magát a nevet megemlíteni, mert a szükséges adatok az alfabetikus részben már ugyanis megvannak, csupán olyan gyakrabban előforduló neveknél kell egy-két adatot támpont gyanánt itt is felsorolni, amilyen a névmutatóban több fordul elő.

Ismétlem, hogy ez az eljárás nem biztosítja ugyan a csendőrt teljesen az álnevekkel szemben, de az adott viszonyok között mégis jó segítséget nyújthat. A dolog egyébként nem nagyon veszélyes, először azért, mert álnevet csak a legkörmönfontabb büntettek használnak (igaz, hogy rendszerint ezek is a legveszedelmesebbek), másodsor pedig, mert az álnevet használó egyént egy félig-meddig ügyes csendőr is aránylag könnyen le tudja leplezni. (Sietve aláírhatja vele a nevét vagy leírhatja vele az egész családjának és rokonságának vezeték- és keresztnévét s egy óra múlva felkérdezi stb.)

A nyomozókulcs előállítási költsége aránylag nagyon kevés; csak három havi használatra lévén szánva, a legolcsóbb, nem tartós ujságpapírosra lehet nyomtatni, nem kell bekötetni és az előző szedést is tulnyomó részben mindig újra lehet használni, csak az elmúlt három hónap alatt beállott változásokat kell benne korrigálni.

A kulcsban minden betű után két-három üres oldalt kell hagyni, hogy az örsökön a kulcs kiadása után érkezett körözéseket abba utólag és naponta be lehessen írni. Ez naponta 10—15 percnyi munkát fog adni, de ezt a munkát a cél érdekében vállalni kell. Ha azután a budapesti nyomozó alosztály egy negyedév múlva új kulcsot ad ki, a régit az örsök betérjesztik a szárnyparancsnokságnak (a példányszámok ellenőrzése végett), amely azokat megsemmisíti.

A »Nyomozati Értesítő« és a nyomozókulcs főlegessé fogják tenni, hogy a kerületi vagy az osztályparancsnokságok nyomozásokkal kapcsolatos körözéseket sokszorosítsanak, amivel némi munkát és költséget is meg fognak takarítani, a budapesti nyomozó alosztályt pedig ez a munka nem fogja terhelni, mert erre a célra külön segéd munkások fognak rendelkezésre állani, akiknek a »Nyomozati Értesítő« és a kulcs összeállításán kívül egyéb dolguk nem lesz.

De térjünk át most a nyomozó alosztályok belső csoportjainak második fontos feladatára: a bűnügyi nyilvántartások vezetésére.

Említettem már, hogy a bűnügyi nyilvántartásnak a nyomozó alosztályoknál való centralizálása azt a célt szolgálja, hogy az örsök helyi jellegű nyilvántartásai között kapcsolatot teremtsen; hogy nagyobb arányainál fogva meglássa és felfedezze az összefüggéseket az ország különböző vidékein előfordult bűnesetek között, hogy a bűncselekményekhez a gyanúsítottat, a gyanúsítotthoz pedig a bűncselekményt megtalálja s hogy

a nyomozó örsöket figyelmeztesse olyan kapcsolatokra és körülményekre, amelyeket azok, működési területük szűk elhatároltsága miatt nem tudnak megállapítani és értékesíteni. Így az örs nem fogja magát a nyomozások terén teljesen önmagára utaltnak tudni, hanem érezni fogja, hogy van segítőtársa, amelyhez bizalommal fordulhat és amely egyedül arra van hivatva, hogy a nyomozás nehéz munkájában segítségére siessen.

Ha csak magát a célt tekintjük, akkor azt mondhatnók, hogy elég lenne az egész csendőrség számára egy központi bűnügyi nyilvántartást felállítani Budapesten, mert hiszen nyilvántartási ügyekben az örsökkel való érintkezés tulnyomó részben ugyanis írásban történik s az egy nyilvántartás lényegesen olcsóbb lenne, mint hét. Egyébként is természetes, hogy mind a hét alosztálynak országos nyilvántartást kell vezetnie, vagyis ugyanazt a személyt hét helyen kell nyilvántartani, kérdés tehát, hogy szükség van-e erre és nem volna-e elegendő egy központi nyilvántartás?

A bűnügyi nyilvántartás csak úgy éri el a célját, ha a gyakorlati nyomozással foglalkozó valamennyi alosztálynak mindig, azonnal és teljes terjedelmében rendelkezésére áll és főleg, ha az örsöknek is könnyen hozzáférhető. Az alosztályparancsnoknak meg a nyomozóknak naponta többször is szükségük lesz olyan adatokra, amelyeket csak a nyilvántartásból tudhatnak meg: elkényszerű, hogy micsoda bürokrácia fejlődne ki abból, ha minden egyes ilyen adatért Budapestre kellene írni és onnan írásban válaszolni? Azonkívül a nyilvántartásnak nem csak az a célja, hogy írásbeli megkeresésre írásban válaszoljon, hanem hogy sűrűs esetekben az örsöknek távbeszélőn is percek alatt felvilágosítást tudjon adni minden adatról, amire azoknak nyomozás közben szükségük lehet. Említettem ugyanis, hogy a nyomozó kulcsba, terjedelmének lehető csökkentése végett valószínűen csak az elfogandó egyéneket lesz lehetséges felvenni, míg ezzel szemben a nyomozó alosztályoknál vezetett nyilvántartásnak — mint alább látni fogjuk — sokkal terjedelmesebbnek kell lennie és olyan személyekre is ki kell terjeszkednie, akiket sem a »Nyomozati Értesítő«-be, sem pedig a kulcsba nem lehet vagy nem szükséges felvenni. (Megfigyelendők, kémgyanusak, bíróságnak vagy ügyészségnek átadottak, stb.) Szolgálati Utasításunk nem engedi meg, hogy az örs addig tartson fogva valakit, amíg a nyomozó alosztály az örs írásbeli kérdésére írásban válaszol, lesznek tehát esetek, amikor az örs távbeszélőn lesz kénytelen a nyomozó alosztálytól megkérdezni, hogy X. Y., akit gyanusnak tart, nincs-e valami okból nyilvántartva. Ha az egész országnak Budapestre kellene telefonálnia, a budapesti alosztálynál egész távbeszélő központot és külön értesítő személyzetet kellene rendszeresíteni, eltekintve attól, hogy a nagy távolságok miatt a távbeszélő költség is magasabb lenne, mint ha az örsöknek csak a saját kerülete székhelyére kell telefonálnia.

Mindezek a megfontolások arra a megállapításra vezetnek, hogy minden alosztálynak feltétlenül önálló nyilvántartást kell adnunk, még ha ez költség- és munkatöbblettel jár is.

A nyilvántartás természetesen csak kartoték-rendszer szerint történhetik. Legjobb a fiókos (Remington) rendszer, mert eléggé áttekinthető és aránylag nem drága; más rendszerek (pl. Hinz, Netter, Kartavist,

Kardex, Cewee, stb.) részint tulságosan drágák, részint pedig speciális, többnyire kereskedelmi célokra készülnek, bűnügyi nyilvántartás céljaira tehát kevésbé alkalmasak. Legjobbák és legtartósabbak volnának az acélszekrények, ezeket azonban Magyarországon nem gyártják, így a keményfa berendezés mellett kellene maradnunk, ami egyébként szintén elég tartós. Az adatok feljegyzésére és rendezésére kb. 10—15 cm. nagyságú különböző színű, rovatozott kéregpapír lapok szolgálnának.

A csendőrség bűnügyi nyilvántartását négy csoportra lehet tagozni és pedig:

- a) személyek;
- b) tárgyak;
- c) bűncselekmények és végül

d) olyan események nyilvántartására, amelyek önmagukban nem képeznek ugyan bűncselekményt, de amelyek közbiztonsági szempontból megjegyzendőnek látszanak.

Minden ilyen csoportba egy-egy bizonyos mennyiségű nyilvántartó lap kerül. A lapok nagy számára való tekintettel az áttekinthetőség biztosítása végett minden egyes csoportot alcsoportokra, ezeket pedig minél több újabb és újabb tagozatra kell bontani, hogy az egyes tagozatokba kerülő lapok száma minél kevesebb és így a keresett lap minél hamarabb megtalálható legyen.

A személyi nyilvántartás első és legfontosabb csoportja az A) csoport, amelyet főnyilvántartásnak nevezhetünk. Ez tartalmazza fonetikus ábécésorrendben a magán- és mássalhangzók kombinációja szerint tagozva (magát a kombinációt fölöslegesnek tartom itt ismertetni, mert az csak a nyomozó alosztályokat fogja érdekelni), azoknak a neveit és álneveit:

- a) akik a »Bűnügyi Körözések Lapja«-ban körözve vannak;
- b) akik a »Nyomozati Ertesítő«-ben nyomozva vannak;
- c) akiket a csendőrök a bíróságoknak és az ügyészségeknek büntett miatt feljelentettek vagy akiket bármely okból elfogtak;
- d) akik mint szokásos büntettek vagy alapos gyanúval terhelt egyének megfigyelést igényelnek;
- e) akik kémkedéssel vannak gyanúsítva;
- f) akik rendőri felügyelet alatt állanak;
- g) akik eltűntek, elhaltak (hullák) vagy akiknek közelebbi személyi adatait meg kell állapítani;
- h) akiknek nyilvántartását különleges okból elrendelték;
- i) akik mint foglyok a rendőrség vagy a csendőrség őrizetéből, illetve valamely letartóztatási intézetből megszöktek és végül
- j) elvesztett személyazonossági vagy más igazolványok tulajdonosainak a neveit.

A büntetett előéletű egyének nyilvántartását fölöslegesnek tartom, mert ez annyira terjedelmes lenne, hogy a rendelkezésre álló személyzettel nem tudnók vezetni; a csendőrségnek különben is meglehetősen ritkán van szüksége annak a megállapítására, hogy valaki büntetve volt-e vagy sem, ha pedig erre az adatra néha mégis szüksége lenne, azt az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivaltól bármikor be lehet szerezni. Mindezekről eltekintve azonban a büntetett előéletű egyénekről azért sem tudnánk magunknak külön nyilvántartást berendezni, mert az ahhoz szükséges adatokat csak a bíróságoktól tudnók beszerezni, azok

beszerzése pedig a bíróságok személyzethiánya miatt egyelőre nem lehetséges.

A névszerinti főnyilvántartás természetesen csak olyan egyének adatainak megállapítására alkalmas, akiknek a nevét vagy az álnevét ismerjük. Az esetek túlnyomó részében a név valóban ismeretes is, nekünk azonban mégsem szabad a névszerinti nyilvántartással megelégednünk. Előfordulhat ugyanis, hogy a gyanúsított olyan nevet mond be, amelyik a főnyilvántartásban nem szerepel vagy pedig, hogy egy bűncselekménynek egyáltalában nincsen gyanúsítottja, a tettest tehát legfeljebb csak az azonos »szakmabeli« szokásos büntettek között lehet keresni. A főnyilvántartásban szereplő szokásos büntettek tehát a második B) csoportba, a szokásos büntettek nyilvántartásába is fel kell venni, de ebbe már nem alfabetikus sorrendben, hanem az általuk elkövetni szokott bűncselekmények szerint csoportosítva.

A B) csoportot a bűncselekmények törvényszerű megkülönböztetése szerint szintén alcsoportokra kell osztani, körülbelül így:

- I. Állami és társadalmi rend elleni büntettek.
  - II. Álhivatalnokok (hatósági jelleget szinlelők).
  - III. Az okmány- és közhitelpapírforgalmat veszélyeztetők.
  - IV. Pénzhamisítók.
  - V. A közrendet veszélyeztetők.
  - VI. Közkerölcs elleni büntettek.
  - VII. Az ember élete és testi épsége elleni büntettek.
  - VIII. Vagyonbiztonság elleni büntettek.
  - IX. Jövedéki (vám) törvények elleni büntettek;
- Ezeket az alcsoportokat még tovább kell tagozni az egyes bűncselekmények minősítése, az elkövetés helye, a tettes személye, a bűncselekmény tárgya, stb. szerint.

De még ez sem elég. Egy nyilvántartás annál tökéletesebb, minél kevesebb ismert adat alapján lehet benne valakit megtalálni. Nagyon gyakori az az eset, amikor a gyanúsítottra vonatkozó minden adat hiányzik, csak azt tudják megmondani, hogy az illető pl. vándorközsörös volt. Ha tehát azt kell megállapítani, hogy ki volt vagy ki lehetett az illető, azaz jobban mondva, hogy esetleg nem valamelyik szokásos büntetetre vagy gyanús egyénre kell-e gyanakodni, át kell nézni az összes olyan nyilvántartott egyének lapjait, akik közsörös mesterséget folytatnak. A harmadik, a C) csoportban tehát a főnyilvántartásban szereplő személyeket foglalkozási ágak szerint is nyilván kell tartani. Miután azonban valamennyi foglalkozási ágat felsorolni lehetetlen, de nem is szükséges, elég, ha a C) csoportban csak azokra a foglalkozási ágakra térünk ki, amelyek a tartózkodási hely gyakori változtatásával vagy vándorlással járnak, annál is inkább, mert a bűncselekmények túlnyomó részét ilyen kóborló emberek szokták elkövetni.

Egyike a leggyakoribb eseteknek, hogy a sértett és a tanúk a gyanúsítottól csak személyleírást — azt is hiányosat — tudnak adni. Olyan nyilvántartást, amelyben valakit csak egy általános személyleírás alapján meg lehetne találni, nem lehet kitalálni, de olyan esetekben, amikor a gyanúsítottnak, mint a nyomozókulcsnál is mondtam, könnyen felismerhető különös ismertetőjelei vannak, ezeket az ismertetőjeleket a testrészek szerint alcsoportokba és kisebb tagozatokba lehet foglalni. Azokat a személyeket tehát, akik a főnyilvántartásban szerepelnek és akiknek különös is-

mertetőjelek vannak, a *különös ismertetőjelek* szerint vezetett *D) csoportba* is fel kell venni. A *D) csoportot* a következőképen lehetne alcsoportosítani:

- I. az általános ismertetőjelek, továbbá
- II. a fejen;
- III. a nyakon;
- IV. a törzsön;
- V. a karokon és
- VI. a lábakon

lévő különös ismertetőjelek szerint.

A *kémeket és kémgyanus egyéneket* teljesen külön, az *E) csoportban* kell nyilvántartani, miután ezek különleges ellenőrzést igényelnek. Tagozásuk aszerint, hogy megtelepedtek-e vagy utazók, férfiak-e vagy nők, négy alcsoportba történhetik.

A következő *F) csoportban* nem büntetéseket kell nyilvántartani, hanem olyan *elveszett vagy feltalált személyeket*, vagy hullákat, akiknek nevei ismeretesek ugyan, de akiknek közelebbi személyi adatait vagy eltűnésük, illetve elhalálozásuk körülményeit nem sikerült megállapítani. Ezeket az alosztályoknak nyilván kell tartaniok, mert pl. az eltűnések és a talált hullák között rendszerint összefüggés van (bűntény, öngyilkosság) vagy mert pl. magukat megértetni nem tudó gyengeelméjűek, süketnémák stb. hovatartozását csak úgy lehet megállapítani, ha az eltűnésükre vonatkozó adat is a birtokunkban van.

Az ismeretlen személyek nyilvántartása (*G. csoport*) két részre oszlik: keresendő és feltalált (gyanusított vagy indifferens) személyekre. Miután ismeretlen egyénekről rendszerint nem tudunk olyan adatokat szerezni, amelyek alapján őket kategorizálni lehetne, ezt a csoportot az eltűnés, illetve feltalálás napja szerint csak kronologikusan lehet rendezni.

A *nyomozókulcs* céljára külön regisztert kell vezetni (*H. csoport*) mindazon elfogandó egyének számára, akik a kulcsba fel vannak véve, mert nem mindenki szerepel a nyomozókulcsban, aki a főnyilvántartásban benne van. A nyomozó alosztálynak a *H) csoportot* a beállott változások szerint naponta kell helyesbitenie, mert akkor a kulcs negyedévi kiadása nem szenved késedelmet. Ennek a *H) nyilvántartásnak* a segítségével a nyomozókulcs negyedévi korrek-turájának a munkáját egy-két ember néhány óra alatt is elvégezheti.

A *J) csoportba* azoknak a személyeknek a nyilvántartó lapjait kell helyezni, akiknél a nyilvántartás oka megszűnt. Ezeket a lapokat, amelyeket az egyes csoportokból kiemelnek, tulajdonképen meg lehetne semmisíteni, de ezt a kezelők ellenőrzése szempontjából nem gondolnám célszerűnek, jobb a lapokat egy bizonyos időn, mondjuk öt éven át a kiselejtítés után is megőrizni. Rendezés alfabetikusan, az összetartozó fő- és melléklapok összefűzve.

Ezek az *A)–J) csoportok*, amelyeket itt eddig röviden ismertettem, képezik az egész nyilvántartás első főcsoportját, a »Személyi nyilvántartás«-t. A második főcsoportba egyedül csak a »tárgynyilvántartás« tartozik.

A *tárgynyilvántartás (K. csoport)* olyan bűnjelek vagy egyéb tárgyak nyilvántartására szolgál, amelyek bűncselekmény folytán vagy egyébként elvesztek vagy amelyeket elfogott büntetéseknél vagy gazdátlanul megtaláltak. Ha tehát például a monori örs bejelent egy betöréses lopást és részletesen leírja, hogy ez alkalommal milyen tárgyak veszték el, valamennyi elveszett tárgyról valamennyi nyomozó alosztály külön-külön

nyilvántartó lapot állít fel. Ugyanezt az eljárást követik viszont akkor is, ha a monoron elveszett tárgyak valamelyikét a sárospataki örs egy csavargónál megtalálja. A sárospataki örs nem is tudja, hogy monoron betörés történt s hogy a tárgy onnan származhatik, de mint gyanusát bejelenti a nyomozó alosztálynak, amely erről újabb nyilvántartó lapot készít. Mikor azonban az újabb lapot a kartotékba be akarja helyezni, ott találja ugyanennek a tárgynak az előző lapját, amely az elveszést jelezte.

Hogy a tárgynyilvántartásban is minden egyes lapot azonnal és könnyen fel lehessen találni, a tárgyakat anyaguk, rendeltetésük, előállítási módjuk stb. szerint alcsoportokra kell osztanunk. Például:

- I. Ékszerek;
  - II. Élelmi és élvezeti cikkek;
  - III. Építőanyagok;
  - IV. Értékpapírok;
  - V. Fegyver-, lőszer- és robbanóanyag;
  - VI. Fényüzési cikkek;
  - VII. Hang- és műszerek;
  - VIII. Használati tárgyak;
  - IX. Háziállatok;
  - X. Háztartási cikkek;
  - XI. Ipari gépek és szerszámok;
  - XII. Könyvek, egyházi szerek
- s így tovább, alfabetikus sorrendben.

A harmadik főcsoportba a kiderítetlen bűncselekményekre és a bűncselekményt nem képező eseményekre vonatkozó nyilvántartás tartozik.

A *kiderítetlen bűncselekmények* nyilvántartásának (*L. csoport*) tagozódása teljesen azonos a *B) csoport* tagozódásával, mert a szokásos büntetéseket és a kiderítetlen esetek között fennálló kapcsolatokat csak így lehetséges megállapítani.

Végül az *M) csoport* azoknak az eseményeknek a nyilvántartását tartalmazza, amelyek egymagukban nem képeznek ugyan büntetendő cselekményt, de amelyek a közbiztonsági szolgálat szempontjából megjegyzendőknek látszanak. Ilyenek pl. sztrájkok, gyanus összejövetelek, árvizek, nagyobb méretű munkálatok (pl. vasutépítés), stb., stb. Ezeket az eseményeket törvényhatóságokint és olyan időrendben kellene nyilvántartani, amint történtek.

Egyik főcsoportba sem tartozóan célszerű lenne *N) csoport* alatt az országos vásárokat is nyilvántartani, nem helységek, hanem napok szerint rendezve.

Hogy a nyomozó alosztályok egész kartotékrendszerét könnyebben megérthetővé és áttekinthetővé tegyem, itt következik az egész rendszer felépítése, úgy, ahogy azt a mi viszonyaink szerint jónak gondolom:

ELSŐ FŐCSOPORT.

Személyi nyilvántartások.

A.

Főnyilvántartás

Tartalmazza a következő személyek névszerinti alfabetikus egyesített nyilvántartását:

- a) akik a »Bűnügyi Körözések Lapja«-ban közzéve vannak;
- b) akik a »Nyomozati Ertesítő«-ben nyomozva vannak;
- c) akiket a csendőrörsök a bíróságoknak és az ügyészségeknek büntetett miatt feljelentettek vagy akiket bármely okból elfogtak;

d) akik mint szokásos büntettek vagy alapos gyanúval terhelt egyének megfigyelést igényelnek;

e) akik kémkedéssel vannak gyanúsítva;

f) akik rendőri felügyelet alatt állanak;

g) akik eltűntek, ismeretlenül elhaltak (hullák) vagy akiknek közelebbi személyi adatait meg kell állapítani;

h) akiknek nyilvántartását valamilyen különleges okból elrendelték;

i) akik mint foglyok, a csendőrség vagy a rendőrség őrizetéből, illetve valamely letartóztatási intézetből megszöktek és végül

k) elveszett személyazonossági vagy más igazolványok tulajdonosainak a neveit.

B.

Szokásos büntettek.

I. Állami és társadalmi rend elleni büntettek:

1. agitátorok,
2. anarchisták,
3. kommunisták,

II. Államhatóságok (hatósági jellegű színelölők):

III. Okmány és közhitelpapírforgalmat veszélyeztetők:

1. csekkhamisítók,
2. hitelpapirhamisítók,
3. okmányhamisítók,
4. okmánytolvajok,

IV. Pénzhamisítók:

V. A közfendel veszélyeztetők:

1. nemzetiségi izgatók:
  - a) német,
  - b) szerb,
  - c) tót,
  - d) román.
2. szocialista izgatók.

VI. Közérkölcstelen elleni büntetések:

1. erkölcstelen merénylők,
2. erőszakos nemi közösülők,
3. fajtalankodók,
4. homoszekzuálisak,
5. leánykereskedők,

VII. Az ember élete és testi épisége elleni büntetések:

1. gyilkosok,
2. rablógyilkosok,
3. magzatelhajtók,

VIII. Vagyonbiztonság elleni büntetések:

1. általában:
  - a) árdrágítók,
  - b) gyújtogatók,
  - c) hamiskártyások,
  - d) orgazdák,
  - e) sikkasztók,
  - f) szélhámosok,
  - g) zsarolók.
2. csalók:
  - a) élelmiszercsalók,

- b) hamispénzcsalók,
- c) házasságszédelgők,
- d) kölcsön- és költségcsalók,
- e) lóvásári csalók,
- f) marhavásári csalók,
- g) megrendelés csalók,
- h) ingatlan csalók,
- i) árucsalók,
- j) parasztfogók,
- k) vendéglői csalók,
- l) egyéb csalók.

3. tolvajok:

a) a tettes személye szerint:

1. albérlő tolvajok,
2. cselédtolvajok,
3. kéjnitolvajok,

b) az elkövetés helye szerint:

1. áruházi tolvajok,
2. dohánytözsdetolvajok,
3. hálókocsitolvajok,
4. irodai tolvajok,
5. kirakattolvajok,
6. lakásfosztogatók,
7. mulatóhelyiség-tolvajok,
8. padlástolvajok,
9. póstatolvajok,
10. szállodai tolvajok,
11. temetőtolvajok,
12. templombetörők,
13. üzleti betörők,
14. vasuti tolvajok,
15. villatolvajok.

c) az elkövetés módja szerint:

1. besurranók,
2. falbontó betörők,
3. zárnyitó betörők,
4. kasszafurók,
5. perselyfosztogatók,
6. rablók,
7. zsebtolvajok.

d) a lopott tárgy minősége szerint:

1. árutolvajok,
2. auto- motortolvajok,
3. baromfitolvajok,

4. ékszertolvajok,
5. géptolvajok,
6. huzaltolvajok,
7. járműtolvajok,
8. kabáttolvajok,
9. kerékpártolvajok,
10. lótolvajok,

11. marha- és birka-tolvajok,
12. szerszámtolvajok,
13. szijtolvajok,

- e) csempészek,
f) szokásos büntettek szeretői alfabetikus sorrendben.

C.

Foglalkozás szerint.

1. ablakosok,
2. artisták,
3. bevásárlók,
4. bűvészek,
5. cigányok:
  - a) lócsiszárok,
  - b) rostakészítők,
  - c) teknővájók,
  - d) üstfoltozók,
  - e) zenészek,
  - f) vályogvetők, egyéb cigányok.
6. csavargók,
7. drótosok,
8. esernyőcsinálók,
9. házalók,
10. jósok,
11. kintornások,
12. köszörüsök,
13. kupeczek (alkuszek),
14. rongyszeredők,
15. színészek,
16. ügynökök,
17. vándorló mesteremberek,
18. vásári árusok,
19. vásári mutatványosok,
20. vásári szerencsejátékosok,
21. egyéb vándorlók.

D.

Különös ismertető jelek szerint:

I. Általános ismertető jelek:

1. kor,
2. testmagasság,
3. testtartás,
4. termet,
5. járás,
6. hang,
7. beszédmodor,
8. kiejtés,
9. anyanyelv (ha nem magyar),
10. különös szokások.

II. A fejen:

1. haj,
2. arc,
3. homlok,
4. halánték,
5. áll,
6. szem,
7. szemöldök,
8. fülek,
9. orr,
10. száj,
11. ajkak,

12. fogak,
13. dadogók,
14. némák.

III. A nyakon,

IV. A törzsen:

1. mell,
2. has,
3. vállak,
4. ülep, nemi szervek.

V. A karokon:

1. felsőkar,
2. alsókar,
3. könyök,
4. kézfej,
5. tenyér,
6. ujjak.

VI. A lábakon:

1. felsőcomb,
2. térd,
3. alsócomb,
4. lábfej,
5. lábujjak.

E.

Kémgyanus egyének.

I. Megtelepedettek:

- a) férfiak,
- b) nők.

II. Utazók:

- a) férfiak,
- b) nők.

F.

Elveszett vagy feltalált, névleg ismert személyek.

1. eltűntek,
2. hullák,
3. öngyilkosok,
4. szerencsétlenül jártak,
5. gyengeelméjűek,
6. süketnémák.

G.

Ismeretlen személyek.

1. keresendők,
2. feltaláltak.

H.

Nyilvántartás a nyomozókulcs számára

1. elfogandók alfabetikus névsora,	b) a fejen,
2. különös ismertető jelek szerint:	c) a nyakon,
a) általában,	d) a törzsön,
	e) a karokon,
	f) a lábakon.

J.

(Visszavont körözések és megfigyelések lapjai betűszerinti sorrendben, öt évenként selejtitve).

MÁSODIK FŐCSOPORT.

K.

Tárgynyilvántartás.

I. Ékszerek:	2. birka,
1. brilliáns,	3. eb.
2. fülbevalók,	4. ló.
3. gombok,	5. sertés,
4. gyűrűk,	6. szarvasmarha,
5. karkötők,	7. egyéb háziállat.
6. láncok,	X. Háztartási cikkek.
7. nyakékek.	XI. Ipari gépek és szerszámok:
8. órák,	1. ipari szerszámok,
9. egyéb.	2. írógép,
II. Élelmi- és élvezeti cikkek.	3. szij,
III. Építőanyagok.	4. varrógép,
IV. Értékpapírok:	5. egyéb gépek.
1. részvények,	XII. Könyvek, egyházi szerek.
2. zálogcédulák,	XIII. Közlekedési eszközök:
3. egyéb értékpapírok.	1. automobil,
V. Fegyver, lőszer és robbanóanyag:	2. kerékpár,
1. golyós puska,	3. kocsik,
2. vadászpuska,	4. motorkerékpár,
3. pisztoly,	5. telefon- és táviróhuzal,
4. robbanószer,	6. szekér,
5. egyéb.	7. vasuti alkatrészek és felszerelések,
VI. Fényüzési cikkek:	8. egyéb közlekedési eszközök.
1. gyűjtemények,	XIV. Mezőgazdasági cikkek:
2. képek,	1. mezőgazdasági gépek,
3. régiségek,	2. mezőgazd. szerszámok,
4. szőnyegek (értékesek),	3. egyéb mezőgazd. cikkek.
5. üveg- és porcellántárgyak (értékesek),	XV. Nemesfém és nemesfém-tárgyak:
6. egyéb.	1. aranytárgyak,
VII. Hang- és műszerek.	2. ezüsttárgyak,
VIII. Használati tárgyak:	3. platinatárgyak,
1. cigarettatárca (nem nemesfém),	4. egyéb nemesfém-tárgyak,
2. levéltárca,	5. feldolgozatlan nemesfém,
3. óra (nem nemesfém),	XVI. Okmányok és irások:
4. pénztárca,	1. Anyakönyvi okmányok,
5. ridikül,	2. hivatalos ügyiratok,
6. egyéb.	3. iskolai bizonyítványok,
IX. Háziállatok:	
1. baromfi,	

4. levelek,
5. személyazonossági igazolványok,
6. röpiratok,
7. utlevelek,
8. egyéb okmányok.

XII. Pénzek:

1. valódi
  - a) saját,
  - b) idegen.
2. hamisított
  - a) saját,
  - b) idegen.

XIII. Ruházati cikkek:

1. bunda,
2. fehérnemű,
3. prém,
4. selyem,
5. szövet,
6. télikabát,
7. egyéb.

XIX. Termények:

XX. Vadászati- és halászati cikkek.

XXI. Egyéb tárgyak, amelyek az I-XX. alatt nem foglaltatnak.

HARMADIK FŐCSOPORT.

L.

Kiderítetlen bűncselekmények.

I. Állami- és társadalmi rend elleni bűncselekmények:	VIII. Vagyonbiztonság elleni bűncselekmények:
1. agitációk,	1. általában:
2. anarchista mozgalom,	a) árdrágttási esetek,
3. kommunista szervezkedések,	b) gyújtogatás (tüzeset),
4. röpiratterjesztések.	c) hamiskártyázások,
II. Hatóság jelleg színlelések:	d) orgazdaságok,
III. Az okmány- és közhitelpapír forgalmat veszélyeztető bűncselekmények.	e) sikkasztások,
1. csekkhamisítások,	f) szélhámosságok,
2. hitelpapirhamisítások,	g) zsarolások.
3. okmányhamisítások,	2. csalások:
4. okmánylopások.	a) élelmiszer csalások,
IV. Pénzhamisítások:	b) hamispénz csalások,
1. saját,	c) házasságszedelgések,
2. idegen,	d) ingatlan csalások,
3. hamis pénz forgalomba hozatala.	e) kölcsön- és költségs csalások,
V. Közrend elleni bűncselekmények:	f) lóvásári csalások,
1. nemzetiségi izgatások,	g) marhavásári csalások,
a) német,	h) megrendelési csalások,
b) szerb,	i) árucsalások,
c) tót,	j) parasztfogások,
d) román,	k) vendéglői csalások,
2. szocialista izgatások.	l) egyéb csalások.
VI. Közkerölcs elleni bűncselekmények:	3. lopások:
1. erkölcs elleni merényletek,	a) a tettes személye szerint:
2. erőszakos nemi közöslések,	1. albérlő lopások,
3. fajtalansági esetek,	2. cselédlopások,
4. homoszekszuális cselekmények.	3. kéjnlőlopások.
5. leánykerekedők üzelmek (kerítés).	b) az elkövetés helye szerint:
VII. Ember élete és testi épsége elleni bűncselekmények:	1. áruházi lopások,
1. gyilkosságok,	2. dohánytőzsdei lopások,
2. rablógyilkosságok,	3. hálókocsilopások,
3. magzatelhajtások,	4. irodai (hivatali) lopások,
4. mérgezések,	5. kirakatlopások,
5. egyéb bűncselekmények.	6. lakásfosztogatások,
	7. mulatóhelyeken elkövetett lopások,
	8. padlásfeltörések,
	9. póstai lopások,
	10. szállodai lopások,
	11. temetőben elkövetett lopások,
	12. templom betörések,
	13. üzleti lopások,

14. vasuti lopások,	2. auto- és motorlopások,
15. villabetörések,	3. baromfilopások,
c) az elkövetés módja szerint:	4. ékszerlopások,
1. besurranások,	5. géplopások,
2. betöréses lopások,	6. huzallopások,
3. kasszafurások,	7. járműlopások,
4. perselyfosztogatások,	8. kabátlopások,
5. rablások,	9. kerékpárlopások,
6. zsebtolvajlások,	10. lólopások,
d) a lopott tárgy mineműsége szerint:	11. marha- és birkalopások,
1. árulopások,	12. szerszámlopások,
	13. szijlopások.

M.

Eseménynyilvántartás.

Törvényhatóságokint és időrendi sorrend szerint nyilvántartva.

N.

Országos vásárok:

(Az állatvásár első napja szerint rendezve).

A rendszerből következik, hogy ugyanaz a személy több csoportban is szerepelhet, sőt minél több csoportban szerepel, annál jobb. A nyilvántartó lapoknak azonban nem kell egyformáknak lenniök; a személyi adatokat, iratszámot stb. csak a főnyilvántartó lapra kell rávezetni, a többi, melléklapokon elég a nevet feljegyezni és a fölapra utalni. A »Bűnügyi Körözések Lapja« és a »Nyomozati Ertesítő« szövegét elég egyszerűen a főnyilvántartó lap hátlapjára ragasztani.

Nagyon sokféle színű nyilvántartó lapot egyelőre nem kell alkalmaznunk; majd a gyakorlat fogja megmutatni, hogy mit fog kelleni színben is kiemelniük. Egyelőre elég lesz, ha az első főcsoportban a férfiakat fehér, a nőket rózsaszín lappal jelezzük; a K) csoportban az elveszett tárgyak lapja fehér, a találtaké rózsaszín, az L) csoportban a férfiak által elkövetett bűncselekményeké fehér, a nők által elkövetetteké pedig rózsaszín lesz.

A fölapot a melléklapokkal mindig pontosan össze kell kapcsolni, nehogy pl. a nyilvántartás megszűnése esetén a fölapot kiemeljék, de a melléklapok ott maradjanak. A kartotékot kezelő csendőröknek rendkívül nagy gyakorlatra lesz szükségük, különösen pár év múlva, mert a nyilvántartó lapok száma pl. 60—80 ezerre is fel fog menni s ha egy ilyen nagy nyilvántartásban egy lapot nem tesznek pontosan a maga helyére, az örökre elveszett vagy csak egészen különös szerencse folytán, véletlenül kerülhet elő.

(Folytatjuk.)

Közintelligencia egyedüli valóságos erő: ennél előbb-utóbb nagyobb hatalom nincs s azt a lehető legnagyobb magasságra fejteni, legszentebb hazafiúi kötelességünk, mert annál nagyobb jót nem tehetünk hazánknak.

Széchenyi.

A magyar hadsereg ezeréves fejlődése.

Irta: báti BERKÓ ISTVÁN.

Az ezeréves magyar hazát fegyver szerezte és fegyver tartotta meg mindaddig, amíg azt a fegyvert az álnok lélekmérgezés a nemzet kezéből orozva ki nem ütötte. A magyarság több mint ezeréves történetében mindig nevezetes szerepe volt a hadseregnek s a nemzet története mindig szorosan egybeforrott a hadsereg történetével. Ha erős volt a haderő, akkor hatalmas volt az ország; ha pedig ellanyhult a katonai erény, akkor az országra is szomorú idők következtek.

Az ősmagyar hadszervezet alapja a család s ennek kapcsán a vérrokonságból álló törzs volt. A XIII. század közepén még 108 törzset számlált a nemzet. A magyarság nemesekből, vagyis szabadokból és szolgákból állott. Minden nemes hadköteles volt, akik a törzsfőnök vezetése alatt kisebb-nagyobb csapattesteket alkottak. A csapattest tízes számrendszer szerint tagozódott 1000, 100 és 10 harcosból álló kisebb részekre. Egykori irók az egy-egy törzs által kiállított harcosok számát tízezerre teszik. Ez valószínűleg túlzás, legfeljebb 1000, sőt alkalmasint még ennél is kevesebb lehetett.

Az ősmagyarok lovas seregekben harcoltak. Harcmódjukat a rendkívül mozgékony, gyorsaság és szemfüleség jellemezte. A viadalban vakmerők voltak. Lehetőleg laza csoportokban, több oldalról egyszerre támadtak, nem feledvén el a sereg zömét minden irányban kisebb csapatokkal a meglepetés ellen biztosítani. Ha rohamuk sikerült, akkor együtt maradva üzték a futamodó ellenséget; ha pedig megtört a roham, akkor elszéledve gyorsan hátráltak s így az utánuk nyomuló ellenséget a maga tömörségének megbontására kényszerítve, egyszerre ismét rendben gyülekeztek, megfordultak és a megbontott rendü ellenfelet szétverték. Fegyverük görbe kard, nyíl és lándzsa volt, nyilazni és lándzsát vetni lóhátról teljes vágatásban is ügyesen tudtak.

A hadszervezet és a harcmódor a Duna és Tisza mentén szerzett új hazában töltött első évszázad alatt nem változott. A még le nem települt magyarok a nyugati országokat ezzel a hadviseléssel kalandozták be, félelmet gerjesztvén nehézkesen harcoló, tetőtől talpig páncélba öltözött ellenfeleikben.

Szent István király a letelepített és keresztény hitre térített magyarságot nemcsak politikailag, hanem hadügyi szempontból is újjászervezte. Az ő idejétől a régi törzsek-ből alakított nemesség és a papság viselte a hadkötelezettség terhét és pedig úgy személyes hadbavonulással, valamint birtokainak nagysága szerint megállapított számú csapat kiállításával. A nagyobb birtokosok saját zászlójuk alatt vezethették hadba csapataikat; ezek voltak a zászlós urak. Az ő csapataikat *dandúroknak* is nevezték; egy-egy ilyen dandár különböző számú emberekből állott és leginkább 3—4000 fegyverest tett ki. A zászló latin »bandérium« nevéből származott a csapat hasonló neve.

A király, a főurak és a főpapság által fentartott eme csapatok, melyekhez később zsoldos hadak is járultak, a királyi sereget képezték; a köznemességből, továbbá a megyék és városok részéről kiállított csapatokból alakult haderő pedig a *nemzeti hadsereg* volt. A nemzeti hadsereg persze nagyobb részét képezte a haderőnek, mint a királyi sereg.

A hon védelménél elsősorban a király és a királyi főtisztviselők (zászlós urak), valamint a megyék bandériumait

A volt budapesti 1. honvéd gy. e. emlékünnepe: Tisztelgés a névtelen hősök emléke előtt.

kellett hadba szólítani. Ha ez nem volt elég, akkor a nemesség és a papság bandériumai kerültek sorra, majd valamennyi nemesnek lóra kellett kapnia és pedig a király vagy a nádor vezénylete alatt. Igen nagy veszély esetén valamennyi fegyverfogható embert, vagyis a nem nemeseket is igénybe lehetett venni. A nemeseket és az utóbb említett nemnemeseket azonban az ország határán túl nem lehetett háboruba vinni.

Szent István az ősi hadrendszert tehát gyökeresen megváltoztatta. Várakat építtetett s azok környékét katonai és politikai tekintetben a főispánok alá helyezte, így keletkeztek a vármegyék, amelyek persze különböző nagyságúak voltak és különböző számú lakosságuk volt. A várak szolgálatára és védelmére a várjobbágyokat létesítette, akik 10 emberből álló csoportokba osztott 100—100 főnyi csapatokat alakítottak. A hadszervezetnek tizes számrendszeren alapuló eme felépítése még az ősmagyar hadszervezetből maradt fenn, amint azt előbb már láttuk. A »tized« elnevezést különben nemcsak a hadi szolgálatban, hanem a közigazgatásnál még évszázadok múlva is használták. Eredete innen származik. Ezek voltak a megyék bandériumai, amelyekhez a hadrakelt köznemesség is csatlakozott. A megyei bandériumok a megyék zászlója alatt vonult hadba, parancsnoka a főispán, a megyei bandériumokból alakult sereg vezére pedig a nádor volt.

A határterületeken szervezett vajdaságok vagy bánóságok fejei, a bánok, akik szintén zászlós urak voltak, a királytól évente kapott díjazás, fejében bizonyos számú fegyveres erőt

tartoztak állandóan fenntartani; azonkívül magánbirtokaik szerint is állítottak bandériumot.

Ugy országrendjének fenntartására, mint a háboru viselésére elsősorban hivatott, békeidején is fennálló királyi sereg a következő részekből állt, s ezt a tagozást évszázadokon át megtartotta.

a) A király költségen fenntartott bandérium (az Anjouk idejében 1000 lovas);

b) a királyi főhivatalnokok (zászlós urak) bandériumai;

c) a királyné birtokai által fenntartott bandérium;

d) a megyei bandériumok (várjobbágyok), amelyekhez háboru esetén, a szükséghez mérten, a köznemességen kívül a parasztok közül és a szabad községekből is minden 8-ik vagy 10-ik férfinak csatlakoznia kellett;

e) a szabad királyi városok bandériumai.

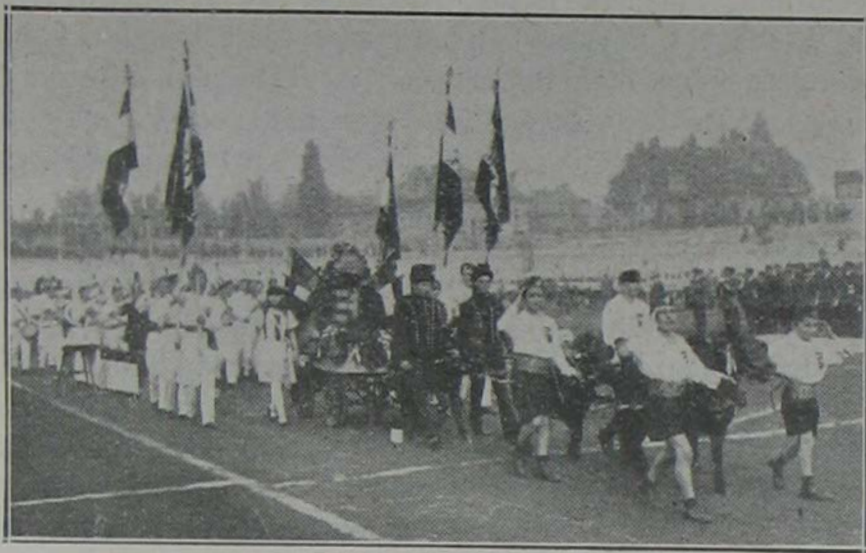
Ugyancsak a királyi sereghöz tartoztak a zsoldos csapatok is, például I. Mátyás fekete serege, amely 30.000 harcost számlált. Tulnyomóan gyalogságból állott, nehéz tovassága, tüzérsége, műszaki csapata és szekereszete is volt. Mátyás király ezt a sereget tulnyomórészen cseh és morva kalandorokból és rablókból toborozta, akik jópénzért mindenre kaphatók lévén, kitünően lehetett őket használni a legveszélyesebb hadivállalatokra is. Ez a sereg volt Európában az egyik legkitünőbbben szervezett haderő, amelynek mását ugyanakkor a francia király is fenntartotta a maga hadai között.

A Mátyás halála után következő évtizedekben, majd a bekövetkezett török hódoltság idejében, sokáig semmiféle vál-

tozás nem állott be a magyar hadak szervezetében, kivéve a fekete sereget, mely nagynevű alkotójának elhunytával nemsokára feloszlott.

A XVII. század elején létesült a szabad hajduk kiváltásos intézménye, ugyancsak a királyi sereg növelésére. Ezek a hajduk szintén zsoldos katonák voltak, még pedig magyarok. Később külön kerület városaiban és községeiben telepítették le őket s külön főkapitány állott az élükön.

A nemesség és a főpapság személyes hadbavonulásával alakult nemzeti hadsereg a nemesek és a papság jobbágyaiból kiállítandó kisebb-nagyobb bandériumokat is magában

Képek a budapesti leventeversenyekről: Nagymagyarország színbóluma a felvonulásban.

foglalta, tehát nem kizárólag nemesekből és papokból állott. Mindegyik nemes vagy főpap, birtokának nagysága szerint, már békében köteles volt kisebb-nagyobb számú csapatot hadrakészen tartani. A jobbágytelkek, vagyis *kapuk* (latinul *porta*) szerint kiállítandó eme haderőnek *portális katonaság* volt a neve. A nagyobb számú (Nagy Lajos király idejétől legalább 50 főnyi) bandérium az illető nemes vagy főpap zászlója alatt vonult hadba. Az ennél kisebb csapatok s a jobbágy nélküli nemesek, a megye zászlója alá sorakoztak. Zsigmond király 1435-ben elrendelte, hogy minden 33 jobbágy közül egy harcos adandó. Akinek ennél kevesebb jobbágya volt, az másokkal együtt állította ki a katonát. Hunyady János 1454-től már 100 jobbágytelek után 4 lovast és 2 gyalogost állíttatott. Az ő idejétől gyalogsága is volt a magyar seregnek. I. Mátyás király 1858-ban 20 jobbágytelek után egy könnyű lovast követelt; innen származik némelyek szerint a *huszár* név, bár mások a török könnyű lovas nevéből, a *korzár*-ból, vagy a latin *cursor*-ból származtatják.

Egy-egy főnemesi bandérium legmagasabb létszámát 1492-ben 400 főre korlátozták. A nemesek eredetileg nem helyettesítették magukat, később azonban az ugyanazon nagyobb birtokon gazdálkodó több fivér közül már csak egynek kellett fegyverre kelnie. A XVI. század végétől az aggok, betegek, hivatalnokok, özvegyek és a fegyverképtelenek maguk helyett más, de fegyverfogható személyt voltak kötelesek állítani.

A nemesi bandériumok csak a király személyes vezérése alatt és csakis az ország határain belül voltak hadba vihetők és pedig a saját költségükön. Ha a határokon túl önként vettek részt a háboruban, akkor a királytól zsold járt nekik; élelmezésükről azonban maguk gondoskodtak.

Hogy mások baját nem kell magunkévá tennünk, ez a leggazdagabb ajándék, amit kulturátlanság a bölcsönkbe helyezett.

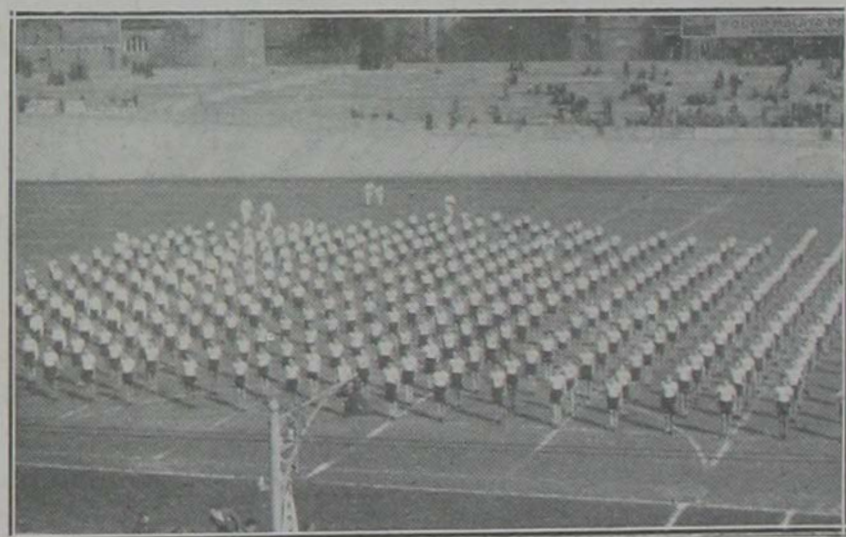
A fegyverbehívás, régi szokás szerint, véres kardnak az országban való körülhordozásával történt. Aki nem vonult zászló alá, annak fejét vették.

Az ősmagyar harcmodor, a nyugati példák hatása alatt, már a XII. században megváltozott; nehéz vértetű lovagi seregek alakultak, nehéz lovakon, pallossal, hosszú kopjával és buzogánnyal.

Ezek szorosan zárkóztak, inkább tömeglökemre alapított sorokban harcoltak; az egyes lovagok nehézkes mozgása miatt tudniillik csakis a tömegek voltak használhatók. A nemességből alakult ilyen lovas seregben mindegyik lovagnak volt még néhány lovasból álló kísérete, amely urát a harcban támogatta, friss lovat adott alája és harcon kívül fegyvereit vitte.

A jobbágyokból alakított csapatok képezték a könnyű lovasságot, amelyet felderítésre, biztosításra és hasonló szolgálatokra alkalmaztak. A XIV. században jelentkező és a XV. században már erősen érezhető török veszedelem ellen a régi könnyű harcmodorhoz és a régi fegyverzethez kellett visszatérni, amelyet még a buzogány és a csatabárd egészített ki. A vértetűt azonban, bár könnyebb alakban, de nagyrészt megtartották. A lovasságon kívül, ugyancsak a törökkel vívott harcok tanulságaképpen, ijjal, kopjával, karddal, pajzzsal és ütőfegyverekkel felszerelt gyalogság is alakult, azonban még feleakkora számban sem, mint a lovasság.

A löpörnek hadi célokra Európaszerte történt igénybevételével már a XV. század közepén tüzérséggel bővült ki a sereg. Az első lövegek inkább várívásra való mozsarak voltak, kögolyókkal. Szerfelett nehézkesek voltak. I. Mátyás a tüzérséget kifejlesztette; könnyebb, de még mindig elég nehézkes táborig lövegeket készíttetett; tüzérségét azonkívül műszaki csapatokkal is ellátta (a XVIII. század elejéig ugyanis a műszaki csapatok a tüzérséghez tartoztak). Gyalogságát puskásokból és nyíllövészekből szervezte, amellet

Képek [a budapesti leventeversenyekről: Szabadgyakorlat.]

kopjával felszerelt gyalogosai is voltak. A kopjás gyalogság egyébként még a XVII. században is használatos volt.

A magyar sereg tüzérségének kiállítására leginkább a városokat kötelezték; a lövegek ugyanis az erődített városokban voltak legjobban készen tarthatók. Kiszolgálásukat a városi polgárság kézművesei látták el. Még jóval később is a tüzérséget nem annyira fegyvernemnek, mint inkább mesterségnek tekintették, amely a kézművesekhez hasonlóan, céhek rendszerében volt szervezve.

A löfegyverek alkalmazásával a harcmodor megváltozott. Tervszerű csatarendek alakultak. Az első vonal közepén leginkább gyalogság és a tüzérség foglalt helyet, a szárnyakon a lovasság. A második vonalat lovasság alkotta, amely a döntésre volt hivatva.

A szerencsétlen mohácsi csata után a magyar hadszervezet a *határőr katonasággal* bővült, amelyet a török elől menekült balkániakból alakítottak a déli végeken. Kiváltságok és kisebb földbirtok haszonélvezete ellenében az új telepesek a határ védelmét látták el. Eleinte kapitányságokra oszlottak, majd később, a XVIII. század közepén,

Képek a budapesti leventeversenyekről: Gúla.

ezredkerületekbe alakultak. Hasonló szervezet alakult Mária Terézia idejében a töröktől visszafoglalt Bánságban, továbbá Erdélyben is. A határőrvidékeken kívül, ugyancsak végek őrizetére, keletkezett a XVI. század második felében a nemzeti milícia, amely 50–100 főből álló hajdu (gyalogos) és huszár (lovas) csapatokat alakított hivatásos zsoldosokból. A végvárakban és a kisebb erődírményekben alkalmazták őket. Ezek a század erejű kisebb csapatok egészen a XVIII. század közepe tájáig állottak fenn, akkor aztán véglegesen feloszlatták őket.

Az önálló magyar haderő I. Ferdinánd trónralépése után (1526) tulajdonképpen megszűnt. A nemesfelkelés törvényei ugyan 1848-ig érvénybe maradtak, azonban béke idején, az előbb említett kisebb hajdu csapatokon és a határörökön kívül, hosszú ideig semmi egyéb magyar csapat sem állott fenn. A háború esetén fegyverbe szólított nemes felkelés pedig, részint gyakorlatlansága, részint elavult fegyverzete, különösen aránylag csekély száma miatt, nem képviselt valami nagy haderőt. Az országnak a töröktől meg nem szállott belső területein a császár német zsoldosai szállottak meg a várakat, míg a határ mentén létesült kisebb erődírmé-

nyekben, az úgynevezett *véghegyeken* pedig a magyar hajduk alkották a védőrséget.

A Dunán teljesítendő szolgálatra már évszázadokkal azelőtt alakult a *muszádsok* intézménye, akik a török megszállás alatt is igen jó szolgálatot tettek s különösen kitűntek a XVII. század végén, a török járom alól felszabadító küzdelmekben. A felszabadulás után az Aldunára telepítették őket s belőlük alakult később a csajkás-kerület, amely azután a határőrizet katonai szervezetébe tartozott.

A török kiverésére indított háborúban, a nemes felkelésen kívül, toborzás útján előteremtett magyar csapatokkal is találkozunk, amelyek közül a volt 9. és 8. huszárezredek, mint a későbbi, törvény alapján szervezett magyar katonaság legrégebben fennálló ezredei, az 1918. évi összeomlásig fennmaradtak. A felszabadított országból eleinte alig egy-két ezredet toboroztak és tartottak fenn a császár költségén.

Bocskay, Thököly és Rákóczi szabadságharcaiban a magyar hadsereg jórésze önkéntesen zászló alá állott harcosokból alakult s csak a kisebbik részt szervezték az egyes nemesek a maguk jobbágyaiból s a megyék és városok a maguk hadiszolgálatra kötelezett lakosságából. Ezek a seregek az ellenséges császári sereghez hasonló szervezeten épültek fel s gyalogságból, lovasságból, tüzérségből és a háború viseléséhez szükséges egyéb szervekből alakulva, bár hiányos felszerelésű, de eredménnyel működő hadsereget alkottak.

A harcászatban a XVII. század folyamán egyre tágabb tere nyílt a gyalogságnak, amelynek egyik része kopjával és karddal, a másik része puskával és karddal harcolt. A magyar lovasság könnyű lovasokból állott, noha a császári seregben ekkor még a nehéz lovasság volt tulsúlyban. A tüzérség lövegei az idők folyamán könnyebbé és mozgékonyabbá váltak. A magyar gyalogost úgy a szabadságharcok magyar seregében, mint a császári seregben *hajduknak* nevezték. Rákóczi seregeiben a közönséges »mezei« gyalogosnak *talpas* volt a neve. A lovasságnál huszár csapatokon kívül dzsidás csapatokat is találunk, amelyeket leginkább erdélyiekből alakítottak. A gyalogság és a lovasság aránya a XVII. század elején körülbelül 1:1 volt.

A törvényben lefektetett *reguláris magyar hadsereg* az 1715. évi VIII. törvénycikk alapján létesült és már békében az ország költségén fenntartandó gyalogos és lovas ezredkből állott, amelyeket szabad toborzással teremtettek elő s úgy magyarokból, mint külföldiekből lehetett alakítani. Az első években 1 hajdu és 3 huszárezredet, III. Károly király halálakor pedig már 3 gyalog- és 8 huszárezredet számlált az állandó magyar hadsereg, majd Mária Terézia uralkodása alatt 11 gyalog- és 12 huszárezredre növekedett. Az állandó hadsereg eme csapatain kívül most már a határőrvidékek 10 horvát-szlavon, 3 bánsági és 4 erdélyi gyalogezrede, 4 horvát-szlavon és 2 erdélyi lovasezrede, továbbá a csajkás zászlóalj is a Magyar Szent Korona részéről kiállított reguláris haderőkhöz tartozott. A határőrvidékek teljes katonai szervezése a horvát-szlavon területeken 1745-ben, a bánsági és erdélyi határvidékeken pedig 1762-ben nyert befejezést.

Bár a Magyarországról toborzott ezredek vezényleti nyelve 1756-ig a magyar volt, az egységes hadsereg érdekében később számukra is a német szolgálati nyelvet hozták be. A katona életfogytiglan szolgált. A toborzásnál legtöbbször erőszakot alkalmaztak s a legénységet majd-

Vallás a becsületesnek két nagy előnyt szerez: életében háborítatlan békét; halála óráján boldogító re-
Plató,

nem kizárólag a jobbágyok közül szedték. A határőrök 60 éves korukig voltak hadkötelesek. A magyar ezredeket békében a császárság területére is kivitték, a magyar csapatok magyar jellege egyre jobban elenyészett és már csak ruházatukban volt némi megkülönböztetés.

Mária Terézia háborúiban a rendes hadseregbeli és a határőr csapatokon kívül a nemesfelkelés csapatai és egyéb önkéntes alakulások is résztvettek, bár nem nagy számban. A kizárólag magyar nemzeti hadseregnek immár csak a nemesfelkelő csapatok voltak a képviselői, mert a rendes hadsereg és a határőr csapatok fenntartásához a császári birodalom is hozzájárult a hadsereg egységessége szempontjából bekövetkezett, már előbb említett körülményeket is tekintetbe véve, azok valóban nem voltak igazi nemzeti katonaságnak mondhatók.

Ez a helyzet a magyarság szempontjából mind inkább kedvezőtlenebbé vált. Míg a XVIII. század végéig lehetőleg magyar tisztek vezényelték a magyar katonákat, a francia háborúk idejétől már egyre több idegen nemzetiségű tiszt került a magyar ezrekhez.

A szabad toborzás céljaira 1781-ig az országgyűlés időszakonként jelölt ki mindegyik gyalogezred részére bizonyos területet, míg a huszárok az egész országban tetszés szerint toborozhattak. Majd 1781-től minden egyes gyalogezred állandó toborzó-kerületet kapott s egy-egy huszárezredet is utaltak e tekintetben oda.

A francia háborúk alatt a magyarországi kiegészítésű csapatok száma 15 gyalog-, 12 huszár- és 17 határőrgyalogezredre, valamint 1 csajkás zászlóaljra növekedett. A gyalogezredek részeiből ezenkívül 5 gránátos zászlóaljat is szerveztek. Egyéb fegyvernemhez a Magyar Szent Korona országainak területéről egészen 1850-ig nem toboroztak katonákat. Napoleon hadai ellen a nemesfelkelést ismételtlen igénybevették s annak legutolsó szereplése is erre az időszakra 1809-re esik. Az elavult rendszer, a gyakorlatlanság és a hiányos fegyverzet okozta, hogy ez a sokévszázados nemzeti intézmény kudarccal végezte utolsó szereplését.

A harcmódban és egyáltalában az egész hadviselésben Mária Terézia idejében, de különösen a francia háborúk alatt, gyökeres változások állottak be. A gyalogság szerepe egyre jobban előtérbe lépett, különösen a franciáktól tanult csatározással. A tüzérség is fontosabbá lett. A magyar haderőnek nemesfelkelési csapatokból álló része e tekintetben egészen hátramaradván, az 1809. évi kudarc után hasznavehetetlenné bizonyult s már csakis a törvényben volt meg.

A szabad toborzást, a tényleges szolgálati kötelezettség idejének 1828-ban elrendelt, de csak 1843-ban megvalósult leszállítása mellett, 1848-ig fenntartották. A gyalogos utóbb már csak 12 évig, a huszár pedig 14 évig szolgált.

Az 1848/49-iki szabadságharc honvéd seregének magvát a cs. kir. hadsereg magyar csapatai közül átlépett ezredek és zászlóaljak képezték. A zöm az akkor szervezett honvéd alakulásokból állott, amelyeket úgy önkéntes toborozás, mint sorozás útján teremtettek elő. A tüzérség és a műszaki csapatok alapjául a cs. kir. hadsereg idegen nemzetiségű tüzérei és műszaki katonái szolgáltak. A honvéd seregnek a szabadságharc alatt elért legnagyobb létszáma kerekszámban 170.000 katonát tett ki.

Orosz segítséggel elért győzelem után a császári hatalom Magyarországot minden, tehát katonai tekintetben is, teljesen a császárságba akarta beolvasztani. Magyar hadseregről az 1867-iki kiegyezésig nem lehet szó, legfeljebb a cs. kir. hadseregnek magyar kiegészítésű csapatairól. Az ujonccozás most már sorozással történt, a tényleges szolgálat ideje 8 évre terjedt. A magyar kiegészítésű csapatok

számát egyre jobban szaporították, annyira, hogy 1867-ig már 37 gyalog-, 14 huszár- és 14 határőrgyalogezred, továbbá két vadászzászlóalj állott magyarországi legénységből. Azonkívül a tüzérséghez és a műszaki csapatokhoz, valamint az egyéb alakulásokhoz is soroztak magyarországi ujonccokat, akik ott vegyesen szolgáltak az osztrák honos legénységgel.

Az 1867. évi kiegyezés törvényben állapította meg a magyar hadsereget, mint a közös haderő kiegészítő részét. A katona általános védkötelezettség alapján szolgált. A Magyar Szent Korona területét 6 katonai területre osztották be, ezekből alakultak 1883-ban a hadtestek.

Az 1868-ban hozott törvény alapján létesült 1869-ben a honvédség. Eleinte második vonalként szerepelt s a határon túl csak az országgyűlés beleegyezésével volt alkalmazható. 7 honvédkerületbe osztott 82 zászlóalj és 32 lovas század alakult, melyekből később szaporítottak.

Ugyanekkor lépett életbe a népfelkelésről, mint harmadik vonalról, szóló törvény.

A határőrvidék intézményét 1871—1873-ban megszüntették. Az általános védkötelezettség az egész magyar birodalomban mindenkire egyformán érvényes lett. A közös hadseregben 3 évet tényleg, 7 évet a tartalékban, 2 évet pedig a honvédség tartalékában; a honvédségnél 2 évet tényleg, 10 évet a tartalékban; a haditengerészetnél 4 évet tényleg, 5 évet a tartalékban, 3 évet pedig a tengervédben kellett tölteni. A népfelkelő kötelezettség a 18. életévtől a 42. évig terjedt.

A világháború kitörésekor a Magyar Szent Korona területéről 6 teljes hadtest, 8 honvéd hadosztály és 7 népfelkelő dandár, azonkívül igen sok egyéb népfelkelő csapat alakult. A magyarországi legénységből álló csapatok száma, közös hadsereget, honvédséget és népfelkelést együttvéve, 127 gyalogezredet, 26 lovasezredet, 10 lovas-osztályt, 36 tüzérezredet, 5 tüzér-osztályt, továbbá ennek arányában megfelelő számú vártüzérséget, műszaki csapatot és egyéb alakulást tett ki a mozgósításkor. A háború alatt a csapatokat, különösen a tüzérséget, tetemesen szaporították.

Hogy mekkora volt az ország teljesítménye a világháború alatt, arra nézve elegendő csak azt felemlíteni, hogy 1914—1918-ig összesen 4,200.000 magyarországi férfit vettek igénybe katonai szolgálatra.

Az utolsó háborús év alatt IV. Károly király elhatározta, hogy a közös hadsereget osztrák és magyar részre osztja s csak a legfelsőbb vezetés, továbbá a címer és a zászló marad közös. Ennek a tervnek a keresztülvitelét az összeomlás megakadályozta.

Az évszázadokat élt hadsereg és a honvédség feloszlott.

A forradalmak után a nemzeti hadsereg létesült, amelyből a trianoni béke alapján a honvédséget szervezték. Eszerint Csonkamagyarország 35.000 főnyi hadereje 7 vegyesdandárba van osztva, mindegyikben 2 gyalogezreddel, 1 kerékpáros zászlóaljjal, 1 tüzér-osztállyal, 1—1 huszár, aknavető, árkász és gépkocsizó századdal és 1 vonatosztaggal. Nincs beosztva a dandárokba 4 huszárezred, 3 utászászlóalj és 4 önálló üteg. A kiegészítés szabad toborzással történik. A tényleges szolgálati kötelezettség 12 évre szól. Csonka-Magyarországnak ezen a honvédségen kívül egyéb katonai szervezete Trianon szerint nem lehet.

De mert a világon semmi sem tart örökké, tehát a trianoni kényszer is meg fog szünni és a magyarok Istene ismét megadja nekünk, hogy tekintélyes haderő védje az ezeréves határokat.

Vannak emberek, kik a világ nézete szerint hatvan évig működtek s kik mégis nem éltek két évig sem.
Balzac,

Kuruzslás, babona . . .

Irta: SZLADEK BARNA ny. százados.

(2. közlemény.)

De folytassuk tovább a körsétát!

Hasonlóan ahhoz a táblához, mely a gyermekbetegségekkel és azok gyógy módjával foglalkozik, egy másik ilyen tábla ötlük szemünkbe a terem egyik faláról. Ez a tábla a felnőttek bajaira ajánl »kiváló« és »biztos« gyógyszereket. A tüdőbeteg ember borba áztatott tormaszeletet nyelegessen, ha a hasa fáj főtt kukorica vagy nyers vadkörte levét igya, derékfájásnál használt férfi kalapot kell borban kifőzni és a levét úgy meginni, ha pedig a testen kelevény támad, kék rongydarabbal kell azt bekötni, fülfájás esetén csakis temető fájáról tört tüskével szabad a fület kaparni.

Igazán nem tudja az ember, sirjon-e vagy nevesse.

Tragédia és komikum — komikum és tragédia. Akár egy Chaplin-filmben. Ázaz: akár — az életben

Ezeket a recepteket olvassuk itt és tudjuk, hogy 1928-at irunk. Micsoda időbeli távolságok egyes dolgok között! Micsoda mérhetetlen távolságok! Egyik helyen temető fájáról szakított tüskével kaparja fájó fülét a falusi ember, másutt már majommirigyeket ültet át az emberbe a modern orvostudomány.

Mennyi munkára, felvilágosításra és áldozatkészésre lesz itt szükség, amíg ezeket a dolgokat, ezeket a távolságokat, a fülvakarástól a mirigyátültetésig egymáshoz közelebb hozzuk! Nemsokára a nép meg sem érti beszédünket és ha nem törekszünk arra, hogy megértsen, akkor még továbbra is, még talán évtizedeken át fogja középfülgyulladását töviskaparással gyógyítani akarni. Nemrégiben közölte

egy tudományos folyóirat, hogy egyik helyen sikerült egy tyuk szívét 15 évig mesterségesen működésben tartani. A tudományok, közöttük az orvosi tudomány is, tulságos elánnal rohantak előre. A nagyközönség, a nép, a tömeg, a »sokak« tulmészire lemaradtak.

A megnemértés fokozza a bizalmatlanságot. Mindaddig,

A népegészségügyi kiállításról: . . . a szerencsétlen páciens fejét egy kemencébe dugták . . . egy elmebetegbe bölcseséget töltének . . .

amíg a fejlődésnek, a kulturának ábécéjét nem visszük be a legalsóbb rétegek közé s ha nem igyekszünk azt a tátongó ürt kitölteni, mely a nagyon előre rohant »kevesek« és a nagyon visszamaradt »sokak« között fennáll, addig nevetséges és érthetetlen lesz a paraszt előtt a relativitás elmélete, mindaddig hiába beszélünk a természet, az egyed s az emberiség evolúciójáról, mindaddig nem lesz érzéke, hogy Rembrandt vagy Rudnay művészetét értékelje, hogy Bartók vagy Hubay muzsikáját többre taksálja a harmonikánál és hogy szellemi táplálékát ne egyedül a Százestendős Jövendőmondó Kalendárium képezze. S mindaddig bizalmatlanul fog nézni az egyszerű ember az orvosra és inkább megy a magát könnyebben megértető kuruzslóhoz.

*

Hogy a gyógyítással foglalkozókat, hivaták legyen azokat kuruzslóknak vagy valódi orvosoknak, a korábbi századokban is szívesen tették szatira, gúny, epés megjegyzések tárgyává, arról bőséges tanúságot szolgáltatnak azok a rajzok, festmények, melyek most kerülnek szemünk elé. Az egyik például kuruzsló orvost ábrázol, kezében egy ember bőrével, a képen a következő felirással: »A módszeremmel sikerült a páciens kikezelnem.« Egy másik képen a frakkba öltözött szamár fogja nagykomolyan a beteg pulzusát. Igen érdekes az a kép is, amely a XVI. századból Wurmbandt kuruzsló rendelőjét ábrázolja. A bolondságokat desztillációval vélték kiüzni a XVI. századbeli kuruzslók. Itt a szerencsétlen páciens fejét egy kemencébe dugták. Azt hirdették ugyanis a kuruzslók, hogy így a fej kiizzadja a téveszméket és a fejfájást. Ugyancsak ezen a képen látjuk a balsarokban, amint tölcseren keresztül bölcseséget töltének egy elmebeteg fejébe, akiből erre a férgek eltávoznak.

Egy üvegszekrény előtt állunk meg. A társaságomban lévő fényképész és a magam nagy sajnálkozására is, az üvegszekrények le vannak zárva, az egyes preparátumokat helyükből elmozdítani nem lehet s így a felvételek nem

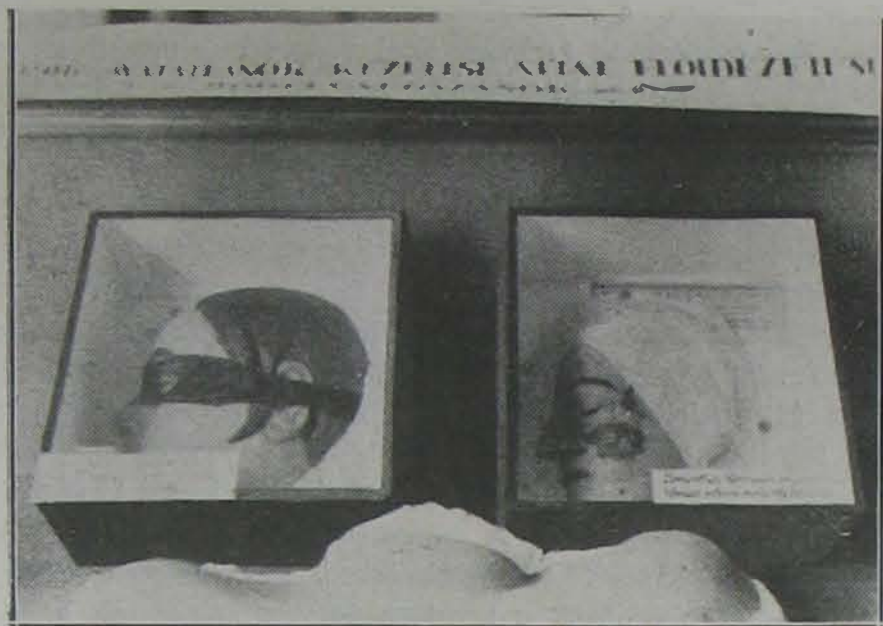

A népegészségügyi kiállításról: . . . a frakkba öltözött szamár fogja nagykomolyan a beteg pulzusát . . .

tökéletesek, egyes tárgyakat pedig kedvezőtlen elhelyezésük miatt fényképezőgéppel egyáltalán nem lehet megközelíteni.

A nagyvárosi kozmetika romlásairól szerezhettünk itt meggyőződést, meg arról, hogy a nők hiúságánál csak a vakságuk nagyobb.

A »Mirakel«, amint azt egy reklám hirdeti, szőrtelenítő szer. Ezren és ezren sietnek, hogy a testnek egyes helyeiről

A népegészségügyi kiállításról: . . . így tett az a nő is, kit fekete szemkötővel látunk . . . ugyanilyen csunya maradandó foltok láthatók azon az ábrán is, mely egy női keblet mutat be . . . ismeretlen bõrizgató anyagot tartalmazó krémek, kenõcsõk használatának következménye.

eltávolították a kellemetlenkedõ szõrszálakat. A »Mirakel«, melynek vegyi összetételében fõalkatrész a gyanta, csakugyan el is távolítja a szépséghibának tartott fölösleges hajszálakat. A nõ boldogan távozik a kozmetikustól. Egy vagy két hét múlva azonban rémülten tapasztalja, hogy a szõrszál ismét kibujt ugyanazon a helyen, néha a felsõ ajak, néha egy kis szemölcs felett, néha rejtettebb helyeken. Hát persze, hogy ismét kibujt! A gyanta kirántja ugyan a szõrszálakat, de a gyökereket nem tudja megsemmisíteni. A nõ azonban, akinek századunk modern kuruzslója valami magyarázatot tart »kivételes eset«-rõl, újból aláveti magát az elõbbi gyógymûveletnek, a hajszál vagy szõrcsomó megint csak elõtünik s azután ezren meg ezren — átkozzák a Mirakelt. A reményt azonban nem adják fel és csalódva a Mirakelben az elektrolízishez menekülnek. Így tett az a nõ is, akit egyik képünkön fekete szemkötővel látunk. Orra alatt és nyakán (amiket, sajnos, a felvételen nem lehet jól kivenni) az eltávolított hajszálak helyén csunya barna foltok támadtak, melyek mint szépséghibák százszorta feltünõbbek, mint a természetadta hajszálak. Ugyanilyen csunya maradandó foltok láthatók azon az ábrán is, mely egy női keblet mutat be a hajszálak elektromos uton történt eltávolítása után.

A jobboldali üvegekazettába zárt, eredeti felvétel után készült női maszk azt mutatja, mily következményekkel járhat ismeretlen bõrizgató anyagot tartalmazó krémek, kenõcsõk használata.

»Nincs többé zongoraláb!« Mindenféle, valóban respektust keltõ masinákkal váltoáramot vezetnek keresztül a lábón, a masina jól bug' s a nõk — fizetnek.

Általában a modern kozmetikában domináló szerep jut a villanyozó és vibrációs készülékeknek. Ezek a duruzsolva bugó masinák valósággal megrészegítik a nõket, hangjuk bûvölõ akár a lovagkorabeli trubadurok szerelmes szerenádjá s a nõk — fizetnek.

Kiégedett szemölcs helyét látjuk egy 22 éves budapesti

leány arcán. Anyajegyét egy iparos kozmetikusnõ villannyal kiégette és helyrehozhatatlan torzító heget okozott.

Egy pneumatikus csipõformálót hirdet az egyik reklám. Persze a nõk, a mindenáron lefogyni akaró nõk seregestõl keresik fel a modern kuruzslót, kinek rendelõjében ott áll a pneumatik-csipõformáló. Le is fogynak. Tíz ülés alatt legalább tizszer tiz — pengõt.

A szépségápoló szereknek egész raktára, a különbözõ gyógyeljárásoknak egész tömege van itt a teremnek ezen részében felsorakoztatva. Itt sok olyan gyógyszerrel találkozunk, amelyeket a reklámozslóokról vagy újsághirdetésekbõl jól ismerünk. Egyik ünnepelt primadonnánk levelét is itt õrzik bekeretezve, mely levélben egy orvosilag kimutatott, vegyi összetétele szerint abszolút közömbös arckrémrõl a legkitünõbb bizonyítványt állította ki.

A legutóbbi orvoskongresszuson elhangzott vélemények szerint egyébként ezek a szépítõ szerek mind ártalmasak, mert hazug félrevezetés az, hogy kozmetikai uton az õszülést meg lehet akadályozni, ráncokat el lehet simítani, fürdõsóval vagy villanyozással fogyasztani lehessen. Õszülésnek, ráncoknak, kõvérségnek szövettani vagy szervi, de mindenesetre belsõ okai vannak, melyeket külsõ kezelés útján csak látszólag vagy ideig-óraig lehet eltávolítani.

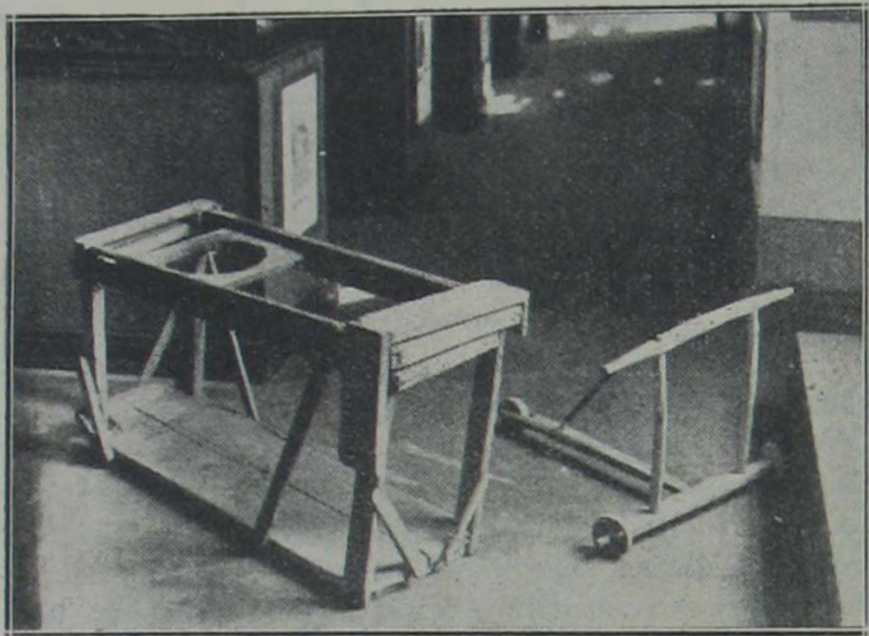
Sétánk közben jobbról is balról is boszorkány-konyhákat ábrázoló képek néznek le a falról, az ablakok színes üvegein pedig óriási álarcokba bujt esõcsinálók adják tudunkra, hogy Ceylon szigetén épp úgy divatban van a kuruzslás, babona, mint a javasasszony agyagósfalvi »rendelõjében« avagy a newyorki hétemeletes kozmetikai gyógyintézetekben.

Boszorkányokról és boszorkányégetésekrõl egész sorozat kép és hiteles okmányok tanuskodnak. Hiába mondotta ki Könyves Kálmán királyunk: »Boszorkányok pedig nincse-

A népegészségügyi kiállításról: . . . egy budapesti leány anyajegyét egy kozmetikusnõ villannyal kiégette és helyrehozhatatlan torzító heget okozott . . .

nek!« Az itt található képek és irások azt bizonyítják, hogy még 1900-ban is égettek el öregasszonyokat, kiket boszorkányoknak tartottak s kikre ráfoglák, hogy ők az okai a szárazságnak vagy marhavésznek vagy az ő szemrontásuk következménye a járványos betegség. Sok ártatlan öregasszony esett így áldozatul a babonának, mert akik leginkább megérdemelnék azt az elnevezést »boszorkány«, azok nem mindig a legvénebbek és legrútabbak.

A népegészségügyi kiállításról: . . . egy sarokban felállított járószékeken akad meg szemünk . . .

Egy sarokban felállított járószékeken, akad meg a szemünk. Ezeket a járószékeket is a közelmúltban szedték össze egyes községekben. (A községek neveit s általában közelebbi adatokat a kuruzslási kiállításról közölni kézenfekvő okok miatt nem szabad.) Ezen járószékek segélyével a csecsemőt idő előtt kényszerítik arra, hogy járni tanuljon, ennek természetesen az lesz a következménye, hogy a korán megterhelt, fejlődésben lévő csontok elferdülnek, az ízületek gyenge támasztó szalagjai pedig kitágulnak.

A híres kuruzslók között talán mint leghiresebbet jegyzi fel a krónikások Michel Schuppach svájci kuruzslót, ki mindig vizeletvizsgálatból állapította meg a diagnózist. Az egyik kép is azt a jelenetet örökíti meg, amikor nevezett az ő híres lombikját a világosság felé tartja és megmondja, hogy a beteg máj, tüdő avagy sziv betegségben szenved-e. Aszerint, amilyen színű a páciens vizelete. Egy táblát is őriznek itt, melyen 64-féle színváltozatban a fehér sárgástól egészen a véres sötét barnásig van feltüntetve az urin, mindegyik szín mellé oda van írva az is, hogy melyik szín milyen betegségtől ered. Most pedig egy újabb üvegszekrény előtt megállva, áttérünk azokra a babonákra, kuruzsló eszközökre, gyógyítószerekre, melyek kizárólag a községekben járnak még ma is divatját s amelyek így a csendőrt legközelebről érdeklik.

Az itt látható szokások, babonák sok ember előtt talán mesének látszanak. Am úgy egyiknél, mint másiknál pattintani fog két ujjával a csendőr egyik-másik örsön. »Hopp! Ez erre mifelénk csakugyan így van!«

Ha pedig csakugyan felfedezi, illetve a leírás emlékezetébe idézi, hogy ez náluk valóban így van, akkor tartsa ez a csendőr kötelességének, hogy a falubeliekkel érintkezésbe kerülve, velük beszédbe elegyedve, őket a babonás tudatlanságból a józan megismerés egészséges útjára vezesse.

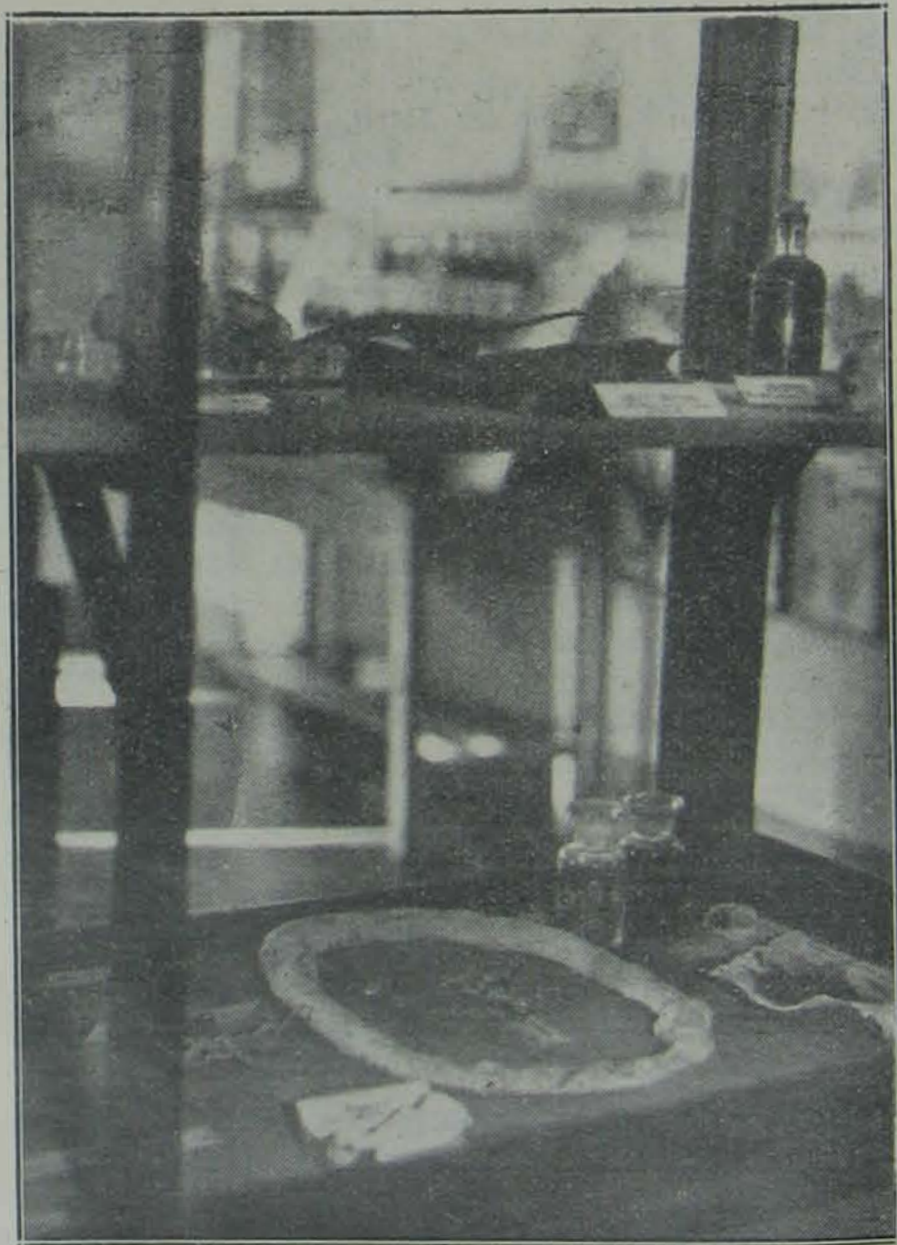
A most sorra kerülő szekrény előtt teljesen tanács-talanul állok, mert az abban kiállított tárgyak sokneműsége, sokfélesége egyelőre értelmetlen, idegen előttem, mikor azután Zolnay Vilmos tanár ur, a kiállítási anyag egyik fő elren-

dezője, odajön hozzám és elmagyarazza az egyes tárgyak, egyes dolgok jelentőségét. Ezekből a hallottakból idézek egyet-mást, amikről itt ezek a lezárt, látszólag semmitmondó, jelentéktelen tárgyak beszélnek. Tehát:

Az a vörös szalag, például, amit a szekrény alsó polcán látunk, a legjobb orvossága a kis gyermek nyavalyatörésének. De csak akkor, ha ezt a vörös szalagot a kisgyermek keresztanyja vásárolja és ha vásárlás közben nem alkuszik. Ennek a keresztanya által alkuvás nélkül vásárolt vörös szalagnak érdekes okai vannak. A néphit ugyanis azt tartja, hogy a kereskedő nem a legjobb véleménnyel van a keresztanyáról, aki sokat alkudozik, viszont azonban a vásárló keresztanya is feltételezi a kereskedőről, hogy mikor ő eltávozik az üzletből vagy a vásáros sátorból, nem a legjobbat kívánja neki. Ezért hát, hogy a beteg kisgyermekre, akié a piros szalag lesz, egyetlen rossz kívánság se hárulhasson, a keresztanyának nem szabad alkudnia. Ha nem alkuszik, a kereskedőnek is jó véleménye lesz felőle és legjobb kívánságai lesznek, ergó — a gyermek meg fog gyógyulni.

Egyes vidékeken a beteg gyermeket a keresztanya fejkendőjével takarják be. A keresztanyáról ugyanis fel kell tételni, hogy csak jót kívánhat a gyermeknek, ezek a jókívánságok átszállnak a kendőre és meggyógyítják a gyermeket.

Az akasztott ember kötele szerencsét hoz, a sirból kiásott gyermek pántlikája minden gyermekbetegségre gyógyító hatással van. A néphit ezekre a babonákra azt mondja, hogy a felakasztott ember lelke átvándorol a kötélbe, mely az életet kioltja és a sirban pihenő gyermek életereje ott rejtőzködik a pántlikájában. Már most, aki ezt a kötelet vagy pántlikát megszerzi, az megszerzi azzal együtt magát az életet is.

A népegészségügyi kiállításról: . . . az abban kiállított tárgyak sokneműsége, sokfélesége egyelőre értelmetlen . . .

Három közönséges varrotű egymás mellett. Hát ezek miért vannak itt?

Ezt a három varrotűt egy olyan helyről hozták be, ahol a nyilalást érző emberek akként vélték megszabadulni a nyilalástól, hogy ivóvizükbe három varrotűt tettek, leitták arról a vizet, abban a meggyőződésben, hogy így magát a betegséget, a nyilalást isszák meg.

Ez kérem, — magyarázza Zolnay tanár ur — a homöopatikus, a hasonszenvi gyógy mód legprimitívebb jelentkezési formája. Hasonlót a hasonlóval gyógyítani. Így hozták össze a varrotűt a nyilalással és így született meg a veszett kutyát, a szőrével való gyógyítás alapelve is.

Tagadhatatlan, hogy a mai orvostudománynak kezdetleges formáit, hogy úgy mondjam megsejtéseit meg lehet ezen babonák, ezen gyógy módok egynémelyikében találni. Méltán nevezhető például az egyik alma, melynek közepébe hatalmas vasszögek vannak beleszurva, a mai vérszegénység-gyógyítás karikatúrájának. Az almába nagy vasszögeket ütöttek és néhány napra felakasztották az éléskamrába. Az alma nedvességétől a szögek megrozsdásodtak. Egy-két nap múlva kivették a szögeket az almából és a vassal telített gyümölcsöt odaadták a vérszegény gyermeknek.

Ime a vérszegénységet vassal gyógyító legmodernebb orvostudomány legősibb formája!

Gyíkok, denevérek, egerek, kigyók borítják az egyik polcot. Mindegyik egy-egy babonáról beszél.

A kigyó és majdnem minden sötétben élő állat az erő és érzékiség jelképe. De mert a szimbólumot megenni nem lehet, egyes falvakban porrátorik a kigyó testét, esznek abból, hogy így az abban rejlő erő átszálljon rájuk.

Rozsmaggal megtöltött, kifurt lakatot tartanak az egyik szekrényben. Mint legjobb szert ajánlják ezt falusi javasasszonyok a terméketlenség elősegítésére. A magyarázatot itt is a szimbólumban találjuk. Azt tartja a babona, hogy ha a nő lakatot hord a zsebében, nem születik sohasem gyermeke, mert a lakat lezárva tartja a magokat.

Hires történelmi alakokat juttatnak eszünkbe a falakról szászámra lógó érdekesebbnél érdekesebb képek. A harminc éves háború legnevezetesebb alakjának, Wallensteinnak horoszkópját látjuk egyik helyen, melyet részére a tudósok és csillagászok világában nem kevésbé híres Keppler állított össze. A sok rajz, irás között nem tudunk kiigazodni. Vajjon meg volt-e mondva ebben a horoszkópban, engedte-e sejtetni ez a horoszkóp azt a véget, mely erre a hatalmas urra várt!? Akinek azért kellett meghalnia, mert a hatalma már-már tuhnött a császárn.

Vörös viaszból, faggyúból, kenyérbéltől készített állatkák, a votiv-állatkák töltenek meg egy külön szekrényt. Különösen Dél-Tirolban szokás, hogy a nép ilyen állatokat ajándékoz Istennek, hogy a beteg állat felgyógyuljon.

A votiv-állat mindig olynemű és oly állatfajtából legyen, mint a beteg állat, lehetőleg hasonlítson is ahhoz.

Amulettek és talizmánok bronzból, rézből, ezüsből, fából. A vörös korallból készült tört tartó kéz — így hiszik ma is Olaszország déli vidékein — a szemrontás ellen véd. Csecsemőknek készült karkötő a fogzás megkönnyítésére szolgál, a Mária Terézia arany pedig a sárgaságtól szabadítja meg viselőjét. Sziléziában ugynevezett Péter-pfenniget kötnek a vajudó nő lábára a szülés megkönnyítése végett. Láz, mérgezések, gyulladások ellen legjobban védenek a Szent Benedek fillérek.

Minden szekrény, minden tábla, minden kép előtt új és új tanácsok fogadnak, mit kell tenni ebben, mit abban az esetben.

Például ha valakit a hideg ráz, vegyen három rongybábút, vigye ki egy háromfelé elágazó utra s mondja háromszor egymásután:

»Aki felemel titeket,

Azt rázza tovább a hideg.«

Ennek a barátságos jókívánságnak az lesz a következménye, hogy a beteg hideglelész átmegy arra, aki a rongybábúkat az uton felveszi.

Hát a rontó bábu? A nehéz beteg akkor szabadul meg a bajától, ha hegyes tárggyal megéri a fájdalmas helyet s azután a viaszbabúnak ugyanazon testrészebe szurja.

A természetnek van egy említésre érdemes, kitünő hatású szere. Ez a következő: Rozsdás sarlóval a szem árpáját fel kell hasítani és közben ezt kell mondani: »Arpa elvetlek, learatlak, kicsépelek, megöröllek, megsütök, megeszlek« — a beteg maga körül köpköd és a szeme meggyógyul. Egy másik recept: »Ha megnyomkodod rozsdás pénzzel kelésedet s a hátad mögé dobod a pénzt, elveszited betegséged.«

Már nem is kacagnivaló dolgok ezek, hanem kétségbeejtően szomorú bizonyítékai egyes helyek, különösen a magyar falvak kulturátlanságának. Hányszor támadhatott vérmérgezés annak a rozsdás pénzdarabnak használatától! Ez is egy recept, egy orvosság, melyről azt tartják a magyar községekben, hogy gyógyít. S a legtöbb falusi ember, férfi, nő egyaránt, amilyen bizalmatlansággal viseltetik az orvos iránt, épp olyan vakon hisz a babonában és kuruzslóban.

...köd, sötétség, tudatlanság...

A recepteket készítőik részéről egy töredék kis százaléknál: jóhiszeműség, tulnyomórészt: lelketlen csalás. Csalás a sulyosabb fajtából, mert nemcsak pénztől, de egészségétől, gyakran életétől fosztja meg a páciens.

Itt táru a nézelődő elé az emberi fantázia beteges együgyűsége és itt hőköl meg az ember azon mérhetetlen, alig hihető hatalom előtt, mely még manapság is óriási tömegek felett uralkodik. Ez a hatalom: a babona és a sokaknak abba vetett hitének kihasználása: a kuruzslás.

A falakon, az üvegszekrényekben s azok tetején meg lehet találni évszázadok kuruzslási és babona anyagát. Ezen a helyen kedves kötelességemnek tartom megemlíteni, hogy dr. Daday András és dr. Kovács János végezték azt a hatalmas munkát, mely az anyagnak felkutatásával és összehordásával járt.

Tul a tengereken, távoli földrészek, szigetek kuruzslóival, babonáival is megismerkedhetünk ebben a teremben.

Lássunk csak néhány szokást idegen, távoli országokból.

Fából faragott, rongyokkal felöltöztetett szörnyek, rémek, kísértetek visznek bennünket öt világrész boszorkánykonyhájába. A négerek azt mondják, hogy a szörnyek elől menekül minden betegség, minden rossz. Hát az igaz, hogy a kuruzslási kiállítás megtekintő női látogatók kivétel nélkül mindnyájan megijednek, amikor például a két afrikai orvost megpillantják. Ruhájuk durva hánctól készült és pedig azért, mert a néphit azt tartja, hogy az afrikai ördögök nagyon respektálják a hánctól. Arcukat förtelmes maszk takarja. Egy üvegszekrényben félméteres délafrikai embert ábrázoló fétist találunk, melyet Afrikában valódi emberbőrrel vontak be. Ezek a szörnyek kergetik el a betegségeket, a kolerát, a pestist és egyéb rettenetes »rontásokat«. A szörnyfigurát ugyanis a kuruzsló a magasba emelte, rátartotta a betegre, varázsszavakat mormolt és akkor a betegség elszalad az emberből.

Mint egyedül derűs valami ezek között az ijádséget keltő rémalakok között a kínai varázsló-doktor előszobája emelkedik ki, ahol mandolinon játszanak, hogy a beteg ne maradjon egyedül hippochondriás gondolataival.

Az ujuineai varázslók testüket száraz kukoricaszárral és levéllel aggatják tele a finnek csörgökigyó bőrét csavarják karjukra és kuruzslózacskót tartanak a kezükben,

(Folytatjuk.)

Kalózok.

Lapunk egy multkori számából tengeri rablók vakmerő rajtaütéséről szerezhett tudomást az olvasó. Itt azonban most nem a tengeri rablókról, hanem azokról a kalózokról akarunk megemlékezni, akik nem gyilokkal, nem revolverrel, hanem a rókák sunyi ravaszágával, sötétmultu exisztenciák tizenhárompróbás körmönfonságával veszik vérét a kiszemelt, mitsem sejtő áldozatnak.

Pár héttel ezelőtt egy monstre bűnügyet tárgyalt a budapesti törvényszék Zakariás tanácsa Veszprémben. Megcsalt, kifosztott emberek voltak a panaszosok, kik szegényes ingóságaikat, kopottas butoraikat, szinevesztett ruházatukat pénzzé téve ki akartak jutni az Igéret földjére, ahol — amint azt nekik a vádlottak padján ülő szárazföldi kalózok mondták — az arany, a jólét a gondtalanság terem. Jóhiszeműen adták oda a keservesen összegyűjtött kis pénzüket, talán egyetlen kincsüknek, a vásárra hajtott Riskának árát, hogy kijuthassanak Amerikába.

Nem lehet rájuk fogni, hogy mindannyian azzal hitegették volna magukat, majd láblóbálva várják meg odakünn a dollárözönt. Sokan közülük tudatában voltak, hogy nehéz, izzadságos munkával kell majd a dollárokat egyenkint összekuporgatni, de sokan meg egyáltalában nem is jöttek volna maguktól arra a gondolatra, hogy veszprémmegyei kis falujukat otthagyják. Előbbieknek csak utlevelet, hajójegyet, munkaalkalmat akartak szerezni Bruckner ur és társai, emezek előtt pedig csábító szavakkal ecsetelték a tengerentuli állapotokat, ahol falusi disznóröfögés és libagágogás helyett sápadt arany szolgáltatja a zenét s ahol durvalöcsös, rázós parasztszeker helyett bársonysimán suhanó autók röpitik még az idehaza meg nem becsült veszprémmegyei szegény zsellért is. Ahol a Jóskát nem csak úgy egyszerűen Jóskának, hanem miszternek, a Marist misziznek szólítják.

A józanabbak zsebéből is, az álmodozókéből is tekintélyes summák vándoroltak a magukat doktornak, ügyvédnek, direktornak tituláló Brucknernek zsebébe.

De jó is lesz, mondta az egyik, beállok egy gyárba, nekigyürközöm a munkának és ha Isten is segít, két év múlva megveszem a szomszédtól azt a nyolc hold szántót meg azt a kis tábla kaszálót...

De jó is lesz, mondta a másik, aki mint szobaleány belekóstolt a nagyvárosi életbe, nem fogok mezitláb járni, cipőt húzok a lábamra, hétköznap antilopot, vasárnap lakkot...

De jó is, mosolyogtak Bruckner urék befelé...

Hogy a mosolygás mellett mit gondoltak, azt persze se a komoly munkának nekikészülő veszprémi szegény zsellér, se a kisasszonynak induló Maris nem tudhatták.

Elég az ahhoz, az egyik »doktor ur« előkerítette a szükséges személyi okmányokat, persze nem egészen ingyen, a másik »ügyvéd ur« kijárta az utlevelet, természetesen némi költségek itt is felmerültek, a harmadik, a »direktor ur« megszerezte, szivességből bár, de a »saját« költségét mégis felszámítva az amerikai vizumot, a negyedik, akinek valami kimondhatatlan neve volt, megvásárolta a hajójegyeket Hamburgig, az ötödik meg, akinek már se titulusra, se kimondhatatlan névre nem volt szüksége, jött mondani, hogy a pénz, amit adtak, kevés.

Ha ki akarnak jutni adjanak még. Sok volt az »előzetes« költség.

Most jött a káromkodás és sirás. Aszerint, hogy

Jóskának vagy Marisnak hívták-e az illetőt. Nem volt mit tenni. Aki még elő tudott valahonnan valamennyit teremteni, az adott, a többiek meg tovább kívántak minden jót a Bruckner urék fejére.

Egyesek így azután otthon maradtak, egyesek kijutottak Hamburgig, egyesek, kikből legtöbbet srófoltak ki a kalózok, kivergődtek hallatlan nélkülözések nyomoruságok között Délamerikába, egyeseket meg visszatartottak már utközben, mert kiderült, hogy a sok előzetes költséggel megszerzett utlevél — hamis. Akik tovább jutottak Hamburgból, azok sem az Igéret földjére, az Egyesült Államokba, hanem Délamerikába, Kubába, Havannába kerültek, ahol a káprázatos ígéretek helyett nyomort és munkanélküliséget találtak.

A kínai kalózok legyilkolták a hajó személyzetét, kirabolták az utasokat, ezek a szárazföldi kalózok kicsalták jóhiszemű emberektől utolsó garasait, tönkretettek egy csomó exisztenciát, kétségbeesésbe kergettek egész családokat.

Vajha tanulság lenne legalább ez az eset azoknak, kiket álmukban meglep a dollárláz, kik másnap kaszálás, kukoricatördelés közben is csengő-bongó, vakító aranyról álmodnak, kik meggondolatlanul odadobják azt a keveset is, amijük van, könnyelműen otthagyják szeretetteiket, kik után a vágyakozás csak akkor kezd marcangolni, mikor a veszprémi, zalai szőlőhegyek helyett mindenütt csak vizet látnak, mikor mindenütt a szennytajtékos viz paskolja könyörtelenül a hajó oldalához: *Késő!*

Ennyit az ügyről és ennyit általánosságban.

A csendörnek pedig különös nyomatékkal hívjuk fel a figyelmét azokra az idegenekre, kik hébe-hóba az örskörlet egyik-másik községében megjelennek, itt tojást vásárolva, amott műtrágyát kínálva, hogy kivándorlásra csábítsanak tapasztalatlan, gyanutlan embereket, kik csak Délamerika valamely köfajtájában, Hamburg kikötőjében vagy a veszprémi tárgyalóteremben eszmélnek arra, hogy javaikat, néha egész életüket egy szines szappanbuborékért adták oda, melynek megmásíthatatlan, természetszerű rendeltetése, hogy — szétpukkanjon.

Ezekre a szines szappanbuborék gyártókra hívjuk fel a csendör figyelmét, mert a szélhámósok legveszedelmesebb fajtájából valók ezek, akikre leginkább talál az elnevezés: *Kalózok.*

Portyázás.

A »Graf Zeppelin« nyolcvan utassal Amerikába érkezett. A légi közlekedés problémája megoldottnak tekinthető. Amit a »Bremen« csinált, az világraszóló bravuros sportteljesítmény volt, melynek azonban reális értékét az emberiség általános érdeke szempontjából nehezen lehetne bizonyítani. Amit Eckener kapitány a »Graf Zeppelin«-nel véghezvitt, az a transzocéáni légi forgalom első komoly eredménye s mint ilyenek nemcsak sport-, hanem kézzelfogható és megmérhető közhasznú értéke van. Hogy úgy a »Bremen«, mint a »Graf Zeppelin« a »legyőzött« Németországból indultak el diadalmas utjukra, azt még akkor sem lehet véletlennek nevezni, ha a francia sovinizmus és irigység sárga szemüvegén keresztül itélnék meg Köhl és Eckener kapitányok teljesítményét.

...mint ahogyan nem véletlen az, hogy az újjászervezés előtt álló kínai hadsereg a »legyőzött« németek volt vezérkari főnökét Ludendorffot kérte fel, hogy vállalja az organizátor szerepét.

Véletlen azonban, tragikusan szomorú véletlen az az eset, amit most olvastam a német »Der Gendarm« egyik utóbbi számában. Azért írom le, mert az eset egy nemrégiben bevezetett autóellenőrző motorkerékpáros csendőrijárral történt és mert valószínűleg nálunk is csak idő kérdése hogy az ilyen közlekedést ellenőrző járőrszolgálatot megszervezzék. Ezeknek a német motorkerékpáros csendőröknek az a feladatuk, hogy a tömeges autószerencsétlenségeket megakadályozandó, ellenőrizzék az országutakon közlekedő gépjárműveket, hogy betartják-e az előirt utrendészeti és közlekedési szabályokat, elsősorban a megengedett sebességet. Egy ilyen ellenőrző motorkerékpáros csendőrijárőr Grunau közelében az egyik utkeresztésnél lest tartott. Nem sokáig kellett várniok, hisz köztudomásu, hogy a gépjárművek vezetői különös gyönyörűséggel szegik meg a közlekedési szabályokat és előszeretettel rohannak 40—50 helyett 80—100 kilométeres sebességgel. Egy ilyen nagy sebességgel száguldó autó közeledett a német csendőrijárőr felé, mikor azonban ezt látótávolságra megközelítette, a vezető észrevette a két »Landjägert«, lefékezett, megfordult és ugyanolyan sebességgel visszafelé hajtott. A Landjägerek egyike, egy Duwe nevezetű csendőr felkapott a motorkerékpárjára és üldözőbe vette az autót. Az ugyancsak a legnagyobb sebességre beállított motorkerékpár kormányvillája eltörött, a motorkerékpár nekirohant egy fának és a derék német Landjägert szétzúzott koponyával találta meg néhány perccel később a járőrtársa.

*

Még mi nem tartunk ott (pedig autóbaleset nálunk is van éppen elég), hogy a csendőrök egy része motorkerékpáros ellenőrző szolgálatot végezzen. Az egyes, fentiekhez hasonló eseteket azonban nem árt megjegyezni, mert tanulsággal szolgálhatnak a jövőre. Egy ilyen, meg nem engedett sebességgel száguldó autónak ugyanolyan vagy még nagyobb sebességgel utánarohanni nem egészséges, nem célravezető dolog. Sokkal hasznosabbnak látszik, ha az ellenőrző járőr két vagy több tagja egymástól nagyobb távolságra úgy helyezkedik el, hogy távbeszélőn érintkezhessenek, így talán könnyebben le lehetne jülesni a szabályokkal nem törődő vezetőket. A motorkerékpár a szekerek ellen jó, nem pedig arra, hogy az autóval versenyre keljen: amelyik csendőr ezt szemmel tartja, az nem esik le róla.

Figyelő.

A mi hőseink.

DÖRNYEI FERENC tiszthelyettes.

A világháború első éveiben a kassai kerületnél teljesített, mint alörmmester szolgálatot. 1917. évben, amidőn a szerb megszállott területen a közbiztonsági szolgálat ellátására csendőralakulatokat szerveztek az uricei csendőrkerület területére osztották be tábori csendőr szolgáltra.

Urice környékén ebben az időben a komitácsik annyira garázdálkodtak, hogy élet és vagyonbiztonságról beszélni sem lehetett. Különösen Simovic Velimir és Cvetic Jován vezérelte bandák garázdálkodtak itt ugyannyira, hogy rövid idő alatt 82 rendbeli rablógyilkosságot követtek el. A lakosság tehetetlen volt a fegyveres banditákkal szemben s hogy milyen súlyt helyeztek ártalmatlanná tételükre, misem bizonyítja jobban, mint az, hogy ötvenezer dinárt adtak össze annak jutalmazására, aki nyomukra vezet vagy bármiképen megszabadítja tőlük a környék sokat szenvedett lakosságát.

Ettől független a katonai hatóságok is megtették mindent a rablóbanda kézrekerítése végett, de sikertelenül.

1916. év december 16-án aztán egy harminc főből álló polgári szakasz indult a banda felkutatására. A polgári szakasz egy erdőben a bandára bukkant s rövid harc után, amelyben több komitácsi és két népfelkelő maradt az ütközet színhelyén, szétugrasztotta azt.

Sajnos a két bandavezér nem volt a halottak között. Dörnyei tiszthelyettes, amikor a bár sikeres, de ered-

Dörnyei Ferenc tiszthelyettes.

ménytelen harc lefolyásáról értesült s megtudta azt is, hogy a banda egyes tagjai az ő körlete felé menekültek, másodmagával azonnal szolgálatba indult. Alig másfélóra portyázás után a Dreznik községhez tartozó milanoviczi erdőben két ismeretlen egyénre bukkantak, akik alig hogy a járőrt megpillantották tüzelni kezdtek. Dörnyei tiszthelyettes járőrtársa az alig 18 éves Szabó János népfelkelő az első golyófütyre megszaladt. Az egyedül maradt Dörnyei viszonzta a tüzelést s lépésről-lépésre szorította egy tisztás felé a két banditát. Több mint egy óráig tartott a szivós küzdelem, melyben végül is mind a két komitácsi a halálát lelte. Dörnyei a két holttestben ráismert a hírhedt komitácsi vezérekre.

A két komitácsi vezér ártalmatlanná tételével a banda működése is megszűnt Dreznik környékén.

Vráblik Mátyás akkori csendőr őrnagy kiválóan vitéz magatartásáért az arany vitézségi éremre és a kitűzött pénz-

jutalomra hozta javaslatba és méltán Dörnyei tiszthelyettest. Az arany vitézségi éremből azonban a különböző parancsnokságok rostélyán keresztül I. osztályu ezüst érem s a rengeteg dinárból 800 korona lett ugyan, de ez mit se von le Dörnyei tiszthelyettes cselekménye értékéből.

Dörnyei tiszthelyettes azontul is kiváló szorgalommal, igazi csendőrhöz méltóan teljesítette szolgálatát s az I. osztályu ezüstön kívül a koronás ezüst érdemkeresztet is megszerezte.

CSENDŐR LEKSZIKON.

158. **Kérdés.** *Mit jelent ez a szó: pornográfia?*

Válasz. Ezzel a szóval jelezzük azokat a sajtótermékeket (beleértve a szindarabokat és a sokszorosított képeket is), amelyek főleg a nemi érzék csiklandozására számítva trágárságot és izléstelenséget terjesztenek. Korunkban főleg francia irányítás alatt a pornografikus irodalom nagyon megerősödött. Sajnos, ez az irányzat a magyar irodalomba is behatolt s éppen nem szűkülünk pornografikus művekben. Kiszámíthatatlan s kellőleg nem is ellenőrizhető veszedelem ez a társadalom erkölcsi felfogására s főleg az ifjuság megmételtyezésével hatásaiban kiszámíthatatlan nemzeti veszedelmet jelent. Világszerte meg is indult a védekezés a pornográfia ellen; társadalmi egyesületek alakultak leküzdésére és az ellene irányuló védekezésre, sőt törvényhozási intézkedések és nemzetközi egyezmények is keletkeztek evégből.

159. **Kérdés.** *Mit kell postajövedéki kihágás alatt érteni?*

Válasz. A posta bizonyos tárgyak szállítását (fuvarozását) kizárólagos állami jog alapján látja el. Ez az u. n. postaregále, postajövedék. Ez nemcsak annyit jelent, hogy postahivatalok felállítása és fenntartása kizárólagos állami jog, hanem jelenti azt is, hogy a polgárok vagy jogi személyek kötelesek igénybe venni a postát a postai szállításra. Ez az u. n. postai kényszer a levelekre és időszakos lapokra terjed ki. Nem terjed ki a postakényszer az ugyanazon helység területén belül közvetített forgalomra, bár itt sem szabad létesíteni intézetet levél és hírlap szállítására. Nyitva, címzés nélkül vagy saját kioldóncel küldött levelekre és hírlapokra a postakényszer szintén nem terjed ki, de ily célra intézetet létesíteni, leveleket gyűjteni nem szabad; nem esnek továbbá postai kényszer alá azok az időszakos lapok, amelyeknek megjelenése óta már eltelt 6 hónap; egyetlen személyhez címzett s legalább 2 kilogrammos csomagokban szállított hírlapok; vasutak és postai szállítmányokat is fuvarozó gőzhajós vállalatok szolgálati levelezései stb.

A posta használata díj (porto) fizetéséhez van kötve; mentességet törvény vagy kormányrendelet ad.

Az állami posta fenntartott jogának, illetőleg a postai kényszernek megsértése a postajövedéki kihágás. Ezt pénzbírsággal büntetik. Eszetei közül megemlítjük a következőket: 1. levelezésnek vagy hírlapnak más úton, mint postán szállítása; 2. visszaélés a portó alól való mentességgel; 3. levelezésnek csatolása mérsékelt viteldíj alá eső nyomtatványhoz, áruminta-küldeményhez; 4. a postai szabályoknak egyéb áthágása. A pénzbírság (helyesen pénzbüntetés) összege a megrövidített vagy a megrövidítésnek kitett díj huszszorosa. A postai értékcikkek (bélyegek vagy bélyegezett úrlapok) hamisítása vagy ismételt használata büntetőjogi tilalom alá esik (bélyeghamisítás); ez a bűncselekmény bizonyos esetekben csalás is lehet.

160. **Kérdés.** *Mikor mentesít a büntetőjogi felelősség alól a felettes hatóság rendelkezése?*

Válasz. A felettes hatóság rendelkezésére cselekvés csak abban az esetben mentes büntetőjogi következmények alól, ha a rendelkező egyénisége és a rendelkezés összes körülményei okszerűen azt a hitet kelthetik az alárendelt helyzetben levő engedelmeskedőben, hogy nem büntetendő cselekmény (kriminalitás) van szóban. Ez az eset azonban természetesen ki van zárva akkor, ha az elrendelt cselekvés már önmagában véve büntetendő cselekmény alkatelemeit tünteti fel.

Ha a felettes hatóság rendelkezése mint katonai parancs jelentkezik, a büntetőjogi helyzet más. Itt ugyanis a Btk. 77. §-ában megjelölt ellenállhatatlan erő hatása büntetőjogi mentességet biztosíthat a bűncselekményt elkövető alantas állásúnak. A birói gyakorlatban előfordult eset szerint felmentettek egy vádlottat ezen az alapon, mert a bűncselekményt mint megszálló hadseregbe besorozott egyén feljebbvalójának parancsára követte el.

Szabály azonban az, hogy a hivatali feljebbvaló utasítása bűncselekmény elkövetésére a bűnvádi felelősség alól akkor mentesít, ha, mint fentebb mondtuk, a teljesítendő utasítás bűncselekmény jellegét az engedelmeskedő fel nem ismerhette.

Ez természetesen csak polgári egyénekre, pl. az állami rendőrség egyéneire vonatkozik; katonai (csendőr) egyéneknek parancsra való cselekvését katonai büntetőtörvények alapján bírálják el.

161. **Kérdés.** *A tettes nagyobb összegű kölcsönt óhajtván jelvenni, vagyonos sógorának és sógornőjének, mint készízető kezeseknek nevét ráhamisítja egy adóslevélre. Az adóslevelet bemutatja hitelezőjének; ez hajlandó folyósítani a kölcsönt, ha a készízető kezeseknek névaláírását a tettes hitelesítetteti. A tettes ekkor az adóslevélre oly záradékot hamisít, amely szerint a községi előjáróság, a községi bíró és jegyző aláírásával s a község pecsétjével bizonyítja, hogy az adóslevelet a tettes sógora és sógornője valóban aláírták. Az így elkészített hamis adóslevelet, illetőleg hitelesítő záradékkal ellátott kezességi okiratot újból bemutatja a hitelezőnek s erre meg is kapja a kért kölcsönt. Miképp kell minősíteni a tettes bűncselekményét?*

Válasz. A tettesnek büntetőjogi megítélés alá eső cselekménye két részre tagozódik. Az első rész az adóslevélre és kezességi okira a sógor és sógornő aláírásának hamisítását és a hitelezőnél való benyújtását foglalja magában. A tettes ezzel a tevékenységével mindazt elkövette, amit a Btk. 401. §-a a magánokirathamisítás tényálladáki elemeiként megjelöl. A tettes cselekményének másik része a hamis tartalmu záradéknak erre az okira való rávezetésében áll. E hamis záradék készítése oly többlet, amely a magánokirathamisításon túl a tettes külön bűnvádi felelősségének megállapítására nyújt alapot.

Nyilvánvalólag a Btk. 391. §-ába ütköző s a 392. §. szerint minősülő közokirathamisítás büntettéről lehet itt szó. Itt csak azt a kérdést kell eldöntenünk, hogy a községi előjáróság hatáskörébe tartozik-e névaláírások hitelesítése, mert ha nem, nem lehet szó közokirathamisításról. Közokirat ugyanis az, amelyet valamely közhatalóság hivatali hatáskörében vagy valamely közhitelességű személy a részére kijelölt működési kör határán belül szabályos alakban kiállít.

Ha akként kellene döntenünk, hogy a tettes hamisította okirat kiállítására a községi előjáróságnak nincs hatásköre, akkor közokirathamisításról nem lehet szó, mert hiszen a bitorolt hatáskörben kiállított közokirat nem közokirat, ha alakilag kifogástalan is.

Ami már most ezt a kérdést illeti, az való, hogy névaláírások hitelesítése nem tartozik a községi előjáróság hatáskörébe. Kétségtelen azonban az is, hogy a fennforgó esetben nem a névaláírás perrendszerű hitelesítéséről van szó, hanem annak hiteles igazolásáról, hogy az adóslevelet

a tettes sógora és sógornője aláírták. Arról volt tehát szó, hogy a községi elöljáróság valamely megtörtént tényt bizonyítson. Ilyen bizonyítvány kiállításától pedig a községi elöljáróság nincs elzárva.

Minthogy eszerint az okirat a község elöljárósága hatáskörébe tartozó ténykedésről szól, minthogy a közokirat-jelleg alaki kellékeivel is el van látva, a tettes a község elöljárósága által hivatali hatáskörében kiállított igazolványt, tehát közokiratot hamisított. A hamisításnál a jogsérelem lehetősége megvan, a tettes a cselekményt azzal a céllal követte el, hogy magának jogtalan vagyoni hasznot szerezzen: a tettes a fentebb idézett törvényhelyekben meghatározott közokirathamisítás büntetést is elkövette.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

Írta és nyomozta: DOROS ISTVÁN tiszthelyettes, szakasparancsnok (Ózd).

1927 június 28-án 11 órakor meglepő szemlére megérkeztem a felsőhangonyi őrsre. Két fiatal csendőr volt otthon, a többi legénység külszolgálatban állott. Ezért akként határoztam, hogy 12 óráig az őrsön foglalkozom és ebéd után az egyik csendőrt magamhoz véve elindulok a határszélen szolgálatban álló járőrök ellenőrzésére. Ezt a tervemet azonban meg kellett változtatnom, mert 11 h. 55 I.-kor lélekszakadva rohant be az őrsre ifj. Kohn Mór alsóhangonyi lakos és közölte velem, hogy Domaháza felé vezető utvonalon Alsóhangonytól mintegy 5 km.-re eső Kisgolyka előtt halva fekszik Sirman Miksa alsóhangonyi mészáros. A hullán látott seb valószínűleg lövéstől származik.

Az otthon lévő két csendőrt azonnal felszereltem s telefonon utasítottam a domaházai őrsparancsnokot, hogy valamennyi rendelkezésére álló emberével siessen a helyszínre. Agoston tiszthelyettes domaházai őrsparancsnok negyed magával már a helyszínen volt mire odaérkeztem és gondoskodott, hogy az esetről értesült és odatódult nép össze ne tapossa az esetleg visszamaradt nyomokat.

A helyszínen ott tartózkodott Sirman Miksa hullájánál dr. Tibáld Miklós alsóhangonyi lakos körorvos is, aki már csak a bekövetkezett halált konstataulta. A hullát alaposan megvizsgáltam, a jobb hónaljától 9 és 14 cm. távolságra a 8. és 9. borda között jobb oldalon két lövést fedeztem fel. A lövések közvetlen közélről érték, mert ruházatán perzselés látszott. A hulla zsebeit a tettes kiforgatta, mellette feküdt egy drb. 20 filléres váltópénz és egy vörösköpipa rövid szárral.

Átkutatva a helyszín környékét a hullától északnyugati irányban, 60 lépés távolságra a dombon az egyik bokor alatt egy 95-ös mintájú Mannlicher-puska töltényhüvelyét találtam. Ebből azt következtettem, hogy az erdővel borított hegyes területen esetleg fegyveres csavargó követhette el a rablógyilkosságot. A helyszíni szemle alapos megtartása közben észleltem, hogy a hullától mintegy 70 lépés távolságra a Hangony patakon áthajtott lovasszekeren ülő egyik suhanc élesen figyel a hullát és a hulla közelében összegyűlt kíváncsiskodó közönséget.

A suhancot a szekérről leszólítottam, megkérdeztem nevét és lakását, de mivel teljesen nyugodtan felelt és a hozzáintézett kérdésekre megmondotta Farkas János *) igazi nevét,

elengedtem. Agoston tiszthelyettesnek azonban felhívtam figyelmét, hogy minden lépését kísértessé figyelemmel, állapítsa meg, hogy a cselekmény elkövetése idejében és azelőtt hol tartózkodott s ha gyanúk merülne fel, vegye őrizet alá. Hogy a tettes az áldozattól mennyi pénzt rabolt el, vitt-e magával és milyen értéktárgyakat, azt a helyszínen megállapítani nem sikerült.

A helyszín változatlan megőrzését Orosz és Kozma csendőrökre bízom. Agoston tiszthelyettesel bevezettetem a nyomozást, magam pedig visszatértem az őrsre, ahonnan a miskolci kir. ügyészségnek jelentést tettem. Ugyancsak jelentést tettem a szárnyparancsnokságnak is és összpontosítást kértem az erdős területnek, valamint az abban elszórt 20 gyanus tanyának átkutatására. A szárnyparancsnok ur intézkedése folytán 4—6 órán belül 28 csendőr állott rendelkezésemre. Az összpontosított legénységgel a területet másnap reggelig teljesen átkutattam, azonban eredményt nem sikerült elérnem.

Farkas Jánost másnap 29-én 7 órakor Agoston tiszthelyettes őrizet alá vette, azért, mert előző nap Ózdon járt, ahonnan — előadása szerint — aznap 21 órakor tért haza lakására, míg hozzátartozói állítása szerint július 28-án 9 órakor érkezett haza. A két ellentmondás megerősítette a Farkassal szemben táplált gyanút. Ugyancsak őrizet alá került egy Keserü nevű tanyai lakos, még pedig azért, mert 28-án holmiját összeszedve azzal távozott el lakásáról, hogy cseh átcsatolt területre megy, feleségével többé nem él együtt. Keserü egész nap az erdőben tartózkodott, de estére visszatért családjához. A gyanút alaposabbá tette az a körülmény, hogy tanyájának átkutatása közben 15—20 drb. rozsdás Mannlicher töltényt talált az egyik járőr. Ugy Keserüt, mint Farkas Jánost a hulla boncolásához kísértetem s pontos megfigyelés alá vettem boncolás alatti magatartásukat. Észrevettem, hogy Farkas János alig bírja végignézni a boncolást, több ízben felsőhajtott, arcán a kétségbeesés és megbánás jelei mutatkoztak. A másik gyanúsított, Keserü, nyugodtan viselkedett. A boncolás befejezése után az összpontosított legénységnek nagyobb részét anyaörseikre utba indítottam.

1927 június 29-ére menő éjjelen, amikor az átkutatás történt, egy ismeretlen tettes cseh területről 2 ökröt lopott és hajtott a már fent említett Kisgolyka völgyön és midőn a hulla őrzésének helyéhez közeledett az ökröket elhagyva, az erdőben eltűnt. Ez ügyből kifolyólag még más 3 gyanus egyén került őrizet alá, úgy hogy most már 5 gyanus egyénnel kellett foglalkoznom. Farkas láthatólag örült annak, hogy kivüle még mások is vannak őrizetben, a gyanu így nem kizárólag reá irányul, tagadni is sokkal könnyebb, a bátorság is nagyobb ilyenkor.

Keserüinél azután megállapítást nyert, hogy tanyájáról történt eltávozásától a rablógyilkosság elkövetése színhelyéig annak végrehajtása idejére jutni nem tudott, az is kiderült, hogy a másik három ebben a gyilkosságban teljesen ártatlan, ezek szabadlábra kerültek és csak Farkas maradt őrizetben. Most nevezett tudatára ébredt, hogy a gyanu alól semmi szín alatt nem szabadul meg és egészen váratlanul beismerő vallomást tett.

A rablógyilkosság elkövetését a következőképen adta elő:
 »Szüleim haragudtak rám és folytonosan pirongettak, ezért elhatároztam, hogy mindenáron pénzt szerzek és azután átmegek cseh területre. 27-én reggel eltávoztam szüleim lakásáról és Ózdra mentem, ahonnan 28-án reggel hazafelé igyekeztem s mivel tudtam, hogy Sirman Péter és Pál napra vágnivaló marha vásárlása céljából Domaházára fog menni, kinél 5—600 pengőt reméltem, meglestem s midőn láttam, hogy egylovas szekérével Domaháza felé halad észrevétlenül a tanyán egy szalmakazal alatt elrejtett rövidre

*) Gyanúsítottak nevét megváltoztattuk. Szerk.

átalakított Mannlicher-puskámat kabátom alá vettem és a Kisgolyotka kanyarulatnál lévő bokornál lesbe állva megvartam Sirmant. Amint Sirman gyanútlanul odaérkezett, célba vettem és rálöttem. Sirman szekeréről leszállva futásnak eredt, de 50—60 lépésre a réten elbukott, itt még egy lövést tettem rá és azután a zsebéből 2 drb. erszényét elvettem s azzal az erdőben cseh terület felé menekültem. Közben megnéztem a pénzt, de nagyon csalódtam, mert abban csak 38 pengő volt s így nem mentem át cseh területre, hanem a puskát a Kisragyvas hegytetőn a sűrű bozotos erdőben, míg a 2 erszényt tartalmával együtt a tanyán az istállópadlason szénába elrejtettem.

Ezen tárgyakat azután önként elő is adta az elrejtett helyről.

A miskolci kir. törvényszék 1928 május 11-én helyszíni tárgyalás alkalmával 15 évi fegyházra ítélte Farkas Jánost, mert a 20-ik életévét még nem töltötte be a cselekmény elkövetésekor, különben halálbüntetést kapott volna.

Ezen eset nyomozásánál nagy segítségemre volt Ágoston János tiszthelyettes domaházi őrsparancsnok, aki helyi és személyi ismerettel bőven rendelkezett. Az általam is gyanúsított Farkasra már az első perctől fogva határozottan gyanakodott, mivel mint szokásos büntettest ismerte. Véleménye szerint a rablógyilkosságot más nem követhette el mint ő, ami rá is bizonyult a kitartó és nem csüggedő nyomozás során, melyért nemcsak a kérdéses völgyben fekvő községek lakossága, hanem a kiszállott tárgyalástvezető elnök és a bíróság tagjai is elismerően nyilatkoztak, kik a helyes és céltudatosan végzett nyomozásért a nyilvános tárgyaláson gratuláltak nekem és Ágoston tiszthelyettesnek.

Fentebbi eset nem a nyomok, bűnjelek, stb. útján lett kiderítve, hanem egyszerűen az ösztönszerűleg meggyanusított és szokásos büntettestként ismert tettes beismerése alapján. Oktatás céljaira ez az eset nem rejt magában tulságosan gazdag anyagot, de leközlöttük, mert a személyi ismeret fontosságán kívül az alibi-igazolásnak, mint nem kevésbé fontos tényezőnek szem előtt tartására figyelmeztet. Nem a nyomozók munkáját kell itt érteni, mintha az lenne kevésbé értékes, hanem magának a nyomozati esetnek természetét.

Hogy ezt ennél az esetnél is világosabban megértessük, sokkal kívánatosabb lett volna, *mint tanulmányos nyomozás*, ha a bozotban megtalált töltényhüvely vagy Mannlicher-puska vezet a tetteshez, nem pedig a tettet minden tárgyi bizonyíték és erőszak alkalmazása nélkül beismerő Farkas János tettes az általa elrejtett bűnjelekhez. Természetesen a nyomozó járőr munkája utóbbi esetben épp olyan nehéz lehet mint a másokban, sőt nehezebb is és az kétségen felül áll, hogy sikeres munkájáért a dicséretet épp úgy megérdemli az egyik, mint másik esetben.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(24. közlemény).

IX.

Kiképzési napirend a csendőrörsökön.

A napi foglalkozás az örsökön a csatolt foglalkozási napirend és a csendőrségi egységek szerint előirt csendőr-kiképzés tervezete szerint viendő keresztül (Lásd az 1. és 2. mellékletet.)

A kiképzés ellenőrzését az örs meg szemlélése alkalmával a szakasparancsnok végzi, aki az egyes csendőrökkel az összes tárgyakból kikérdezni és az elért eredményről meggyőződni köteles.

X.

A csendőrök átlépésének szabályozása az egyik dandár területéről a másikra és a szolgálatban nyújtandó kölcsönös segítség.

1. A csendőrök szolgálata a csendőrdandárok területének határain.

A csendőrdandárok területének határain levő örsökön elhelyezett csendőröknek meg van engedve, hogy a szomszéd dandár első csendőrörséig elmenjenek, ha azt a közbiztonság érdekében célszerűnek látják.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5. Alapított: 1770. évben.

Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

A Csendőrségi Lapokban

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

A Csendőrségi **HIRDETÉSEKET** Lapok részére

kizárólag **Balogh Sándor hirdetőirodája**

V., Bálvány-utca 12. **vesz fel.** Telefon: Aut. 157—83.

Mindennemü megkeresések erre a címre intézendők.

BUTOR-HITEL

készpénzárban. Évtizedek óta közismert butoráruházunkban hálószobák, ebédlők, uriszobák legkedvezőbb fizetési feltételek mellett **„BOG-MIL“** Kereskedelmi rt., ezelőtt **Balázs és Társa** butoráruháza, Vilmos császár-ut 43. (saját ház.) **Köztisztviselőknek külön kedvezmény.**

Ilyen szolgálati találkozás alkalmával kölcsönös értesülést kell szerezniük:

a) Olyan személyekről, akik ellen körözlevél adatott ki.
b) Lések tartásáról megbeszélte helyeken és meghatározott időben.

c) A rendőri felügyelet alatt álló személyek feletti felügyelet gyakorlásáról abban az esetben, ha azok a csendőrdandárok területeinek határát átlépik.

d) Büntettek üldözéséről.

e) kölcsönös segítség nyújtás módjáról olyan alkalmakkor, amikor sok nép szokott összejönni, u. m. vásárokon, gyűléseken, stb.

f) Arról, hogyan gátoltassék meg a cigányok átlépése az egyik területről a másikra.

g) Azon személyek felügyeletéről, akik akár hatósági engedéllyel, akár anélkül csónakokat és más olyan átkelési eszközöket tartanak a folyókon, melyeket előszeretettel használnak fel tolvajok és más gyanús személyek.

h) Általában mindenről, amit a szolgálat érdeke megkíván.

2. Utasítások a csendőrdandárok ténykedésére a saját örskörleten kívül.

a) A saját csendőrdandár területén belül, ha a szolgálat érdeke kívánja, a csendőrdandárnak meg van engedve, hogy saját örskörletéből a saját dandárbeli idegen örskörletekbe bármikor átlépjen.

Ha a csendőrdandár idegen örskörletben büntetést fog el, akkor az illetőt a feljelentéssel együtt annak a bíróságnak kell átadnia, melynek területén elfogta.

Ha a csendőrdandárnak nyomozás közben több olyan személyt kell elfognia, akik egy és ugyanazon büntettségben szerepelnek ugyan, de akik különböző bíróságok területén laknak, az illetőket a bűnügyi feljelentéssel együtt elismervény ellenében annak a bíróságnak kell átadni, amelynek területén őket elfogták, de egyidejűleg rövid jelentést kell küldeni

ahoz az illetékes bírósághoz is, amelynek területén a büncselekmény megtörtént, mert az elfogott büntettek kiadásáról az utóbbi bíróság köteles gondoskodni.

Az ellopott holmik és az elkövetett cselekmény tárgyai (corpus delicti) szintén annak a bíróságnak vagy hatóságnak adandók át, melynek területén megtaláltattak.

b) Más csendőrdandár területén.

Idegen csendőrdandárok területének átlépése sürgős esetekben a nyomozó szolgálatban, megszökött büntettek vagy a közbiztonságra nézve veszélyes személyek üldözésénél, valamint átvitt bűnjelöltek fölkeresése céljából is meg van engedve.

Ilyen esetekben a járőrök szolgálatuk teljesítése előtt az illető hatóságnál és csendőrdandárnál jelentkezni s jövetelük okát is közölni kötelesek, kérniük kell továbbá, hogy az utóbbiaknak egy közege legyen jelen a további ténykedésnél, hogy azzal a további eljárást megbeszélhessék.

Ilyen esetekben úgy az elfogott büntettest, mint a megtalált ellopott tárgyat az ottani illetékes hatóságnak kell jelentéstétel mellett elismervény ellenében átadni, a további eljárás az a) pont alatt van leírva.

A csendőrdandár határa mentén teljesített portyázások alkalmával, továbbá tüzvésznel és veszedelmes árviznél vagy valamely más elemi csapás alkalmával és végül az összes szolgálati ténykedéseknél, melyek a törvények szerint a csendőrség hatáskörébe tartoznak a csendőrsök, illetve azok hivatalos hatóságai, kölcsönös segítséget kérhetnek és pedig vagy közvetlenül szóban vagy írásban, esetleg távirat vagy telefon útján; a csendőrdandárnak is meg van engedve, hogy egymást szükség esetén saját kezdeményezésükből is kölcsönösen segítsék s e célból — úgy mint a vásárok felügyeleténél — dandáruk területének határát átlépjék.

3. Körözések átjuttatása a szomszéd dandár örseihez.

A közbiztonság és a nyomozószolgálat érdekében a csendőrdandár határán fekvő csendőrsök kötelesek a szomszéd dandár örseit értesíteni a körletükben előfordult mind-

„Palace“ butorcsarnok BUDAPEST, VII, DOHÁNY-U. 62.

Butor nagy választékban és csak jó minőségben!

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvezm. árak és fizetési feltételek. Telefon J. 392-74

Több mint 33 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárokat

Elsőrangú Central, Bobbin sülyesztős varrógépeket 20—24 pengős havi részletre. Eredeti Motobécane francia motorkerékpárokat 840 pengőért előnyös részletre.

kerékpáralkatrészeket láncot, pedált, nagyban, eredeti gyári árban nyergeket

külső gummikal 6.50, belsőt 2.10 pengőtől. — Kerékpárok 132 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és varrógépnagykereskedők

Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

Alapítva 1869-ben. Árjegyzék 1000 képpel ingyen, de kiemelendő miről kívánja.

SZENTKÉPEK. és mindenféle festmények részletre is kaphatók. KÉPKERETEK EDELMANNÁL VIII, József-krt 35.

A MÁV. és a csendőrség hivatalos szállítója

világhírű THE WHITWORTH kerékpárok

csendőrdandárnak 16 pengős havi részletre. Kerékpár alkatrészek, lánc, pedál stb. gyári árban, külsők P. 6'80-tól, belsők P. 2'10-től. Új kerékpárok 135 pengőtől kezdve.

LÁNG IMRE műszerész, kerékpár és gyermekkocsi

gyári raktára: Budapest, Teréz-krt. 3. (sarok üzlet). Árjegyzék 950 képpel ingyen

Ne ügynök útján vegyen.

Előleg nélkül részletre szalonok, szőnyegek, matracok, paplanok,

vasbutorok, szalongszék, szalontakarók készpénzárban

Budapest, Magyar-uca 8. sz., kárpitosműhelyben

Vas, konyhafelszerelési és háztartási cikkek szaküzlete BUDAPEST,

IV., Vámház-körút 6. Telefon: Aut. 842-02.

Bármiféle a szakmába vágó (konyha, éléskamra, előszoba, fürdőszoba, mosókonyha, vasalószoba, cselédszoba, stb.) berendezésre volna szüksége, kérjen tőlünk árajánlatot, meg fog győződni, hogy a legjobbat a legolcsóbban adjuk. A csendőrség állományába tartozóknak készpénzárban 4—6 havi részletfizetési kedvezményt adunk.

Szénkanna, egyszerű 2.40 P

Fenekerősítéssel 3.— P

Kengyellel . . 4.— P

Kályhaelötét sárgaréz vagy nikkelezve lemezből 4.— P

Feketére lakkozva, diszítéssel, prima kivitelben 8.— P

azon nagyobb szabású törvényellenes cselekményekről, amelyeknél valószínű, hogy kiderítésükben a szomszéd örsök eredménnyel segíthetnek, egyidejűleg azonban a szakaszparancsnoknak is jelentést kell tenni.

Az ilyen értesítéseknek magukban kell foglalniuk a bűncselekményekre és a gyanúsítottakra vonatkozó mindazon adatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az értesített szomszéd örs a maga részéről is eredménnyel végezhesse a puhatolást.

4. Az állam határának átlépése.

Az állam határának akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül való átlépése a csendöröknek a legszigorubb büntetés terhe mellett meg van tiltva, kivéve azt az esetet, amikor ilyen átlépésre parancsot vagy engedélyt kaptak.

Eppen úgy meg van tiltva minden közvetlen levelezés a mi csendőrségi egységeink és idegen államok csendőrségi egységei között.

XI.

A csendörök irodájának vezetése.

1. Az örsiroda.

A csendörök irodájául a csendörök lakóházában különálló szobát kell felhasználni, lehetőleg külön bejárattal. Abban örzendők az összes előirt könyvek és iratok. Ezenkívül ebben a szobában helyezi el az örsparancsnok ágyát és holmijait, itt van az íróasztal és szekrény is az irattár részére. Ezenkívül az örsparancsnok az irodában tartja:

a) A távolságok áttekintését. Ebben kilométerekben fel vannak tüntetve a távolságok a csendörörstől a szomszéd örsökig, a szakasz- és századparancsnokig, az örskörletben levő összes községekig és végül a járási és kerületi hatóság székhelyéig.

b) Táblázatot a vásárokról, bucsukról és gyűlésekről. Ez magában foglalja az örskörletben és a szomszéd körletekben tartani szokott összes vásárokat és bucsukat és a

nagy állatvásárokat az örsállomástól 20 km.-nyi távolságban. Ez a táblázat az örs- és a szakaszparancsnok részére van előírva.

c) Az örskörlet vázlatát.

2. A járőrszolgálat elnevezése.

a) A járőrök szolgálata »rendes« vagy »felszólított« lehet.

Rendes szolgálat az, amely önállóan végeztetik, felszólított pedig az, amely csak a hatóság felhívására vagy megkeresésére végezhető.

Ezenkívül csak az »ellenőrző« szolgálatot kell külön megjelölni, amely szintén önállóan végzendő. Más elnevezést mint: pl. nyomozó, helyi (lokális), ügyeleti, vasuti, stb. nem szabad használni.

c) A rendes, felszólított és ellenőrző szolgálatot minden hónapban újra kezdődő folyószámmal kell megjelölni.

3. Egy nap idejének felosztása.

A szolgálatkezelés szempontjából a nap 24 órából áll (éjféltől éjfélig).

IV. Örjárat lap.

(1. sz. minta.)

1. A járőr — mely egy vagy több külszolgálatra vezényelt csendörből áll — szolgálatát az örjárat lapon írják elő. Ezt az örjárat lapot a járőrvezető jegyzékkönyvecskéjében viszi magával.

2. Az örjárat lapon levő meghagyásnak szószerint egyeznie kell a szolgálati könyvben levő azon meghagyással, amely ugyanerre a járőrre vonatkozik. A meghagyást az örjárat lapon az örsparancsnok írja elő, megjelölve a járőr vezetőjét és a vezényelt csendöröket.

3. Ha erősebb járőröknél annak a szüksége áll be, hogy e járőr tagjai különálló szolgálat teljesítése céljából, egymástól elváljanak, akkor a különvált járőr számára a járőrvezető jelöli ki és a meghagyást neki egy darab

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	16'80 P
Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben	— —	19'50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— —	18'50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	25'60 „
Csendörkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt		8'80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkező oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek!
Egyenruhaszabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selymek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,
8 havi részletfizetésre

Ugyanilyen feltételek mellett árusítunk: vas- és rézágákat, gyermekkocsit, sodronybetétet, matracot stb.

KIVÁNATRA ÁRJEGYZÉKET KÜLDÜNK!

papírra írja, mely őrzési lap gyanánt szolgál. Ezt a darab papírt a különvált járőr bevonulása után az őrzési lapra kell ragasztani.

4. Idegen őrsre való összpontosításnál a kirendelt csendőroket indulás előtt menetlevéllel kell ellátni.

(Folytatjuk.)

TISZTIKASZINÓI HIREK

Tudományos és ismeretterjesztő előadások az Országos Tiszti Kaszinóban. Gyergyószentmiklósi Kary Béla ny. altábornagy az Országos Tiszti Kaszinó elnöke, november hó 16-án és 30-án, pénteken, *szociológiai- és politika-tudományi* előadás-sorozatot tart, d. u. 6 órai kezdettel az I. emeleti BTE tanácsteremben. Az előadás-sorozat többi napjai a később megjelenő »Tájékoztató«-füzetekben, a parancsokban és a katonai szaklapokban lesznek közhírré téve. Az előadásokat kaszinótagok, azok hozzátartozói és vendégei, valamint mozi-meghívóval ellátottak látogathatják. A belépés díjtalan.

Novemberi tudományos és ismeretterjesztő előadások. Ezen előadások mindenkor hétfőn d. u. 6 órakor kezdődnek. Előttük d. u. 5 órától *zenekari hangverseny*. Az előadásokat kaszinótagok, azok családtagjai, hozzátartozói és vendégei, valamint mozi-meghívóval ellátottak látogathatják. Belépés díjtalan. Az előadások helye: a II. emeleti nagy diszterem. 1928 november 5-én. »Az otthon művészete, az emberi lakás

fejlődése az őskortól napjainkig«. Előadó: ifj. Gonda Béla író ny. máv főfelügyelő. Az előadást vetített képek kísérik. 1928 november 12-én. »A magyar östörténelem keleti vonatkozásainak problémái«. Előadó: dr. Janicsek István orientalista. 1928 november 19-én. *Műsoros estély*. Három egyfelvonásos, több műdal, melodráma, költemények. Műsor az estély napján. 1928 november 26-án. »Az ifjuság testnevelése külföldön és nálunk«. Előadó: pávai vitéz Mátyás Sándor vezértanácsnok, az Országos Testnevelési Tanács társelnöke. Az előadást vetített képek és filmek kísérik.

A Tisztikaszinó évzáró közgyűlésének tárgysorozata: (1928 november hó 3-án d. u. fél 6 órakor.) 1. József Főherceg Tábornagy Ur Ő Kir. Fensége diszelnök megnyitja a közgyűlést. 2. Gyergyószentmiklósi Kary Béla ny. altábornagy elnöki megnyitója és megemlékezés néhai Thaisz László ny. tábornok, volt gazdasági bizottsági elnök érdemeiről. 3. Az 1927/28. egyesületi év számadásainak eredménye. Előadja: vitéz Szakvály Emil ny. tábornok, alelnök. 4. A vezetőség megalakulása az 1928/29. egyesületi évre. 5. A gazdasági bizottsági elnök megválasztása. 6. Beszámoló az elmúlt egyesületi évről. Előadja: Miákich Alajos ügyv. igazgató. 7. A Vivóklub elhelyezésének és önállósításának végleges eldöntése. 8. A Magyar Katonai Írók Köre viszonyának szabályozása. 9. Rendkívüli tagok felvételi feltételeinek kibővítése és a rendőrtisztek testületileg való felvétele kérdésében döntés. 10. Diszoklevelek rendszeresítése a Kaszinó érdekében folytatott kiváló és eredményes közreműködésekért. 11. Hitelesítés. 12. József Főherceg Tábornagy Ur Ő Kir. Fensége diszelnök bezárja a közgyűlést.

SÁRGA JÁNOS
CS. ÉS KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
ALAPITVA: 1895. = KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV. KIGYÓ-U. 5. KLOTILD. PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

„CORVIN“ BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

A

legdrágább

anyagból készül a

SENATOR cigarettapapír,

de mert 120 lap, árban a legolcsóbb!

SZENT RÓKUS
LÁBSÓSFÜRDŐ
HATÁSA

Ha a lábai fájnak, oldjon fel ma este csekély mennyiségű Szent Rókus-lábsót egy lavór jó meleg vízben és áztassa lábait vagy 10 percig. Ezen idő múlva a kínzó égető érzések, feltörések, a láb zsibbadtsága egy csapásra megszűnnek. Elmulasztja a fájdalmakat, melyeket a cipő szorítása okoz. Hosszabb áztatás megpuhítja a tyukszemeket és bőrkeményedéseket annyira, hogy azok kés vagy borotva nélkül eltávolíthatók. — A Szent Rókus-lábsósfürdő csodálatosan megedzi az érzékeny lábakat és tökéletesen rendbe hozza úgy, hogy gyalogolhat, amennyit akar, vagy állhat egy helyben a fáradság vagy fájdalom legcsekélyebb érzése nélkül. Egy nagy csomag Szent Rókus-lábsó ára 1 pengő 28 fillér. Kapható minden gyógyszerertárban. Ha valahol nem kapná, forduljon a budapesti Szent Rókus gyógyszerertárhoz, VII. ker., Rákóczi-ut 70.

A Kamara-Társaság bemutatkozó előadása a Tiszti Kaszinó szinpadán, 1928. évi december hó 1-én, este fél 9 órakor. Szinre kerül: három egyfelvonásos. 1. Éjjeli szolgálat (dráma). Irta: K. Boócz Lajos. 2. Segítség (vigjáték). Irta: Hollósy Ede. 3. Padlás-szoba (operett). Irta: Kepes S. Zene: Kosovich Pál. Utána: Modern táncbemutató és divatrevü. Belépődíj: 1 pengő 50 fillér. A november hó 30-án fél 9 órakor kezdődő *Házi jelmezes főpróbát* a Kaszinó fényképes igazolványaival (tagsági-, jóléti- és családi igazolvány) ellátottak kedvezményes beléptidíj (50 fillér) mellett megtekinthetik. Jegyek az elővételi pénztárnál, úgy az előadásra, mint a főpróbára, már válthatók.

Színházi est az Országos Tiszti Kaszinóban a Nemzeti Színház tagjainak közreműködésével. 1928. évi november hó 17-én, délután 5-től fél óráig. Fellepnek: *Rákosi Szidi* és *Rózsahegyi Kálmán* a Nemzeti Színház örökös tagjai; *Vaszary Piroška*, *Szabó Margit*, *Rózsahegyi Marica*, *Hosszu Zoltán* a Nemzeti Színház tagjai drámai és vigjátéki szerepekben és magánszámokkal. Az előadást *dr. Siklóssy Pál* a Nemzeti Színház rendezője rendezi. Belépődíj 2 pengő. A nagy érdeklődésre való tekintettel a jegyek árusítását máris megkezdjük.

HIREK

Csendőrségi Hubertus Cegléden. A ceglédi lovas tanosztály november 4-én a csendőr tisztikar és a meghívott vendégek részére Cegléden Hubertus lovaglást rendez. Indulás 10 órakor a ceglédi lovassági laktanyából. Távolság: kb. 6 km. vágta könnyű akadályokkal. Vadászlovaglásra alkalmas lovakat a lovas tanosztályparancsnokság bocsát rendelkezésre. Öltözet: lovagló ruha, khaki lovagló nadrág, társasági sapda és csizma. A vendéglovasokat a tisztikar

»Csendőrségi Hubertus 1928« feliratu lovaglópálcával ajándékozza meg, a tisztek, akik erre igényt tartanak, azt utólagos ármegettítés mellett szintén megkapják, ha igényüket november 2-ig a lovas tanosztályparancsnoksággal közlik. A részvételi szándékot november 4-éig közvetlenül a lovas tanosztályparancsnoksággal kell közölni. Azok a tiszt urak, akiknek a vasuti összeköttetés miatt Cegléden éjjelezniök kell, laktanyai átvonuló szállást a lovas tanosztályparancsnokságtól igényelhetnek.

Motorkerékpárverseny. A székesfehérvári *Pannonia Auto Club* október 21-én megtartott turautján *Orendi Norbert* székesfehérvári kerületbeli főhadnagy motorkerékpáron a második helyezést nyerte.

Elöléptek: A m. kir. szombathelyi III. csendőrkerület állományában törzsörmesterré: *Ferencz József* örmester. Örmesterré: *Bödöcs Antal*, *Horváth István VI.*, *Horváth István IX.*, *Korláth Ferencz*, *Kovács Lajos*, *Kiss Ferenc II.*, *Majdai József*, *Talabér József*, *Mátyás István*, *Kiss Gyula II.*, *Németh István*, *Szekér István* és *Hosszu János* csendőrök. — A m. kir. szegedi V. csendőrkerület állományában törzsörmesterré: *Nagy Pál János* és *vitéz Csáki Sándor* örmesterek. Örmesterré: *Kovács István XIII.* csendőr. — A m. kir. debreceni VI. csendőrkerület állományában törzsörmesterré: *Kendi Benjámin*, *Borbély Viktor*, *Szabó Miklós*, *Stéh Ferenc* és *Boros Miklós* örmesterek. — A m. kir. miskolci VII. csendőrkerület állományában törzsörmesterré: *Elizser Gyula*, *Eszényi András*, *Gregó Ferenc*, *Javítás Károly*, *vitéz Király József*, *Tóth Mátyás I.*, *Bárdos József*, *Németh Ferenc*, *Turgyán György* és *Nagy István V.* örmesterek. Örmesterré: *Smidroczi József* és *Harangi Mihály* csendőrök.

Házasságot kötöttek: *Vojcsek Nándor* főhadnagy *aszalai Bogdán Margit* urhölgygel Tizsaszentimrén (Lenkehalma). — A szombathelyi III. kerületnél: *Pegán István* törzsörmester *Tuli Monával* Szarvaskend községben (Vas m.). — A szegedi

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK ÉS FARKAS

optikai és fényképezési szaküzlet

Budapest, IV., Károly-körút 26. szám.

(Gerlóczy-u. sarok) Telefon: Aut. 890—54. Fiók: VI., Andrassy ut 31. (Nagymező-u. sarok). Tel: Teréz 248—98. sz.

Kérjen árajánlatot!

HOSER VIKTOR

108 éves óra-üzlete

BUDAPEST,

— Tabán, Aprúd ucca 3. sz. —

Telefon: Aut. 531—39.

Ajánlja dús raktárát 10% engedménnyel a magyar királyi csendőrség részére. Javításokat is vállal.

HORVÁTHENDRE

órás és ékszer kereskedő

SZÉKESFEHÉRVÁR

Kossuth-utca 8 szám.

CSENDŐRSÉGNEK ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEK.

Svájci gyártmányu csendőrségi strapa és diszórák. Arany és ezüst ékszer, hangszerek, zongorák, látszerek dús raktára.

BUTOR

RÉSZLETRE

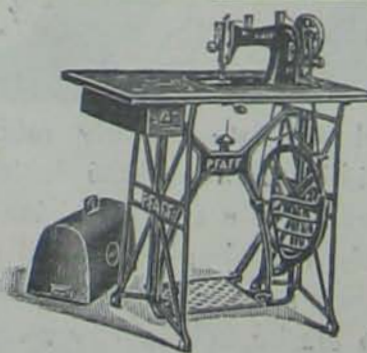
12—20 hónapra készpénzárban, megbízható minőségben. **ROYAL** butorcsarnok

VIII. kerület, Baross-utca 34 és 42. — Közalkalmazottak állandó szállítója.

PAPLANOK

a legkitünőbb minőségben, a legolcsóbban beszerezhetők **TEICHER** paplankészítőnél

Budapest, Klauzál-tér 3. szám. — Átdolgozásokat vállalok.

PFAFF

a legjobb varrógép

Herbster Károly

BUDAPEST, VII., Károly körút 9. sz.

Legrégibb varrógép és kerékpár szaküzlet.

V. kerületben: *Juhász Péter* örmester *Deák Annával* Ujkigyós községben. — A debreceni VI. kerületnél: *Solymos Zsigmond* tiszthelyettes *Németi Rózával* Hajdubagason; *Feczák Illés* törzsörrmester *Csiszár Bertával* Tiszaszalkán; *Kenéz Sándor* örmester *Horog Piroskával* Hajduszoboszlón és *Láng János* II. oszt. altiszt *Bökönyi Juliánával* Debrecenben.

Halálozás. *Berényi Károly* mátészalkai osztálybeli örmester október 15-én a fehérgyarmati vármegyei kórházban agydaganatban elhalálozott. Temetése október 17-én volt Fehérgyarmaton a bajtársak és a hozzátartozók nagy részvéte mellett. Sirjára *Hajda Sándor* százados, mátészalkai szárnyparancsnok a tiszti- és altisztikar nevében koszorút helyezett. Elhunyt bajtársunk fiatal kora és rövid szolgálati ideje dacára is egyike volt a testület kiváló tagjainak; lelkiismereteyssége és előjárói iránt való őszinte ragaszkodása különösen dicséretes volt.

Kérelmek. *Gyói Lászlót*, aki 1904-ben Tótkomlóson csendörörmmesteri rendfokozatban teljesített szolgálatot, keresi *Májer Jánosné* Budakalász (Magyar-utca 14) s kéri azokat, akik a keresetről tudnak, hogy azt vele levélben közölni sziveskedjenek.

Horváth Imre nagymányoki (Tolna m.) örsbeli csendör ez év október 7-én a gyönki szoborleleplezési ünnepség alkalmával elveszítette alpakkából készült dohánytárcáját. A tárcsa fedelébe H. I. betűk vannak belevésve. Kéri azokat a bajtársait, akik az említett alkalommal szintén Gyönkön voltak, hogy ha a tárcsa sorsáról esetleg valamit tudnak, azt vele közölni sziveskedjenek.

Eladó egy magas termetre való vadonatúj tiszti vállgallér. Cim a szerkesztőségben.

Eladó a francia nyelvnek magánuton való megtanulására rendkívül alkalmas német-francia nyelvű *Methode Tussaint Langenscheidt* 36 levél 948 oldal, 6 melléklet 328 oldal összesen 1276 oldal terjedelemben. Háboru előtti ára 170 korona volt, mostani ára 40 pengő. Cim a szerkesztőségben.

Eladó négyszobás, hallos modern komfortos lakás István-ut 65. szám alatt a Budapesti Színházzal szemben épülő örökklakás házban. Ára jutányos. Érdeklődni lehet 10—12 és 16—17 órák között. Tel. Aut. 814—63.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szíves figyelmébe!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és írógéppel vagy legalább is olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk felvilágosítást, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. Ha jelige nincs megjelölve, a szerző nevének kezdőbetűit és lakhelyét tüntetjük fel. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert a gyakran használatos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. — Büntetőjogi vonatkozású vagy közérdekű csendőrségi kérdésekre a Csendőr Lekszikon rovatban válaszolunk. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Havasi gyopár. Miután Önt ténylegesítették, Önnek a nyugállományban választott lakhelyéről a jelenlegi beosztási helyére a szabályszerű átköltözködési illeték jár még akkor is, ha a jelenlegi beosztásába csak tartósan vezényelve van is. Az átköltözködési illeték azon időpont szerint illetékes, amikor az megtörténik, Önnek tehát 3 családtag után lesz igénye áthelyezési költségre. Azt, hogy Ön a családját magával vigye-e vagy visszahagyja, nem lehet előírni.

Hegymenti. 1. A honvédséghez csak csendőrségi kötelezőjének letelte után léphet át, rendfokozatát azonban nem tartja meg, hanem a honvédségben a rendelkezésre álló helyek száma szerint kell újra előlépnie. 2. Nagyon természetes, hogy a házzal vagy helyiséggel rendelkezőnek mindig azt kell tekinteni, aki abban lakik, nem pedig azt, aki a háznak magánjogilag tulajdonosa. A törvény előtt egyenlő, az uraság is, meg a cseléd is, hova jutnánk, ha az uraság a maga cselédjeinek a lakását csak úgy kénye-kedve szerint átkutatgatná, még ha a ház az övé is. Jelen esetben tehát egyedül és kizárólag a cseléd rendelkezik a helyiséggel addig, amíg benne lakik.

Kerkaszentkirály. Nyugállományu csendőregyének mindenféle adót éppen úgy kötelesek megfizetni, mint a polgári egységnek. Cimét helyesbitettük.

Könnyű szolgálatot biztosít
és kellemes szórakozást
nyújt a

ZÜNDAPP MOTOR-
KERÉKPÁR

A német rendőrség (Schutzpolizei) és a csendőrség igen sok osztaga ZÜNDAPP-motorkerépkárral van felszerelve, mert a hivatalos szervek is meggyőződtek arról, hogy a **ZÜNDAPP-motorkerékpár tartós, üzembiztos, gyors,**

hegyes és sík vidéken egyaránt használható, minimális üzemanyagot fogyaszt és olcsó teljesítőképességére jellemző, hogy
a 200 köbcéntiméteres új modell 4,5 lóerőt
a 300 „ „ „ 8 „ fejt ki.

A csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek! — Kérjen ismertetőt és ajánlatot a magyarországi vezérképviseléstől:

VIGH JENŐ Budapest, V., Honvéd ucca 2.

Marosvásárhely. Olvassa el lapunk folyó évi 30. számának 838. oldalán Szut. jellegűre küldött üzenetünket. 2. Nem lehet, csak ha a csendőrségnél leszerel. A csendőrségi szolgálati időt nem számítják be, mert a kertészet nem nyugdíj-képes foglalkozás.

Deresidő. 1. A pihenőhelyek kérdése még sok helyütt nincsen rendezve, azért azt nem lehet ingyen ellátásnak tekinteni, ha a csendőr — más pihenőhely hiányában — a tereptárgynál lakó egyén által pihenés céljára felajánlott szobát elfogadja. Természetes, hogy az illetőnek jó hirben álló egyénnek kell lennie. 2. A távolsági kimutatásban pihenőhely gyanánt csakis olyan tereptárgyat lehet feltüntetni, ahol a pihenésre valóban lehetőség is van. 3. A 2. pontra adott válaszból önként következik, hogy a járőr a nagy-pihenőt csakis ott tarthatja meg, ahol az elő van írva. A pihenőhelyek kérdése valószínűleg szabályozás alá kerül. Egyébként jó lesz megjegyezni, hogy a csendőr mindig csak kérhet valamit, de sohasem követelhet.

Old. 1. Ön azt kérdezi, — ha leveléből jól vettük ki — hogy ha valaki 20 hold földet a feleségére irat ajándék címén s később ezen tettét megbánva az elajándékozott birtokot eladja s a pénzt bankba teszi, válás esetén megítéli-e a bíróság az asszonynak a 20 hold föld árát? A kérdésből nem tűnik ki, hogy vajjon közjegyzői okiratba foglalta-e az ajándékozást vagy sem? Az sem egészen világos, hogy a 20 hold földet telekkönyvileg átíratta-e a második feleségére vagy sem? Ha nincs közjegyzői okirat, akkor az ajándékozás érvénytelen. Válás esetében igen fontos körülmény az, hogy kinek a vétkeességéből mondják ki a válást? Válás esetén a nő legfeljebb illő tartásdíjat követelhet, ha a házaselek közjegyzői okiratban másként nem szerződtek. Mindezen körülményeket tudnunk kell és csak azután adhatnánk biztos választ. 2. Erre a kérdésre is csak akkor tudunk válaszolni, ha az első kérdés körülményeire megadja a felvilágosítást. Azt is írja meg, hogy az irást ki csinálta, és hogy az a házasság előtt vagy után lett-e kiállítva? 3. Adjon be a nyilvántartó gazdasági hivatala útján egy kérvényt a Kormányzó ur Ófőméltóságához, amelyben a megszakítás körülményeit leírja és kéri, hogy attól Ófőméltósága kegyelemből eltekinteni méltóztassék. A csekély túllépésre való tekintettel nincs kizárva, hogy Ófőméltósága a megszakítást kegyelemből el fogja engedni. Mielőtt azonban a kérvényt beadja, ajánljuk, hogy a legközelebbi csendőr tiszt parancsnokságtól kérjen felvilágosítást, hogy a kérvényt úgy tartalmilag, mint külalak tekintetében hogy kell megszerkeszteni. 4. Nyugállományu egyéneknek a kincstár a gyógyköltséget nem téríti meg, a nyugállományu egyéneknek azonban jogukban áll a katonai gyógyszerárakban kedvezményes áru gyógyszert vásárolni.

Bácska. A Gy. Gy. Sz. 4. f. 147. pontnak az a rendelkezése, hogy az ör- és ügyeleti szolgálatban állók szobába való belépésük alkalmával fővegüket nem veszik le, arra az esetre is vonatkozik, ha pl. a napos csendőr előjárójának a magánlakásába lép be. A napos csendőr ilyen minőségében valószínűleg mindig csak szolgálati ügyben lép be az előjárója lakásába, természetes tehát, hogy szolgálatilag is kell viselkednie. Amit a szabályzat ír elő, az nem lehet illetlen.

Hrubi 54. Ha az állása nem nyugdíjas, akkor elfoglalhatja, a kincstár a nyugdíját tovább folyósítja. Ha azonban az állása nyugdíjjogosultsággal jár, akkor a nyugdíját beszüntetik és annak idején, ha új állásából is nyugdíjba megy, a csendőrségnél eltöltött szolgálati idejét is beszámítják. Az Ön esetében azonban ez az eset nem állhat fenn, mert a községi irnoki állások rendszerint nem járnak nyugdíjjogosultsággal.

Berecki. Kidolgozatok elbírálása az őrsparancsnok dolga, nem a mienk.

Szomoruság. Névtelen levélre nem válaszolunk.

Örökös jégmező. 1. Az őrsállomást kerékpáron is csak eltávozási engedéllyel szabad elhagyni. Nagyon természetes, hogy ezt a rendelkezést nem kell szószerinti értelemben venni akkor, ha a csendőr foglalkozási időn kívül szórakozás céljából kerékpározni akar s kerékpáron elmegy 8—10 km.-nyire, de azonnal visszafordul és haza is tér. Ilyen esetben — nézetünk szerint — az őrsparancsnok formászerű eltávozási engedély nélkül is megengedheti az állomáshely elhagyását, megjelölve természetesen az időt is, amikor a csendőrnek vissza kell térnie. 2. Elvileg nincs megtiltva, hogy az egyik kerületnél leszerelt csendőrt a másik kerület azonnal felvegye, most azonban nem ajánljuk, hogy ezzel próbálkozzék, mert a felvétel korlátozva van és könnyen megeshetik, hogy a másik kerület nem tudja felvenni, vagy ha fel is veszi, csak megszakítással és akkor az előző szolgálati ideje a nyugdíj szempontjából elveszett.

Reménység. Próbacsendőr létére elég hamar elkezdene az uraskodást. Hogy mit tegyen? Hallgasson és csinálja, amit megparancsolnak. Még csak az hiányozna, hogy ilyen semmiségek miatt panaszra szaladgáljon.

K. J. követelés. A m. kir. Belügyminiszter urnak 108.614. VI. b. 1926. számú rendelete értelmében a családtagok betegsége alkalmával felmerült orvosi vizsgálati vagy kezelési díjat, továbbá haskötőt a kincstár terhére nem lehet elszámolni.

Kassa. Akinek a négy középiskolai végzettsége megvan, az nem altiszti állásra jogosító (barna), hanem tisztviselői állásra jogosító (zöld) igazolványt kap, de a 12 évi tényleges szolgálatot mindkét esetben igazolnia kell.

12 havi részletre kaphat háló-, ebédlő-, úriszoba- és konyha-
bútor a legolcsóbbtól a legdrágább kivitelig. —o—

BLEIER Rákóczi-út 30. Félemelet.

BUTOR részletre Budapest 3.
olcsón VI., 0-utca
Postások és rendőrség szállítója.

Fehérbutorok konyhák, előszobák, különleges leány-szobák, leher hálószobák kizárólag
elsőrangú minőségben **HAVAS** asztalosmesternél IV., Semmelweis-utca 9 és VII., Rózsa-utca 20.
Fizetési kedvezmény.

BUTOR olcsó és jó minőségben részletre is
DORMAN BÉLA
asztalos mesternél Budapest, VIII., József-körút 25.

Előleg nélkül hattól-tíz havi részletre
szekrények, matracok, Bergere- és szalongarnitúrák, ebédlő-székek, átvétők, szőnyegek, paplanok, sodronyok, vaságyak
RÉVAI, VII. kerület, Wesselényi utca 10 szám.

Cipőt, harisnyát, bőrdíszműáruat vásároljon
NORMA cipőkereskedelmi r.t.-nál Budapest, V., Erzsébet tér 13., mert

árban
a legolcsóbb,

minőségben
a legjobb

fizetési feltételekben
egyedül 6 havi

TELEFON: Teréz 279—79.

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET!

Legény a gáton.

Regény

Írta: BARÉNYI FERENC

(31).

— Fuss ki az utcaajtón, — figyelmeztette Chochmetz Srult és feléje fordult. Abban a pillanatban gyökeret vert a lába és úgy érezte, hogy minden hajaszála az égnek mered ijedtében, mert amint megfordult ott látta a boltajtóban Czauber örmestert Mescianszkyval és Polniczkyvel. Ideges kézzel kapott a sábeszsapkájához és előre-hátra simitgatva dadogta.

— Mivel szolgálhatok?

— Majd rögtön megmondom, — felelte Czauber örmester nyersen. — Csak előbb ettől az urtól kérdezzük meg, hogy mi járatban van itten? — Czauber örmester Chochmetz Srul felé lépett, aki minden tagjában reszketett, mint a nyárfalevél. Riadt arca minden szint játszott, amikor Czauber örmester szigorú szemét rámeresztette.

— Hogy hívják?

Chochmetz Srul nem válaszolt, némán bámult az örmesterre. Huss Avrum hamar visszanyerte önuralmát és Chochmetz Srul helyett ő felelt meg a feltett kérdésre.

— A sógorom Herskovics Pinkász, látogatóba jött...

— Ugy? — kérdezte Czauber örmester különös nyomatékkal megnyomva a kérdést és folyton nézte Chochmetz Srult, aki az erős szembenézést nem bírta ki sokáig. Egyszer csak ernyedten hajtotta le a fejét és fáradtan támaszkodott a deszkaládához.

— Chochmetz Srul! — kiáltotta hirtelen harsány hangon Czauber örmester. Chochmetz Srul ijedten kapta fel a fejét. Huss Avrum erőltetett nyugodtsága is eltűnt. A keze reszketett, amint idegesen végigsimitotta zsiros szakállát.

— Adja ide az irásait, — szólt Czauber örmester parancsolón Chochmetz Srulhoz, aki rémülten tapogatta a zsebeit.

— Majd én segítek, — mondta Polniczky és gyakorlott kézzel hozzáfogott Chochmetz Srul megmotozásához. Több maszatos apró tárgy mellett egy szurtos börtárca került elő, benne használt, nyűtt bankók és egy utlevél. Megolvasták a pénzt.

— Nyolcezeröt százhatvan korona, — jelentette Polniczky hangosan és aztán halkán odasugta Mescianszkynek. — Mind jó.

Czauber örmester az utlevelet forgatta. Mihelyt átvizsgálta jelentős tekintettel mutatta Mescianszkynek. Mescianszky megnézte és fejét csóválva mosolygott. Aztán egyszerre váratlanul angol nyelven kérdezte Chochmetz Srultól.

— Mit csinált Londonban?

Chochmetz Srult annyira meglepte a váratlan kérdés, hogy még mielőtt jól meggondolta volna, ő is angolul felelt.

— Üzleti ügyben jártam.

— Miféle üzleti ügyei voltak?

— Kölcsönügyletekkel foglalkozom.

Mescianszky bólintott a fejével és halkán sugva tolmácsolta Czauber örmesternek amit Chochmetz Srul angolul mondott. Aztán éppen olyan halkán megjegyezte.

— Azt hiszem ezzel tisztában vagyunk. Egyelőre többet ne kérdezzünk most tőle, előbb essünk túl a házkutatáson.

— Én is úgy gondoltam, felelte Czauber örmester és miután Chochmetz Srult Polniczky figyelmébe ajánlotta Huss-hoz fordult.

— Huss Avrum! A kir. ügyészség rendeletére a hamis ötven koronások miatt házkutatást fogunk tartani. Mielőtt a keresést megkezdenék a törvény nevében felszólítom, hogy

adja elő önként a bankjegyeket és mindazt ami a pénzhamisításra vonatkozik.

Huss Avrum összeráncolta a homlokát, ravasz szeme idegesen járt körül. Sunyi alázattal szabadkozott.

— Kérem én egy szegény szatócs vagyok. Hogy lennének nálam ilyen dolgok.

— Még egyszer figyelmeztetem Huss Avrum, hogy adja elő! — Huss Avrum félrehajtotta a fejét és a tenyereit kifelé fordítva intett a kezével.

— Nincsen uram nálam semmi.

— Hát akkor átkutatjuk a házat, — jelentette ki Czauber örmester és Mescianszkyhoz fordult. — Hol kezdjük?

— Kezdjük talán a konyhán, folytassuk a szobán és azután jöjjünk ide, — ajánlotta Mescianszky.

— Jó, — egyezett bele Czauber örmester. — Akkor hát menjünk át.

Valamennyien átmentek a konyhába, ahová éppen akkor érkezett meg Gál örsvezető a két esküdtel. Ezeknek most jó hasznát vették a szurtos holmik kirakosgatásában, mert bizony valamennyien undorodtak a sok piszkos vacakhoz hozzányulni. A konyhában és a szobában terjengő fertelmes büzt sem bírták ki sokáig csukott ablakkal. Mihelyt lehetett Gál örsvezető kitárta az ablakot. Egészen felüdültek, amikor a tüdejükre szívták a kis ablakon beözönlő friss, tiszta levegőt.

A konyhában, meg a szobában töviről-hegyire mindent átkutattak, de nem találtak semmi gyanusát. Ez szemmel láthatóan megnyugtató hatással volt Huss Avrumra. Éles karvalyszeme gyorsan követte a kutatók minden mozdulatát és valami kaján mosoly szemtelenkedett az arcán, mintha azt mondta volna, hogy keressétek csak, keressétek, úgy sem tudtok nálam gyanusát találni.

Gál örsvezető állandóan figyelte Husst és nagyon bántotta az észrevehetően mindjobban megerősödő arcátlan elbizakodottság, amellyel a hatóság embereinek minden mozdulatát kísérte. Nem kerülte el Gál örsvezető figyelmét, hogy egyszer megint nyugtalanul rebbent meg Huss Avrum vércse szeme. Észrevétlenül tovább figyelte és megállapította, hogy amikor a hatóság emberei közül valaki a függőlámpa közelébe ér, akkor mindig eltűnik Huss arcáról a nyugodt elbizakodott mosoly és ideges nyugtalanság ömlik el egész lényén. Gál örsvezető próbaképen megfogta a lámpát. Huss Avrum elsápadt. Ebből már eleget tudott Gál örsvezető. Hamar székreállt és leakasztotta a lámpát. Az asztalon széjjelszedte, de nem talált semmi gyanusát. Huss szeme már megint kajánul nevetett és Gál örsvezetőben forrt a bosszuság. Utoljára a huzószerkezet sulyzó-golyóját szedte le és akkor megint idegességet észlelt Huss Avrumon. Tüzetesen vizsgálva csavargatta a fedőkorongot, mely a sulytadó ólomsörétek nyílását elzárta. Erősebb nyomásra csörrenve pattant le a korong és Gál örsvezető bele-nézett a golyóba. Ólomsörétek helyett sűrűn tele volt rakva keményen összezsavart színes tekercsekkel. Ezeket — az egyik tekercs kihuzásával — Gál örsvezető annyira meglazította, hogy amikor a golyóburát felfordította az összes tekercset kifordította az asztalra. Huss reszkető kezekkel nekiesett a színes tekercscsomónak, de Polniczky hamar elhuzta onnan és kiszedte a kezéből amit felszedett. Czauber örmester és Mescianszky megolvasták a tekercset, éppen ötven darab volt. Akkor aztán egyenként kisodorták a színes papirtekercset, mindegyik egy ezres bankó volt. Gyűrt, használt bankjegyek és mintahogy Mescianszky csalódott mosollyal megállapította, valamennyi nem hamis, hanem jó pénz volt.

— Azért mindenesetre őrizetbe vesszük, — mondotta Czauber örmester és számbavette a kiegyengetett bank-

jegyeket. — Ötvenezet korona, jelentékeny összeg. Micsoda pénz ez Huss Avrum?

— Üzleti tőkém, — felelte szentelen biztonsággal Huss Avrum. Czauber örmester hirtelen a szavába vágott.

— Hogyan lehet magánál ilyen sok pénz? Hiszen az elébb azt mondta, hogy maga egy földhözragadt szegény szatócs és nincs pénz magánál?

— Az örmester ur hamis pénzt kérdezett tőlem, ez pedig jó pénz.

Védekezett Huss ravasz szeméből megint a határtalan önbizalom sugárzott.

— Ezek szerint maga nem szegény, hanem gazdag ember, — szólott Czauber örmester és aztán Mescianszky-hoz fordult. — Hiszen erre később még kitérünk itt készen vagyunk, most talán átmehetünk az üzletbe.

— Igen, itt készen vagyunk, — felelte Mescianszky és udvariasan intett a kezével. — Tessék. Menjünk a boltba.

Czauber örmester Szelniczkyhez hajolt. — Maguk itt maradnak. Itt őrizték Chochmetz Srult, meg az egész háznépet. Szelniczky egy-egy sarokba, egyenkint külön ültette a fal felé fordított arccal Chochmetz Srult, Huss Avrum feleségét és két gyermekét. Czauber örmester, Mescianszky, Polniczky és Gál őrsvetető az esküdtekkel beléptek a boltba és magukkal hozták Husst.

Feltúrták az egész boltot, minden zsákot kiborítottak, minden ládát kinyitottak és fürkésző szemükkel mindent alaposan átvizsgáltak. De nem találtak semmi gyanusat. Huss arcán megint feltűnt az a bosszantó kaján mosoly, mintha mondaná, hogy keressetek csak keressetek, úgy sem tudtok gyanusat találni.

A falon, jó magasan, egy rikitó színű, legyező formájú falinaptár függött. Gál őrsvetető éppen alatta állt és kakastollas forgója gyakran hozzáért a naptárhoz. Ilyenkor a naptár legyezője mindig megbillent és Huss Avrum arca mindig szint változtatott. Ezt észrevette Czauber örmester és a puskáját felemelve, szuronyával lepiszkálta a naptárt a falról. A naptár a fal mellett leesett a padlóra és egy kis papircsomag hullt ki belőle. Huss Avrum zöldreváló arccal ugrott oda és remegő kézzel ragadta meg a papircsomót. Gál őrsvetető hirtelen megfogta Husst, hogy kivegye a kezéből. De Huss nem adta, mindenáron igyekezett, hogy valahogyan eltüntethesse. Gál őrsvetető látta, hogy komolyra megy a játék, vasmarkával olyat szoritott a görcsösen öklbezárt kézen, hogy Huss a rettenetes nagy fájdalomtól majd elájult. Sajgó kezéből egy csomó levél hullott ki. Czauber örmester felszedte és Mescianszkyval kiteregette a leveleket az asztalon. Ugy látszott, hogy nagyon érdekes irások voltak, mert mélyen elmerültek a levelek betűzésébe.

Ezalatt Huss Avrumot valóságos dühroham fogta el. Mindenáron a levelekre akarta vetni magát, de Gál őrsvetető visszatartotta. Akkor aztán kapálózott, rugott, kapart és harapott annyira, hogy meg kellett bilincselni.

— Nagyon gyanus, — sugta Czauber örmester Mescianszkyknak. — Bár nem értek teljesen a héber íráshoz, annyit mégis megértettem, hogy mind a kilenc levélben dohánylevelekről van szó. Így tehát az előzményekből következtetve, mind a kilenc levél a pénzhamisításra vonatkozik.

— Igen, — felelte halkán az örvendező arcú Mescianszky. — Mind a kilenc a pénzhamisításról szól. Mindegyikben a dohánylevelek nyomásáról és kiosztásáról ír. Sőt itt, nézze, csak itt, felsorolja, hogy milyen sorszámú és milyen rendszámú dohányleveleket küld. — Mescianszky nagyot kacagott és diadalmasan nézett Hussra, ki, mint a törbelépett vad tehetetlenül vergődött határtalan mérgében. Alattomos vércseszemét le nem vette Czauber örmesterről és amint nézte mind tüzesebben lobbant fel vadul forgó szemében a gyűlölet olthatatlan lángja.

Mescianszky nevetve hajolt Czauber örmesterhez és azt sugta.

— Nem nagyszerű? Hát hallott valaha sorszámozott dohánylevelekről? Csak az a kár, hogy nincsen aláírás a leveleken és azt sem tudhatjuk, hogy honnan küldték.

— Annyi bizonyos, hogy egy kéztől ered mind a kilenc levél, — válaszolt halkán Czauber örmester. — Tessék nézni, minden levél alsó sarkában ugyanaz a két betű — R. Ch. — van. Ezek, azt hiszem, a levélíró nevének kezdőbetűi.

— Nyilvánvaló, — helyeselt Mescianszky. — Az a fő, hogy megtaláltuk a leveleket, mert az látom, hogy ezekben megkaptuk az egész pénzhamisítás kulcsát.

— Én is azt gondolom, bár, sajnos, csak egyes szavakat tudtam megérteni, mert gyengén tudok héberül.

Mescianszky felsősegesen mosolygott.

— Hát én meglehetősen értek már hozzá, de Polniczky teljesen bírja a héber nyelvet, ő majd lefordítja nekünk és akkor aztán ezen levelek nyomán könnyűszerrel honyolhatjuk le az egész nyomozást, — vélekedett örvendező arccal Mescianszky. Czauber örmester megjegyezte.

— Hiszen majd lefordítatjuk ezeket a leveleket a törvénytörési hites tolmáccsal.

— Addig is jó hasznát vesszük a Polniczky héber tudományának. Különben mit gondol, örmester ur, a házkutatással készen vagyunk ugy-e?

— Itt már mindent felkutattunk. Még a mellékhelyiségeket és az udvart átnézzük, hátha ott kapunk még valamit.

— Lehet, — válaszolt udvarias mosolygással Mescianszky. — Könnyen lehetséges. A pénzhamisításhoz szükséges sorszámok. Hátha itt csinálták a hamis bankókat.

Lementek a pincébe, felmáztak a padlásra, átjárták az udvart, minden zeget-zugot átkutattak, de nem találtak már semmi gyanusat.

— Hát akkor megvagyunk a házkutatással, — mondotta vigan Mescianszky és bodor füstkarikákat fujt a levegőbe.

— Igen, — felelte Czauber örmester. — Most elmegyünk a község házára és ott kikérdezzük a gyanusítottakat. — Magához intette Kesernye csendőrt és Bus próbacsendőrt. — Maguk menjenek haza és pihenjenek a laktanyában. Vacsoráznak meg és kilenc órakor jöjjenek el a község házára, ott fogják éjszaka a két foglyot őrizni. A főzőnőnek mondják meg, hogy kilenc órára készítse el a vacsorát. Mescianszky uréknak az őrsirodában vessenek ágyat. Szervusz!

Kesernye Bálint és Bus Ambrus keményen tisztelegtek és elmentek a laktanyába.

Gál őrsvetető Czauber örmester parancsára egymáshoz bilincselte Huss Avrumot és Chochmetz Srult. A háznép keserves óbégatása közben elindultak a község háza felé. Elöl ment Gál őrsvetető Szelniczkyvel és előttük a két fogoly. Mögöttük jött Czauber örmester Mescianszkyval és Polniczkyval és lefolytatott, halk hangon a további nyomozást beszélték meg. A két esküdt unottan csoszogott utánuk.

A község házára érve Polniczky azonnal nekifeküdt a héber levelek lefordításának. Írónt és papírt vett elő és rögtön írta is a fordítást. Czauber örmester és Gál őrsvetető kikérdezték Husst és Mescianszky egy-egy közbevetett kérdéssel segített nekik. Szelniczky a másik szobában őrizte Chochmetz Srult.

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.